

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Tomáš Hamouz

**Formy trestné činnosti páchané
organizovaným zločinem**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Bc. Tomáš Gřivna Ph.D.

Katedra trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 31. 03. 2018

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 200 954 znaků včetně mezer.

.....

Tomáš Hamouz

V Praze dne 31. 03. 2018

Tímto bych chtěl poděkovat vedoucímu své diplomové práce doc. JUDr. Bc. Tomáši Gřivnovi Ph.D. za pomoc a rady při psaní této práce. Dále bych chtěl poděkovat svým rodičům za podporu nejen při psaní této práce, ale během celého mého studia.

Obsah

Úvod	6
1. Organizovaný zločin – pojem a znaky	8
1.1. Vymezení pojmu organizovaný zločin	8
1.2. Organizovaná zločinecká skupina	14
1.3. Typy forem trestné činnosti páchané organizovaným zločinem	18
2. Historie organizovaného zločinu ve světě.....	23
2.1. Světové zločinecké organizace	24
2.1.1. Čínské Triády	24
2.1.2. Yakuza	25
2.1.3. Italsko-americké organizované skupiny	28
3. Vývoj organizovaného zločinu v České republice	36
3.1. Ruskojazyčné skupiny.....	37
3.2. Asijské skupiny	39
3.3. Berdychův gang.....	40
4. Formy trestné činnosti I. – Násilná kriminalita	44
4.1. Vražda	44
4.1.1. Vymezení trestného činu vraždy	46
4.1.2. Případová studie: Orlické vraždy.....	49
4.2. Vydírání	52
4.2.1. Vymezení trestného činu vydírání.....	53
4.3. Ozbrojené loupeže	56
4.3.1. Vymezení trestného činu loupeže	57
5. Formy trestné činnosti II. - Drogová kriminalita	60
5.1. Charakteristika drogové scény v ČR	61
5.2. Drogové trestné činy	64
5.2.1. Vymezení nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy.....	66
5.3. Nelegální obchod s drogami.....	69
6. Formy trestné činnosti III. - Hospodářská kriminalita a legalizace výnosů z trestné činnosti..	74
6.1. Hospodářská kriminalita	74
6.1.1. Formy hospodářské kriminality.....	78

6.2. Legalizace výnosů z trestné činnosti	81
6.2.1. Fáze legalizace výnosů	82
6.2.2. Opatření proti legalizaci výnosů v Trestním zákoníku	83
6.2.3. Další opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti v českém právním řádu ..	86
Závěr.....	88
Seznam zkratk	90
Seznam zdrojů.....	91
• Seznam použité literatury	91
• Seznam použitých internetových zdrojů.....	93
• Seznam použitých právních předpisů	97
Seznam příloh.....	100
Příloha č. 1: Hlavní trasy a oblasti kriminálních aktivit mezinárodního organizovaného zločinu	101
Příloha č. 2: Trasy pašování heroinu z Afghánistánu do Evropy a Ruska (tzv. balkánská a severní trasa)	103
Příloha č. 3: Definice podezřelého obchodu dle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu	104
Příloha č. 4: Odhadované výnosy jednotlivých forem kriminality páchané mezinárodním zločinem	105
Abstrakt v českém jazyce	106
Klíčová slova:.....	106
Forms of crime committed by organized crime - Abstract	107
Key words:.....	107

Úvod

Organizovaný zločin je v současnosti jednou z největších hrozeb pro řádné fungování demokratických států. Tento specifický druh kriminality není fenoménem čistě právním, ale dopadá také na další oblasti veřejného života. S důsledky aktivit zločineckých skupin se musí vypořádávat především oblast hospodářství kvůli častému páchání majetkových a hospodářských trestných činů, při kterých dochází dle dat OSN ke škodám v řádech miliard dolarů ročně. Dalším zasaženým oborem je problematika veřejného zdraví a boj s drogami. Mezinárodní organizovaný zločin je ústředním hráčem při masové výrobě a distribuci návykových látek a primární drogové trestné činy patří mezi nejčastější aktivity zločineckých skupin. Neúspěšný boj s organizovaným zločinem může mít také jako důsledek ztrátu důvěry občanů v policejní a justiční orgány, potažmo i v představitele veřejné moci.

Cílem mé práce je prozkoumání problematiky organizovaného zločinu z pohledu páchaných trestných činů. Neznalý člověk by mohl z toho, jak se o organizovaném zločinu veřejně informuje, nabýt dojmu, že tento druh kriminality je na stejné úrovni jako např. vražda a další trestné činy proti životu a zdraví. Případně by mohl dojít k tomu, že hlavním nástrojem v boji proti organizovanému zločinu je stíhání účasti na organizovaném zločinu. V praxi je to však přesně naopak. Odhalování organizovaného zločinu začíná vyšetřováním jednotlivých skutků, a teprve během tohoto procesu se objevují stopy naznačující souvislost s organizovaným zločinem. Ústředním motivem této práce tedy bude popsání toho, které trestněprávně relevantní jednání patří mezi aktivity zločineckých skupin. Nechci se omezit pouze na uvedení výčtu činů, ale chci se podívat i na to, jakou roli daná jednání mají v rámci působení organizovaného zločinu. Kupříkladu vražda může mít za cíl obstarání zisku (vražda na objednávku), směřuje k usnadnění jiné nelegální činnosti (vražda ostražky objektu při páchání loupeže), nebo má zabránit odhalení organizace (likvidace svědka či policejního důstojníka). Přestože toto rozlišování nemusí mít pro samotnou právní kvalifikaci skutku význam, tak odhalení konkrétního motivu může vést k úspěšnému potrestání nejen konkrétního pachatele, ale i celé skupiny.

Tuto práci bych rozdělil na tři části. V první části je potřeba se vypořádat s teoretickým vymezením samotného pojmu organizovaný zločin, a je také nutné vymežit další pojmy, které s organizovaným zločinem souvisí (skupinová trestná činnost, organizovaná skupina,

organizovaná zločinecká skupina). Pokud jde o charakterizování pojmu organizovaný zločin, budu vycházet více z odborné literatury, oproti tomu u pojmů vymezujících pachatele této specifické kriminality již bude možné využít mezinárodní i národní legální definice.

Druhou část chci věnovat menšímu exkurzu do historie jak celosvětového, tak českého organizovaného zločinu. Účelem této části je potvrdit dvě tvrzení. Za prvé to, že organizovaný zločin, přestože jde o aktuální hrozbu, tak se ale nejedná o nic, co by se objevilo v posledních letech. Druhou důležitou věcí z historie je prokázání faktu, že podobně jako celé lidstvo, tak i organizovaný zločin prochází vývojem. Tento vývoj se promítá mimo jiné i na formách páchané kriminality. Zatímco na začátku minulého století byly za nejziskovější považovány formy násilné kriminality (vraždy, únosy, loupeže, vydírání), tak současný organizovaný zločin více cílí na prodej drog a hospodářskou kriminalitu, pokud jde o obstarávání zisků.

V závěrečné části bych se chtěl blíže podívat na tři skupiny trestných činů: násilnou, drogovou a hospodářskou kriminalitu (včetně legalizace výnosů z trestné činnosti). Vybral jsem tyto tři zástupce proto, že se jedná o významné skutky v rámci páchané organizované kriminality. Přesto však u každého výše uvedeného typu lze najít ještě individuální důvod, proč se na danou kriminalitu blíže podívat. Pokud jde o drogovou kriminalitu, tak se jedná dle dat Ministerstva vnitra ČR o nejčastěji páchanou trestnou činnost v rámci organizovaných skupin. Oproti tomu hospodářská kriminalita má vedoucí pozici v rámci zjištěných škod způsobených organizovanou kriminalitou. Jako poslední zbývá násilná kriminalita. Zde je důvod pro výběr prostý, jedná se totiž o činy, které útočí proti lidskému životu a zdraví, tedy proti nejvíce trestním právem chráněným zájmům. Přestože již vraždy a další činy proti lidské integritě nejsou primárně páchanou kriminalitou, tak i v dnešní době dochází k úmrtím z rozkazu představitelů organizovanému zločinu. U těchto příkladů bych se chtěl více zaměřit na to, jakou v současnosti plní roli v rámci ostatních nelegálních činností a dále u vybraných trestných činů z výše uvedených typů kriminality bych se chtěl blíže seznámit s tím, jak tuto problematiku reflektuje české právo.

1. Organizovaný zločin – pojem a znaky

V současné době se termín organizovaný zločin stává stále častěji zmiňovaným jak v médiích, tak celkově na veřejnosti. Avšak s přesným vymezením tohoto pojmu to tak snadné není. Legální definici v trestním zákoníku, evropském právu, případně na úrovni OSN by člověk hledal marně. Lze zde najít ustanovení či celé právní předpisy zabývající se organizovaným zločinem, ovšem definičně vymezují rovnou pachatele organizovaného zločinu, nikoliv samotný pojem.

V těchto předpisech lze najít tedy vymezení pojmů organizovaná zločinecká skupina (OSN)¹ zločinecká organizace (EU)². V našem právním řádu byl původně s organizovaným zločinem spojen termín zločinné spolčení, jak bylo obsaženo v trestním zákoně z roku 1961. Na základě povinného sjednocování terminologie dle mezinárodních úmluv došlo v současném trestním zákoníku ke změně a nyní české trestní právo již také pracuje s pojmem organizovaná zločinecká skupina. Těmto legálním definicím bych se rád věnoval více ve druhé podkapitole, kde se pokusím podívat na definice organizované zločinecké skupiny na klasické linii mezinárodní – evropská – vnitrostátní úprava.

Předtím je ovšem nutné nějak definovat samotný termín organizovaný zločin. Proto v první podkapitole bych rád uvedl definice organizovaného zločinu vybraných zástupců odborné veřejnosti, ze kterých po vzájemné konfrontaci budu moci identifikovat hlavní znaky organizovaného zločinu a to následně v druhé podkapitole podrobit právnímu vymezení organizované zločinecké skupiny.

1.1. Vymezení pojmu organizovaný zločin

Na vymezení pojmu organizovaný zločin nepanuje shoda ani v řadách odborné veřejnosti. Petr Pojman³ například vymezuje tento pojem jako složitý konglomerát vztahů, do kterého je těžké proniknout, odhalit a tedy i více definovat. S tímto plně nesouhlasím. Nezpochybňuji složitost a komplexnost organizovaného zločinu, ale nevidím to jako důvod k tomu, aby se nehledala podrobná definice. Úskalí spatřuji v něčem jiném. S nejlepším

¹ Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a protokoly k této úmluvě ze dne 15. prosince 2000.

² SPOLEČNÝ POSTUP z 21. prosince 1998 přijatý Radou na základě Článku K3 Smlouvy o Evropské Unii, o tom, že trestným činem je účast ve zločinecké organizaci v členských státech Evropské unie (98/733/JHA)

³ POJMAN, Petr. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-129-5. Str. 8.

vysvětlením tohoto problému přišel dle mého názoru německý kriminalista Burghard, podle kterého: „*poznaná organizovaná kriminalita je pouze špatně organizovanou kriminalitou*“⁴. Proto i pokusy o definice organizovaného zločinu vycházejí více z poznání organizovaného zločinu než z toho dosud neodhaleného. Další překážkou je vývoj organizovaného zločinu. Jak uvádí Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období 2015 - 2017⁵, existují dva subsystémy organizovaného zločinu - tradiční (klasický) a moderní. Rozdíl mezi nimi je v tom, že moderní organizovaný zločin využívá jak nelegální prostředky a nástroje, tak stále více i legální, avšak nelegitimní prostředky především v souvislosti s hospodářstvím a ekonomikou.

Jako základní definici bych využil vymezení na stránkách Policie ČR:

*„Organizovaný zločin je druhem skupinové trestné činnosti páchané organizovanou zločineckou skupinou nebo zločineckou organizací. Tyto skupiny a organizace mají většinou vícestupňovou vertikální organizační strukturu a je pro ně typické soustavné páchání koordinované závažné trestné činnosti. Cílem organizovaného zločinu je dosažení maximálního zisku při vynaložení minimálních nákladů, a to zisku nejen materiálního, ale například i ve formě společenského, ekonomického a politického vlivu.“*⁶

Již na první znak, tedy že se jedná o skupinovou trestnou činnost, je třeba se zaměřit. V rámci kriminalistiky a kriminologie se rozeznávají 4 základní typy skupinové kriminality: příležitostná skupina, parta, organizovaná kriminální skupina a zločinecká organizace. Pro problematiku organizovaného zločinu jsou nejdůležitější poslední dva typy.

Organizovaná kriminální skupina jako vyšší typ skupinové trestné činnosti je charakterizována vysokou organizovaností, pečlivým plánováním a dělbou práce páchané trestné činnosti, která bývá hlavní náplní (to však nevylučuje, že členové nemohou být v zaměstnání). Organizovaná kriminální skupina však vzniká buď ke spáchání jediného

⁴ JELÍNEK, Jiří, ed. *Organizovaný zločin: (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty) : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnícké dny, květen 2014, trestní sekce*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 9788075020680. Str. 28

⁵ KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015–2017 přijatá usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2014 č. 919

⁶ Co je organizovaný zločin. *Policie.cz* [online]. Policie ČR, 2016 [cit. 2017-05-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/co-je-organizovany-zlocin.aspx>

trestného činu přesně připraveným způsobem, nebo k opakovanému páchání trestných činů téhož druhu.

Zločinecká organizace (zločinecký syndikát či gang) je nejvyšším stupněm a zároveň nejnebezpečnějším typem skupinové kriminality. Tento typ bývá připodobňován k obchodním korporacím, protože ve fungování takového subjektu lze najít podobné znaky jako u podnikatelských uskupení, v některých publikacích lze pro tento typ najít souhrnné označení *crime industry* (průmysl zločinu)⁷. Zločinecká organizace se vyznačuje soustavným a dlouhodobým pácháním trestné činnosti profesionálním způsobem (pečlivé plánování, přesné rozdělení úkonů, více stupňová organizace, předávání jen nezbytně nutných informací).

Páchání trestné činnosti zločineckým syndikátem je smyslem existence tohoto uskupení, řádní členové tedy na získání legálního zaměstnání ani neaspírají. Jako krytí používají „zaměstnání“ či účast v různých fiktivních obchodních společnostech. Toto krytí dává členům organizace možnost vystupovat na veřejnosti jako podnikatelé, což jim umožňuje navazovat kontakty například ve veřejné správě. Cílem aktivit zločinecké organizace je maximální zisk za cenu minimálního rizika. Zvýšené riziko může vést k tomu, že pro samotné provedení akce si členové organizace najmou další zločince, kteří operaci provedou a organizátorům předají předem domluvená procenta ze zisku. V případě odhalení takové akce jsou zatčeny osoby mimo zločinecký syndikát a samotná organizace je tedy ochráněna.

S poněkud odlišnou definicí přišel v roce 1971 Američan Joseph Albini, který organizovaný zločin vymezil jako: *„jakoukoli trestnou činnost zahrnující dva nebo více jednotlivců, specializovaných (zaměřených na určitou trestnou činnost) nebo nespécializovaných, která se týká určité formy společenského zřízení s nějakou formou vůdcovství, využívající určitých způsobů činnosti, jejichž hlavní cíl je v iniciativě této konkrétní skupiny.“*⁸

Tato spíše obecná definice používá jeden termín, který se v jiných definicích neobjevuje. Jedná se o termín vůdcovství. Většina definic pracuje s termíny jako struktura, případně

⁷ NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6. Str. 15

⁸ ALBINI, Joseph L. *The American Mafia: genesis of a legend*. New York: Appleton-Century-Crofts, 1971. ISBN 0390015202. Citováno z JELÍNEK, Jiří, ed. *Organizovaný zločin: (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty) : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnícké dny, květen 2014, trestní sekce*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 9788075020680. Str. 32

hierarchie, ale úplně z toho nemusí vždy vyplývat, že většina zločineckých organizací funguje na principu jednoho hlavního vůdce. Označení tohoto vůdce se v různých zločineckých kulturách liší, může se jednat o vora v zakoně, pána hory, capa či dona. Taková osoba je zodpovědná za celkově řízení celé organizace, je příjemcem hlavní části zisku z kriminálních aktivit svých podřízených, dále organizuje komunikaci a to jak se členy vlastní organizace, tak v rámci navazování styků s jinými subjekty kriminálního podsvětí, ať již na národní, případně mezinárodní úrovni. Takový šéf tedy disponuje velmi cennými informacemi, které by pro policejní orgán byly k užitku pro rozkrytí jedné, nebo více zločineckých organizací. Totožnost nejvyšší osoby v organizaci je však známá jen malému okruhu členů skupiny, což snižuje šanci na odhalení. Na druhou stranu ani zatčení velitele nemusí vést k rozkrytí, případně zničení celé skupiny. Vzhledem k tomu, že uvolněné místo může převzít některý odhodlaný zástupce původního šéfa, případně celou organizaci přebere nějaká konkurenční skupina. Takto to dopadlo například v USA v případě Al Caponea a Mickeyho Cohena. Ani Chicago a ani Los Angeles se organizovaného zločinu v případě zatčení těchto předních zločinců nezbavilo.

S velmi výstižnou definicí přišel již v roce 1992 Jan Musil. Ten tehdy organizovaný zločin viděl takto: *„Organizovaná kriminalita je druh skupinové trestné činnosti, páchané organizovanou zločineckou skupinou nebo zločineckou organizací, vyznačující se dlouhodobostí, dělbou činnosti, plánovitostí a orientací na vysoký zisk nebo na získání vlivu na veřejný život. Výjimečně jsou zločinecké skupiny motivovány též ideologicky (např. teroristické organizace).⁹*

Musil dále uvádí i jisté vedlejší znaky, které se však často u zločineckých skupin vyskytují. Jedná se o systém ochranných opatření založených na konspirativnosti a mlčenlivosti, dále časté používání násilí s různým zaměřením (proti konkurenci, svým členům, svědkům, policejním orgánům atd.). Za vedlejší znak moderního organizovaného zločinu považuje také mezinárodní spolupráci a propojování jednotlivých zločineckých skupin.

Tato definice však demonstruje i dle mého názoru jednu nepřesnost našeho právního řádu, a to sloučení organizovaných zločineckých skupin a teroristických skupin a podřazení obou skupin pod termín zločinné spolčení. Osobně jsem tedy uvítal loňskou novelu trestního zákoníku, kdy se součástí českého práva stal termín teroristická skupina (§129a

⁹ MUSIL, J. Připravit se včas na boj s organizovanou kriminalitou. Česká kriminalistika. 1992, č. 2, s. 25

TZ). Nezpochybňuji podobnost, ba dokonce stejnost většiny znaků u obou skupin, ale s ohledem na velice odlišnou motivaci obou skupin považuji za správné je od sebe odlišovat.

V rámci dlouhodobého výzkumu Institutu pro kriminologii a sociální prevenci, jehož se účastní odborníci jako Martin Cejp a Miroslav Scheinost, byla vytvořena tzv. „pracovní kriminologická definice“. Ta zní takto:

„Organizovaný zločin je opakující se (soustavné) páchaní cílevědomě koordinované závažné trestné činnosti (a aktivit tuto činnost podporujících), jehož subjektem jsou zločinecké skupiny nebo organizace (většinou s víceúrovňovou vertikální organizační strukturou), a jehož hlavním cílem je dosahování maximálních nelegálních zisků při minimalizaci rizika (zajišťovaného prostřednictvím kontaktů v rozhodovacích společenských strukturách.)¹⁰

Autoři dále z definice zdůrazňují znaky, které by se měly vyskytovat vždy, pokud se má jednat o subjekt páchající organizovaný zločin. Za tyto základní znaky považují 1) trvalou spolupráci více osob s přesně rozdělenými úkoly, 2) páchaní závažné trestné činnosti s úmyslem získat prospěch nebo moc, a za 3) vysokou profesionalitu spočívající ve stabilitě, koncepčnosti, konspirativnosti a disciplíně. Z doplňkových znaků bych vybral koncentraci moci v rukou nejvyššího šéfa, získávání kontaktů v orgánech veřejné moci, hospodářství a justici. Tyto kontakty slouží kromě jiného k získávání informací potřebných pro plánování kriminálních činností.

Jako poslední podklad pro formulování závěrečné definice využiji vymezení, se kterým přišel Miroslav Němec. Ten jako základ použil práci Volkera Gehma a Martiny Linkové, kterou následně upravil do podoby označované jako „kriminologicko – kriminalistická definice“. Zní takto:

„Organizovaná kriminalita je plánovitě a snahou po zisku nebo moci motivované spáchání zvláště závažného trestného činu nebo páchaní – po delší či neurčitou dobu – trestných činů, které ve svém souhrnu jsou zvláště závažnými, pokud se tohoto nebo těchto trestných činů účastní více než dvě osoby které: 1) mají mezi sebou rozdělené úkoly, 2) jednají

¹⁰CEJP, Martin a Vladimír BALOUN ... ET AL. *Organizovaný zločin v České republice III*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 80-733-8027-7. Str. 13

*konspirativně, 3) používají struktur podobajících se živnosti nebo obchodu, 4) používají násilí nebo jiných prostředků vhodných k zastrašení, anebo ovlivňují alespoň jednu z těchto sfér: hospodářství, politika, hromadné sdělovací prostředky, státní či veřejná správa, policie, justice.*¹¹

Tato definice je zdařilá i díky tomu, že vyzdvihuje některé aspekty, které se obecně s organizovanou kriminalitou nespojují. Ovlivňování policie, politiky či justice je obecně známé, ale již méně si dovedeme představit, že může dojít i k ovlivňování sdělovacích prostředků. V současné době se na naší politické scéně řeší ovlivňování médií, i když lépe bych to označil za zneužívání médií. Za to ovlivňování sdělovacích prostředků tak, jak by mělo být vykládáno, je spíše zastrašování, případně přímé útoky proti investigativním novinářům, kteří se snaží rozkrývat spletité sítě organizovaného zločinu v ČR. Je však zajímavé, že občas samotní „mafíáni“ jsou ochotni novinářům sdělit své životní příběhy. Takto mohl například novinář Janek Kroupa zmapovat české podsvětí na přelomu tisíciletí v knize *Zločin jako profese*¹². Jediné, co lze této definici zčásti vytknout, je použití termínu zvláště závažný trestný čin. Toto by mohlo podnítit úvahy, že organizovaný zločin je pouze páchaní zvláště závažných zločinů. Což ovšem je nutné odmítnout vzhledem k tomu, že v rámci své komplexní činnosti se dopouští skupiny organizovaného zločinu velkého množství různorodých trestných činů a nejedná se pouze o zvláště závažné zločiny.

Osobně bych definici organizovaného zločinu viděl takto: „ **Organizovaný zločin je zvláštní druh skupinové kriminality páchané specifickým subjektem označovaným jako organizovaná zločinecká skupina, která má propracovanou organizační strukturu často s jedním nejvyšším vůdcem jako hlavní a rozhodující osobou. Dochází k dlouhodobému, soustavnému a koordinovanému (jednotliví členové mají přesně vymezené úkoly a k tomu jen nezbytné informace) páchání různých trestných činů, jejichž cílem je generování vysokého zisku, legalizace zisku a zajištění ochrany skupiny. Vnitřní struktura zločinecké skupiny je postavena na hierarchickém principu a propracovanému systému pravidel ochrany a konspirativnosti, kterému vévodí především pravidlo mlčenlivosti.**

¹¹ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 109 - 110

¹² KROUPA, Janek a Zdeněk ČECH. *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí : od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkoví--*. 2. vyd. V Praze: Daranus, 2011. ISBN 978-80-87423-26-4.

Za přední vedlejší znaky lze označit cílené snahy navazovat kontakty v justici, politice, veřejné správě, policii či hospodářství. Takové kontakty jsou navazovány prostřednictvím korupce, vydírání nebo násilí. Používání násilí je v organizovaném zločinu obvyklé a je užíváno s různými motivy proti odlišným subjektům a cílům.

Touto definicí neaspiruji na objevení nového převratného pohledu na vymezení organizovaného zločinu. Spíše jsem se chtěl pokusit přinést jakýsi kompilát z výše uvedených definicí s vyzdvihnutím znaků, které považuji za důležité, případně často přítomné při páchání organizované kriminality, a proto se tato definice ničím zásadně neliší od dlouhodobé linie vymezování organizovaného zločinu.

1.2. Organizovaná zločinecká skupina

Zatímco vymezení organizovaného zločinu bylo nutné hledat v odborné literatuře, tak definici organizované zločinecké skupiny lze najít již přímo v pramenech práva, a to jak v rámci práva mezinárodního, evropského, tak i v české vnitrostátní úpravě. Jako základní pramen pro definici tohoto pojmu bych využil **Úmluvu OSN o nadnárodním organizovaném zločinu**, která byla podepsána v roce 2000 v Palermu, tedy ve městě nechvalně proslaveném organizovaným zločinem. Česká republika se stala signatářem této úmluvy již na dané konferenci v Palermu. Nejednalo se o první případy mezinárodní spolupráce v boji proti tomuto druhu kriminality. Již v roce 1996 byl v rámci OSN přijat Celosvětový akční plán proti organizovanému mezinárodnímu zločinu. Avšak stěžejním dokumentem se stala až o 4 roky později výše zmíněná úmluva.

V článku 2 této úmluvy lze najít vymezení klíčových pojmů. Zde lze najít kromě jiného i výklad pojmů jako zmrazení prostředků, či konfiskace majetku, tedy nástin velmi efektivních nástrojů v boji s organizovaným zločinem. Nejdůležitější je však definice tzv. **Skupiny organizovaného zločinu**. Tu vnímá tato úmluva takto: „*Skupina organizovaného zločinu znamená strukturovanou skupinu tří či více osob existující po určité časové období a jednající ve vzájemné dohodě za účelem spáchání jednoho či více závažných trestných činů či trestných činů stanovených v souladu s touto Konvencí za účelem získání přímého či nepřímého finančního či jiného hmotného prospěchu;*“¹³ K úplnosti této definice je třeba

¹³ SCHEINOST, Miroslav. *Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-91-6. Str. 7

přidat i následující dvě vymezení z článku 2 úmluvy: „**Závažný trestný čin** znamená jednání představující trestný čin postihnutelný trestem odnětí svobody v délce nejméně čtyři roky nebo závažnějším trestem; **Strukturovaná skupina** znamená skupinu, která není náhodně utvořena za účelem bezprostředního páčání trestného činu a která nemusí mít formálním způsobem definované funkce svých členů, nepřetržitost svého členství ani rozvinutou strukturu“¹⁴. Z této komplikované definice lze vyzdvihnout 4 znaky skupiny organizovaného zločinu: strukturovaná skupina (tří a více osob); jednání ve vzájemné dohodě; páčání závažných trestných činů; za účelem prospěchu (zisku).

Tato úmluva také přišla s požadavkem na vytvoření specifických trestných činů postihující pachatele organizovaného zločinu. Tyto hmotněprávní požadavky lze najít v člancích 5 (účast na skupině organizovaného zločinu), 6 (legalizace výnosů z trestné činnosti), 8 (korupce) a 23 (maření výkonu spravedlnosti). Česká republika tyto požadavky plně naplnila a promítla do několika ustanovení zvláštní části Trestního zákoníku: 1) Účast na organizované zločinecké skupině §361 TZ; 2) Legalizace výnosů z trestné činnosti §216, 217 TZ; 3) Korupční trestné činy a) Přijetí úplatku §331 TZ b) Podplácení §332 TZ. Článek 23 nebylo třeba specificky promítat do české úpravy, vzhledem k tomu že již Trestní zákon z roku 1961 obsahoval trestné činy útoku na státní orgán a veřejného činitele. Stejně tak současná právní úprava v hlavě X. dílu 1. zvláštní části trestního zákoníku, Trestné činy proti výkonu pravomoci orgánu veřejné moci a úřední osoby, postihuje širší rozsah než jen činy v souvislosti s organizovaným zločinem.

Na evropské úrovni lze jako základní dokument označit **SPOLEČNÝ POSTUP z 21. prosince 1998 přijatý Radou na základě Článku K3 Smlouvy o Evropské Unii, o tom, že trestným činem je účast ve zločinecké organizaci v členských státech Evropské unie**. Tento osmi-člákový text přináší již v článku 1 vymezení pojmu zločinecká organizace takto: „*zločineckou organizací se míní uspořádaná společnost, založená na určité časové období, nebo více než dvě osoby, působící v souladu s tím, aby páchaly zločiny, které jsou trestné odnětím svobody nebo příkazem k zadržení na maximálně čtyři roky nebo závažnější tresty, ať jsou takové zločiny výsledkem jich samotných nebo*

¹⁴ SCHEINOST, Miroslav. *Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-91-6. Str. 7

prostředkem k získání materiálního prospěchu a/nebo případně nečistého působení na činnost veřejných úřadů.“¹⁵

To, že je tato definice především vymezením závažností páchané trestné činnosti velmi podobná pozdější definici přijaté OSN, lze vysvětlit tím, že v roce 1999 bylo společným stanoviskem Rady¹⁶ rozhodnuto o účasti EU na vytváření Konvence OSN proti organizovanému zločinu.¹⁷ Stanovisko také obsahovalo povinnost pro členské státy zasadit se o začlenění takových ustanovení v návrhu konvence, které usnadní v maximálním možném rozsahu efektivní prevenci, stíhání a vyšetřování organizovaného zločinu. V současné době lze v rámci činnosti EU pozorovat snahy o zamezení jak organizovaného zločinu, tak terorismu, a to cestou odčerpávání výnosů a finančních prostředků těchto subjektů. O tomto pojednává směrnice z roku 2014 **O zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii** ¹⁸.

V rámci českého práva byl po dlouhá léta stěžejním termínem pro boj s organizovaným zločinem institut zločinného spolčení. Tím sice ČR šla proti obvyklé mezinárodní terminologii, ovšem jednalo se o praktické odlišení od pojmu organizovaná skupina. Tento termín je třeba striktně odlišovat jak od staré terminologie zločinného spolčení, tak od nové terminologie organizované zločinecké skupiny. Hlavní rozdíl je nutné hledat v tom, že organizovaná skupina nemusí mít propracovanou vnitřní strukturu a může být „vytvořena“ ad hoc ke spáchání jediného trestného činu. Oproti tomu u zločinného spolčení/organizované zločinecké skupiny jsou nutnými znaky soustavné páchaní trestné činnosti, stejně tak vnitřní struktura charakterizována vnitřními vztahy nadřízenosti a podřízenosti.

Definici zločinného spolčení lze najít v §89 odst. 17 Trestního zákona. Původně zněla takto: „*Zločinné spolčení je společenstvím více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na dosahování zisku soustavným pácháním úmyslné trestné činnosti.*“ Novelizací v roce 2002 byl vypuštěn požadavek na

¹⁵ SCHEINOST, Miroslav. *Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-91-6. Str. 57

¹⁶ SPOLEČNÉ STANOVISKO ze dne 29. března 1999 definované Radou na základě článku 3 Smlouvy o Evropské Unii k návrhu Konvence Spojených národů proti organizovanému zločinu

¹⁷ Pro upřesnění, jedná se o rozdílné české překlady, Konvencí míněnou ve společném stanovisku se myslí Úmluva OSN o nadnárodním organizovaném zločinu

¹⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii

dosahování zisku, tím se pod zločinné spolčení podřadily i teroristické a extrémistické skupiny, jejichž cíle byly spíše politické spočívající například v destabilizaci státu a státní moci.¹⁹

Při vytváření současného Trestního zákoníku došlo sice ke změně terminologie, ale obsahově k nějakým radikálním změnám nedošlo. V §129 TZ je organizovaná zločinecká skupina vymezena takto: „*Organizovaná zločinecká skupina je společenstvím nejméně tří trestně odpovědných osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti.*“

Na první pohled je zřejmé, že jedinou úpravou je výslovné zakotvení počtu 3 a více osob zapojených do činnosti této skupiny. Zatímco předchozí definice pracovala s pojetím více osob a konkrétní počet 3 a více byl dovozen výkladem. Oproti definicím přijatých na základě mezinárodní spolupráce mi osobně přijde vymezení v českém trestním právu jako jednodušší, ale i přesto příhodnější. Česká definice nepracuje s výší trestu odnětí svobody pro vymezení páchané činnosti zločinecké skupiny. Myslím si, že obecný pojem úmyslná trestná činnost je pro praxi výhodnější.

Z §129 TZ lze tedy snadno odhalit 4 znaky, které musí být přítomny vždy, pokud má být v trestním řízení odsouzen pachatel trestného činu spáchaného členem nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny, nebo zda se řeší samotný trestný čin účasti na organizované zločinecké skupině dle §361 TZ. Těmito znaky jsou: **1) Společenství 3 a více trestně odpovědných osob; 2) vnitřní organizační struktura 3) rozdělení funkcí a dělba činnosti 4) soustavné páchání úmyslné trestné činnosti.**

Novelou Trestního zákoníku č. 455/2016 Sb. se stal součástí českého práva termín teroristická skupina (§129a TZ), což ovšem neznamená, že by došlo k úplnému rozdělení skupiny organizovaného zločinu a teroristické skupiny. V odst. 2 §129a TZ je výslovně uvedeno, že není vyloučeno použití jiných ustanovení o organizované zločinecké skupině. Výraznou změnu lze najít spíše v tom, že došlo k vytvoření nových „teroristických“ skutkových podstat mezi jinými také k vytvoření trestného činu účasti na teroristické skupině (§312a TZ), čímž pachatelé účastníci se činnosti teroristické skupiny dle §129a TZ vypadávají z režimu §361 TZ, jak je ustanoveno v odst. 2 §129a TZ.

¹⁹ ŠÁMAL, Pavel, František PÚRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-896-7. Str. 681

Další relevantní ustanovení o organizované zločinecké skupině v trestním zákoníku jsou §107 a 108. §107 se věnuje vymezení osoby pachatele trestného činu spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Zákodárce zvolil tuto obecnou úpravu napojení konkrétního pachatele a konkrétního úmyslného trestného činu na organizovanou zločineckou skupinu, namísto přidání organizované zločinecké skupiny jako okolnosti podmiňující použití přísnější trestní sazby u jednotlivých vybraných trestných činů.²⁰ Tato volba umožňuje reagovat na změny v množině trestných činů páchaných organizovaným zločinem.

Pokud jde o vymezení pachatele, který se dopustí trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny, rozeznává TZ 3 možnosti: 1) člen organizované zločinecké skupiny; 2) osoba, která čin spáchala vědomě se členem dané skupiny; 3) osoba, která čin spáchala v úmyslu zločinecké skupině napomáhat. §108 TZ stanovuje modifikace při ukládání trestu odnětí svobody takto určenému pachateli. V případě splnění podmínek §107 dochází ke zvýšení horní hranice trestní sazby o třetinu a soud uloží trest odnětí svobody v horní polovině takto určené trestní sazby.

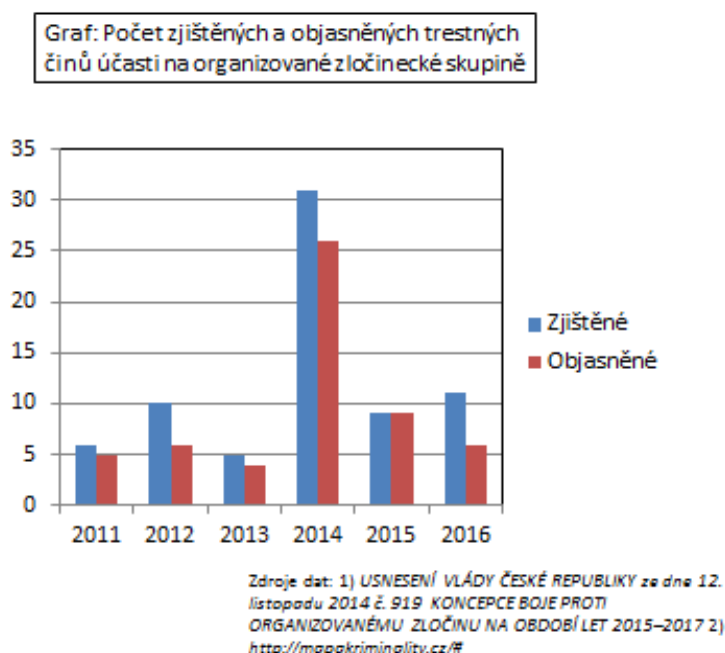
1.3. Typy forem trestné činnosti páchané organizovaným zločinem

V závěru této kapitoly bych se chtěl obecně podívat na problematiku forem trestné činnosti, kterou páchají jednotlivé zločinecké skupiny. V ideálním případě by pro odsouzení členů organizované zločinecké skupiny měla stačit samotná účast těchto pachatelů na činnosti dané skupiny (§361 TZ). Bohužel, jak ukazuje statistické šetření v rámci Konceptce boje proti organizovanému zločinu 2015 – 2017, počet páchání tohoto trestného činu je v řádu jednotek případů. Podrobností neznalý člověk by tedy mohl usoudit, že když v roce 2013 bylo zjištěno 5 trestných činů dle §361 TZ a u všech došlo k objasnění²¹, tak je snadné organizovaný zločin odhalovat. Graf níže, který jsem si dovolil pro tento konkrétní trestný čin připravit, sice ukazuje, že u odhalování této činnosti, jsou orgány činné v trestním řízení úspěšné, ale bohužel v praxi boj proti organizovanému zločinu funguje poněkud jinak. Především důkazem existence zločinecké skupiny bývá

²⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3. Str. 1103

²¹ KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015–2017 přijatá usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2014 č. 919; Graf č. 1; Str.7

vyšetřování konkrétního trestného činu a až v průběhu vyšetřování dochází často ke zjištění, že daný čin nebyl spáchán osamělým pachatelem, ale v rámci činnosti většího celku.

Může se to zdát důležité pouze ze statistického hlediska, ale pro úspěšné vyšetřování je dle mého názoru nutné pro příslušníky policejních sborů mít alespoň povědomí o tom, u kterých trestných činů je možné očekávat zapojení organizovaného zločinu. Především u vytyčování vyšetřovacích verzí toto může hrát roli a přehlédnutí verze se zapojením organizovaného zločinu, případně přespříliš rychlé odmítnutí takové verze, může mít katastrofální následky pro celé vyšetřování. Že organizovaný zločin není zaměřený jen na několik málo trestných činů, lze najít již na stránkách Policie ČR u definice organizovaného zločinu. Je možné tam najít tento demonstrativní výčet:

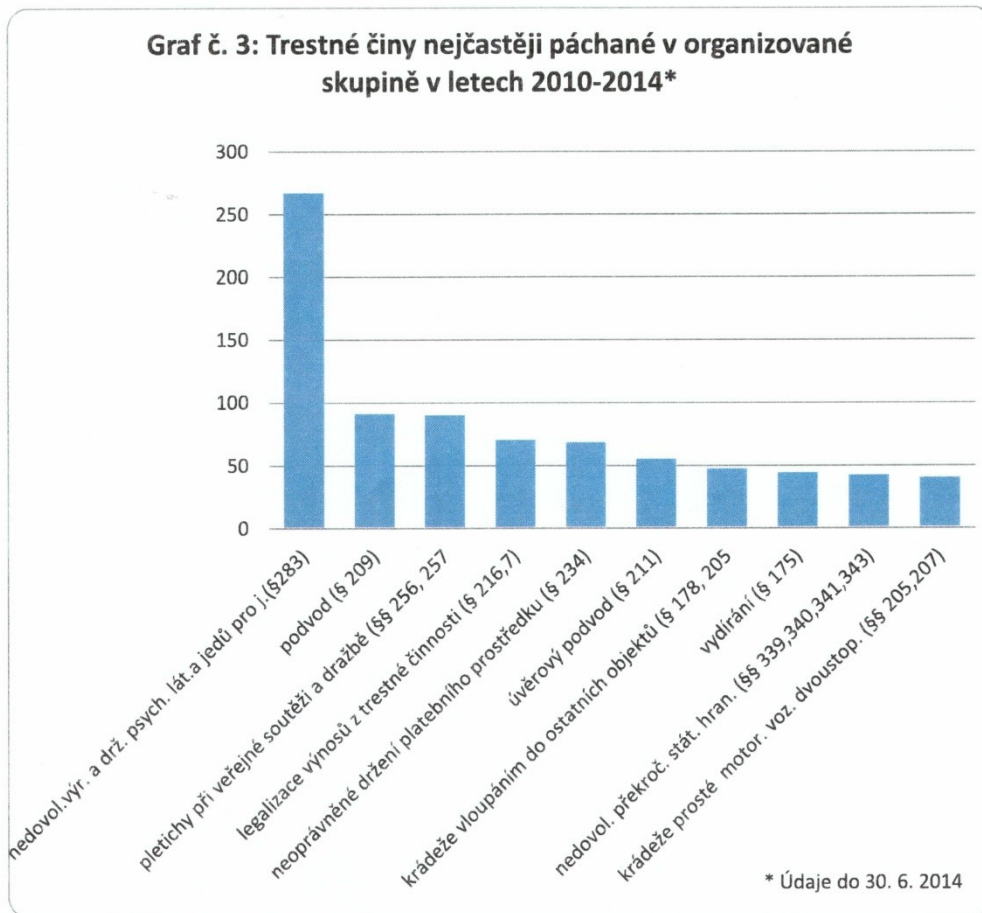
- výroba, pašování a distribuce drog,
- daňové podvody, útok na státní majetek,
- organizování prostituce a obchod s lidmi,
- organizování nelegální migrace,
- padělání měny, zboží a porušování autorských práv,
- praní špinavých peněz, vydírání, korupce, padělání,
- mezinárodní obchod se zbraněmi a výbušninami,

- *organizované krádeže automobilů, bankovní podvody a loupeže*²²

Pokud jde o postihnutí hlavních činností organizovaného zločinu, nelze tomuto výčtu skoro nic vytknout. Řekl bych, že i tento výčet vcelku úspěšně ukazuje, že zločinecké organizace se věnují velkému počtu rozličných kriminálních činností, avšak celou tuto kapitolu se snažím organizovaný zločin a jeho pachatele ukazovat jako velice komplexní problém, který je svými aktéry promyšlený. Pro policejní webové stránky je takový jednoduchý výčet asi dostačující, ale pro potřeby mé práce nikoliv.

V rámci připravování vládní koncepce bylo mimo jiné zmapováno spektrum trestné činnosti nejčastěji páchané v rámci organizované skupiny za období 2010 - 2014. Přestože se nejedná o nejvyšší stupeň skupinové trestné činnosti, lze z tohoto grafu vyčíst, u jakých trestných činů je větší pravděpodobnost zapojení organizovaných pachatelů. Z grafu, který je níže uveden, lze jednoznačně určit, že na území ČR všechny ostatní trestné činy výrazně převyšuje trestný čin nedovolené výroby a držení psychotropních látek a jedů. Poté následuje skupina trestných činů, které je možné označit za hospodářskou a majetkovou kriminalitu: různé formy podvodů, insolvenční trestné činy, legalizace výnosů, trestné činy spojené s platebními prostředky a krádeže. Jediným zástupcem násilné kriminality je trestný čin vydírání, což ovšem nijak neznamená, že by docházelo k vymizení násilné trestné činnosti v rámci činností zločineckých skupin. Tento fakt lze vysvětlit tak, že v rámci vývoje organizovaného zločinu došlo ke změně „portfolia“ činností, na které se dané skupiny zaměřují. Přesto všechno i organizace věnující se „sofistikované“ hospodářské kriminalitě používá jako nástroje vraždy nebo vydírání.

²²Co je organizovaný zločin. *Policie.cz* [online]. Policie ČR, 2016 [cit. 2017-05-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/co-je-organizovany-zlocin.aspx>

23

Na organizovaně páchanou trestnou činnost je potřeba se podívat tak, aby si člověk uvědomil, s jakým motivem se členové skupin dopouští těchto trestných činů. Z kriminalistického hlediska se rozlišují dvě fáze: 1) fáze vytváření zisku; 2) fáze označovaná jako realizace zisku např.: legalizace zisku, zajišťování ochrany organizace, získávání kontaktů. Z tohoto úhlu pohledu vystihl problematiku forem trestné činnosti organizovaného zločinu nejlépe Zdeněk Konrád. Ten přišel s tímto rozsáhlým výčtem:

„Formami ve fázi tvorby zisku jsou zejména:

- *Výroba, přeprava a distribuce omamných a psychotropních látek*
- *Organizovaná prostituce a hazardní hry*
- *Nelegální obchod se starožitnostmi a uměleckými předměty*
- *Krádeže motorových vozidel*

²³ KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015–2017 přijatá usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2014 č. 919

- *Nelegální obchod se zbraněmi, výbušninami a strategickými surovinami*
- *Padělání a pozměňování dokladů, peněz a platebních prostředků*
- *Nelegální migrace osob a zprostředkování práce cizincům*
- *Hospodářská kriminalita*
- *Počítačová kriminalita*
- *Kriminalita spojená s násilnými formami konkurenčního boje zločineckých struktur*
- *Násilná kriminalita*

Formami ve fázi realizace zisku jsou zejména:

- *Kriminalita spojená s legalizací zisku (praní špinavých peněz)*
- *Kriminalita spojená s pronikáním zločineckých struktur do státní sféry (korupce)*
- *Kriminalita spojená s nelegálním získáváním politické moci (terorismus)*
- *Kriminalita spojená s obstaráváním státních a jiných zakázek*²⁴

U organizovaných skupin na našem území nelze očekávat páchání všech těchto typů kriminalit, dochází spíše ke specializování jednotlivých „gangů“. Oproti tomu u světových zločineckých klanů, které čítají až desítky tisíc členů, je prokázáno páchání velkého počtu různorodé trestné činnosti. Na různorodost činností má také vliv vývoj lidské společnosti a rozvoj technologií, což má za následek stále větší nárůst organizované hospodářské kriminality a organizované počítačové kriminality. S tím souvisí i změna ve vnitřní struktuře organizovaných zločineckých skupin, kdy se důležitějšími stávají osoby buď se vzděláním, nebo s určitými technickými dovednostmi a postupně tedy dochází k opouštění archetypů „hrdlořeze“ nebo „zabijáka“. Jedinci, jejichž předností jsou síla a bojovnost, své místo v organizaci stále mají, ať již jako osobní strážci, vrazi, případně pachatelé doplňkového násilí, které bývá součástí většího plánu (například vydírání s cílem získat informace). Myslím, že tímto se již dostávám obsahově do další kapitoly, kde je právě jedním z cílů blíže poukázat na změny ve formách trestné činnosti, ke kterým došlo při vývoji organizovaného zločinu.

²⁴ KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0. Str. 385

2. Historie organizovaného zločinu ve světě

Přestože je organizovaný zločin významným současným globálním problémem, není to výdobytek 21. ba ani 20. století. Kořeny této kriminality můžeme najít u různých tajných společností, případně náboženských sekt, jejichž zaměřením však byly politické a sociální cíle, nikoliv touha po zisku a moci. Společné znaky se současnými zločineckými skupinami, či syndikáty můžeme spatřovat v tom, že tyto tajné spolky měly již hierarchickou strukturu, vysokou míru utajování a konspirativnosti, což se projevovalo mimo jiné tím, že členové se identifikovali různými rituály (například při pozdravu). Některé tyto skupiny vyskytující se především v Číně měly jako základ příbuzenství a členové byli tedy pokrevně spjatí. Tento princip byl postupně opouštěn, avšak rodinné spojení můžeme stále najít například u japonské Yakuzy, kde je základem hierarchie vztah vůdce a členů postaven jako vztah rodiče a dítěte.

Jako konkrétní datum formování těchto zvláštních uskupení lze označit 3. století před naším letopočtem v Číně, kde tehdy bylo kriminalizováno chování kritizující tehdejší vládnoucí vrstvu a byly tedy zakládány ilegální tzv. „podzemní“ skupiny. Jednou z těchto skupin byla i „Společnost tří v jednom“, přezdívaná také „Trojspolek“ či „Triáda“.²⁵ K odkazu a tradicím této skupiny se hlásí moderní čínské skupiny organizovaného zločinu a jsou podle této společnosti souhrnně označovány jako čínské Triády.

Miroslav Němec²⁶ uvádí jako moment, kdy došlo ke změnám v cílech tajných spolků a přednost začalo dostávat kriminální jednání, 17. století n. l., kdy v Evropě zuřila Třicetiletá válka, v Číně došlo k nástupu mandžuské dynastie a Japonsko bylo zmítáno ve víru občanských válek. Úplně se s tímto názorem neztotožňuji, ačkoliv jistý podíl tyto události na vzniku organizované kriminality měly, především v destabilizaci tehdejších pořádků. Pokud jde o hlavní důvod kriminalizace cílů jednotlivých skupin, souhlasil bych s názorem Paula Lundeho²⁷, že hlavně rozvoj měst a přesun chudého rolnického obyvatelstva do měst, způsobilo nejen sociální problémy, ale vedlo i k rozvoji kriminality. Z vesnického obyvatelstva čerpala svého času nové členy například Sicilská mafie.

²⁵ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 25

²⁶ NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko, 1995. ISBN 80-206-0472-3. Str. 13

²⁷ LUNDE, Paul. *Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2.

2.1. Světové zločinecké organizace

2.1.1. Čínské Triády

Ve svém výčtu několika celosvětových skupin organizovaného zločinu bych rád začal v Číně, kterou lze dle mého názoru označit za „kolébku“ organizovaného zločinu, jak jsem již nastínil výše. Mnoho autorů se shoduje, že přelomovým mezníkem v Číně byl nástup mandžuské dynastie, kterou se snažily tajné skupiny sesadit. Pro „dobro“ Číny se tyto skupiny dopouštěly kriminálního jednání s cílem zajistit finance pro odstranění dynastie. Znakem těchto skupin byl trojúhelník – spojení nebe, země a člověka. Od toho pak také vznikl souhrnný pojem Triády, jak se čínské zločinecké skupiny označují dodnes.

Centry novodobých Triád se s ohledem na silný postoj komunistů vůči nim staly tehdy britský Hongkong, portugalské Macao a ostrov Tchaj-wan ovládaný protikomunistickou stranou Kuomintang. Především světové finanční centrum Hongkong se stalo „domovem“ mnoha hlavních triád. Odhaduje se, že zde sídlí až na 50 triád a počty členů dosahují několika set tisíc.²⁸ S postupným uvolňováním poměrů v Čínské lidové republice došlo k rozšíření organizovaného zločinu na celé území Číny, s tím že centrem těchto aktivit se stalo město Šanghaj. K rozšíření triád do celého světa došlo díky rozsáhlé emigraci čínského obyvatelstva vzhledem ke komunistickým poměrům. Emigranti například zakládali své vlastní enklávy (tzv. chinatowns) v jednotlivých velkých městech v USA, což bylo poté „živnou půdou“ pro organizovaný zločin. V současnosti se uvádí, že okolo 1% osob čínské národnosti v zahraničí se podílí na organizovaném zločinu.²⁹

Struktura jednotlivých čínských triád doznala postupem času změn. Americká FBI označuje, že ke zjednodušení původní klasické struktury docházelo především v 90. letech minulého století. Hierarchie moderní triády se skládá z vůdce organizace (označován také jako Pán hory nebo Dračí hlava), který je nejvyšším dané „rodiny“. Druhým nejdůležitějším postaveným v hierarchii triády je ceremoniář (označován jako Pán vonných tyčinek), jež má na starosti přijetí nových členů a iniciační proces. Níže jsou na stejné úrovni pokladník starající se o administrativu a finance, dále donucovač s červenou tyčí, který má na starosti taktiku boje a akcí a posledním z trojice je mistr kadidla, v jehož

²⁸ TRIADS AND ORGANIZED CRIME IN CHINA. *Factsanddetails.com* [online]. Jeffrey Hays, 2008 [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: <http://factsanddetails.com/china/cat8/sub50/item300.html>

²⁹ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 26

kompetenci je komunikace. Zbytek triády již tvoří jednotliví členové.³⁰ Na nejnižší úrovni jsou rekruti, jejichž přijímání do skupiny se děje prostřednictvím rituálu, kdy rekrut skládá 36 přísah. Obsahem těchto přísah je především věrnost a mlčenlivost.

Předními zločineckými triádami jsou především triáda Sun Yee On (odhadem 50 000 členů), dále skupiny 14k a Who Sing Who, které mají okolo každá okolo 30 000 členů. Jen v samotném Hongkongu operuje přes 100 000 členů těchto organizací.³¹

Triády se zabývají mnoha okruhy trestné činnosti, především však vybírání peněz za ochranu (tzv. pojištění proti nečekaným událostem), dále provozování prostituce, organizování nelegálních her a sázek, s čím souvisí i poskytování půjček za vysoké úroky (lichva). Hlavními aktivitami však již několik desetiletí zůstává pašování drog (především heroinu) ze „Zlatého trojúhelníku“ přes Hongkong dále do USA a Evropy, a také provozování nelegální migrace opět s cílem v USA nebo Evropě.

2.1.2. Yakuza

Japonské zločinecké gangy označované souhrnně jako Yakuza jsem vybral jako další příklad globálního zločineckého syndikátu nejen proto, že i zde je velmi silné tradiční pojetí s rituály a odkazem na dlouhou historii, ale také kvůli tomu, že Yakuza přímo precizně zvládá aklimatizaci na různé celosvětové problémy a krize, na nichž dokáže vydělávat, a tím se stává ještě nebezpečnější.

Historické kořeny Yakuzy se váží ke konci občanských válek v Japonsku v 17. století n. l., kdy skončila éra samurajů. Tento mír a klid však způsobil to, že mnoho dříve čestných a skvěle cvičených bojovníků (samurajů) se ocitlo bez prostředků a začalo se živit loupežemi. V reakci na samurajské loupeživé bandy vznikly v řadě měst, včetně hlavního města Tokia (tehdy označované jako Edo), skupiny domobrany (Machi-jakko).³² Mohu se jen pousmát nad tím, že dle pramenů sice měly tyto skupiny bojovat proti sobě, ale ve skutečnosti se obě staly cenným zdrojem pro rozvíjející se organizované gangy.

³⁰ HRABÁLEK, Martin, SMOLÍK, Josef, Tomáš ŠMÍD a Vladimír VAŘURA, ed. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4438-8. Str. 59

³¹ TRIADS AND ORGANIZED CRIME IN CHINA. *Factsanddetails.com* [online]. Jeffrey Hays, 2008 [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: <http://factsanddetails.com/china/cat8/sub50/item300.html>

³² SOULEIMANOV, Emil. *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-27-8. Str. 92

Kromě násilné činnosti se další aktivitou stalo provozování nelegálních heren a kasin, které se nacházely na hlavních obchodních cestách (což bylo dobré nejen proto, že zde cestovala majetná klientela, která navštěvovala herny, ale také jako zdroj tipů pro přepadávání těchto obchodníků). V těchto hernách byla oblíbená především karetní hra *hanafunda* (připomíná americký blackjack), která dala vzniknout samotnému označení Yakuza. Nejhorší kombinací v této hře byla totiž čísla 8 (Ya) – 9 (Ku) - 3 (Sa).³³ Toto označení se začalo prvně používat pro psance a osoby, kterých si společnost neváží. Poté je převzaly gangy provozující dané nelegální herny, nakonec se toto slovo vžilo jako souhrnné označení pro veškerý japonský organizovaný zločin. Již v této historické době dochází k napojení Yakuzy na tehdy se teprve rodící stavební průmysl, kterému gangy nejprve dodávají levnou pracovní sílu, postupem času rozhánějí stávky dělníku, aby to bylo korunováno ve druhé polovině 20. století, kdy se ve stavitelství Yakuza angažovala jak legálně, tak nelegálně.

Dá se říci, že celá japonská kultura stojí na určitých specifických hodnotách, které vycházejí z historie japonských ostrovů. Není tedy divu, že důraz na historické tradice a rituály lze stále najít i u současných gangů Yakuzy, a přesto, že jsou známé snahy velmi uznávaných zločineckých bossů o vymýcení některých tradic (například odřezávání článků prstů), tak nejsou tyto snahy moc úspěšné.

Základním vztahem ve struktuře skupin Yakuzy je vztah Ojabun-Kobun³⁴ mezi nejvyšším šéfem a ostatními členy. Jedná se o spojení rodič a dítě představující to, že Yakuza vytváří mezi svými členy rodinu, kdy hlavní boss je pro ostatní rodičem, starší členové pro nováčky jsou v postavení starších bratrů. Přijetí nového člena do rodiny je prováděno jakýmsi adopčním obřadem, kdy Ojabun s přijímaným členem společně vypijí poháry se saké, jejichž obsah bývá v poměru 7:3, což vyjadřuje vyšší postavení Ojabuna. V rámci hierarchie lze pod úroveň nejvyššího šefa najít 3 jeho zástupce – Saiko Komon (Vyšší rádce), Waka Gašira (muž č. 2) a Šatei Gašira (muž č. 3). Vyšší rádce má pod sebou další skupiny rádců, účetních a tajemníků, kteří plní především administrativní a finanční záležitosti rodiny. Zbývající 2 zástupci jsou napojeni na vyšší a nižší šéfy a jejich činnosti

³³ NĚMEC, Miroslav. Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní. Praha: Naše vojsko, 1995. ISBN 80-206-0472-3. Str. 16

³⁴ HRABÁLEK, Martin, SMOLÍK, Josef, Tomáš ŠMÍD a Vladimír VAŽURA, ed. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4438-8. Str. 78 - 82

je koordinace jednotlivých akcí a kriminálních jednání, které přímo provozují řadoví členové.³⁵

Ještě předtím, než se budu věnovat v historickém kontextu jednotlivým okruhům trestné činnosti japonského organizovaného zločinu, rád bych se pár slovy zmínil o rituálech, kterými se Yakuza řídí. Jedním z nejznámějších rituálů je obřad sebevraždy *jubitsume*, při kterém si dotyčný člen odsekne jeden článek z prstu počínaje malíčkem. Jedná se o tradiční projev omluvy při nesplnění úkolu či spáchání urážky. Přestože je to velmi bolestivý úkon, jedná se o omluvu pro méně závažné porušení, při opravdu závažném porušení volí členové jako trest sebevraždu, kterou lze spáchat také rituálně – známým způsobem *seppuku* (v Evropě mylně označován jako *harakiri*). Pro zajímavost uvádím, že v roce 1993 byl proveden průzkum, který zjistil, že kolem 45 procent členů Yakuzy postrádá jeden článek a 15% z dotázaných provedlo rituál *jubitsume* minimálně dvakrát.³⁶ Tento rituál se neúspěšně pokusil zapudit jeden z předních bossů klanu Inagawa-Kai³⁷ v Tokiu, který ostře vytkl svému podřízenému, že tento rituál požaduje po svých členech. Tento zahanbený podřízený ponížení přijal a na důkaz své nejpokornější omluvy přinesl bossovi svůj vlastní useknutý článek prstu. Myslím, že toto krásně ukazuje, jak moc jsou v členech Yakuzy tyto tradice zakořeněny.

Jednotlivé kriminální aktivity Yakuzy jsou provázány s pohnutou historií Japonska. K základním činnostem, jako byly provozování nelegálních heren, nevěstinců, loupežná přepadení a vybírání výpalného, se od 19. století, kdy se Japonsko otevírá okolnímu světu, nastupuje v rámci reformy Meidži velký hospodářský rozvoj, Yakuza se začíná zajímat o stavebnictví a také o lodní průmysl a dopravu. S nástupem fašismu na počátku 20. století n. l. nemají japonské zločinecké gangy problém, protože se také drží pravicové ideologie a oproti Mussolinimu v Itálii, proti Yakuze žádné záťahové a destruktivní akce ze strany vládního režimu prováděny nejsou. Expanzivní úspěchy Japonska zajistily těmto zločineckým skupinám také přístup do Mandžuska a na korejský poloostrov. Především v Jižní Koreji si Yakuza stále udržuje silný vliv.

³⁵ HRABÁLEK, Martin, SMOLÍK, Josef, Tomáš ŠMÍD a Vladimír VAŘURA, ed. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4438-8. Str. 78 - 82

³⁶ SOULEIMANOV, Emil. *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-27-8. Str. 95

³⁷ KAPLAN, David E. a Alec DUBRO. *Yakuza Japan's criminal underworld*. 25th anniversary ed. Berkeley: University of California Press, 2012. ISBN 05-209-5381-9. Str. 14

Se skončením 2. světové války, pádem Císařství a nastolení okupační správy USA se pro Yakuza objevují 2 nové perspektivy k „podnikání“. První je přebrání výroben drogy amfetamin, které během války Japonsko používalo ke zvýšení síly svých vojáků a pilotů, druhou je ovládnutí černého trhu na destabilizovaných ostrovech. V rozkladu byla i tehdejší japonská policie a Spojené státy nebyly schopné vlivu zločinců účinně zabránit. Nehledě na to, že velmi brzo byli členové gangů „omilostněni“ a použiti jako prostředek proti různým levicovým skupinám, které se snažily získat vliv na daném území. Tímto došlo opětovně k velkému propojení zločinecké a politické scény.

Jako vhodným prostředím k praní špinavých peněz se Ojabanům jevílo skupování nemovitostí. Moderní Yakuza se také angažuje v rámci obchodování na kapitálovém trhu a v bankovníctví. Své „prsty“ měla údajně i v jednom ze známých českých mediálních případů – případ japonské banky Nomura³⁸. Pokud jde o tyto moderní formy trestné činnosti, jsou k nim potřeba kvalifikovaní pracovníci. Ti jsou testováni a nabíráni již na vysokých školách s tím, že někteří jsou přijati rovnou do organizace, jiným je poskytnuta peněžité pomoc k bezproblémovému dostudování a až v momentu získání pro Yakuza ideálního postavení, je odhalena pravda o financování a daná osoba je vydírána, aby pro organizaci něco vykonala. S ohledem na to, že v Japonsku je jedním ze základních pilířů celé kultury osobní čest, poškození radši vykonávají, co je po nich požadováno, než aby riskovali veřejné zahanbení, že v minulosti přijali prostředky získané nelegálně.

2.1.3. Italsko-americké organizované skupiny

Posledními zločineckými skupinami celosvětového významu, které bych rád zařadil do své práce, jsou tzv. italsko-americké mafiánské rodiny. Není možná úplně přesné to takto jednoduše spojovat, ale jisté spojení mezi těmito organizacemi je. Především to, že mnoho italských „mafianů“ utíkalo po konci 1. světové války do USA nejen proto, že je lákaly možnosti v Novém světě, ale také kvůli tomu, že nastupující fašismus jevil snahy se velice tvrdě vypořádat organizovaným zločinem. Tito imigranti se zčásti drželi svých původních skupin, ale také vytvářeli zcela nová uskupení, kterým se postupem času stala nejslavnější La Cosa Nostra, která operuje ve všech velkých městech po celých Spojených státech.

³⁸ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 32 + Analysis: Japan tries, again, to cut corporate ties to yakuza. [Http://www.reuters.com](http://www.reuters.com) [online]. Tokio: Linda Sieg, 2011 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-japan-yakuza-idUSTRE7A726F20111108>

Obecným znakem tajných skupin a organizací v Itálii bylo enormní nerespektování zákonů a vládní moci. Samozřejmě tohle platí u všech zločineckých organizací, avšak pokud jde o italské gangy, je zde poněkud jiný důvod. Vysvětlení lze najít v historii celého poloostrova. Italská půda byla po mnoho staletí ovládána různými cizími vládami, čímž pádem zdejší obyvatelstvo nebralo zákony za své, ale za vnucenou vůli cizích mocností. Ještě pohnutější historii má ostrov Sicílie, o které americký generál George S. Patton za druhé světové války prohlásil, že je to nejčastěji dobývané území v celé historii lidstva.

Poté, co v 19. století vznikla samostatná a nezávislá Itálie a došlo k podpoře průmyslového severu s hlavní centrem Turínem, začala na převážně zemědělském jihu Apeninského poloostrova finanční a bankovní krize.³⁹ Tyto skutečnosti velice napomohly vzniku zločineckých skupin. Postupem času se vykristlizovaly tři hlavní oblasti organizovaného zločinu. Oblast kolem města a především přístavu Neapol ovládla organizace Camorra, u té bych snad jen zmínil, že své kořeny nemá ani u nějakých tajných spolků, ani u pouličních gangů, ale Camorra začínala jako společenství vězňů, kteří se snažili o kolektivní odpor proti brutalitě dozorců. Až následně se vyvinula pouliční Camorra, jejímž cílem se následně stalo páchaní organizované kriminality.⁴⁰ Oblast Kalábrie s centrem Reggio di Calabria si podmanila N'drangheta. Ostrov Sicílie si rozdělily jednotlivé mocné klany Sicilské mafie. Hlavními středisky této organizace byla města Palermo, Messina a také Corleone - podle tohoto proslaveného městečka pojmenoval svou mafiánskou rodinu spisovatel Mario Puzzo ve svém díle Kmotr. Klan Corleone existoval však i ve skutečnosti, nejednalo se však o jméno rodiny, ale šlo o pojmenování právě podle svého místa původu. Corleonský klan se účastnil mnoha mafiánských válek o vliv na Sicílii, kdy byly vedeny boje především proti klanům z Palerma.

a) Sicilská Mafie

Vznik organizovaného zločinu na Sicílii souvisí s přechodem bohatších vrstev, baronů a velkostatkářů, do měst, kteří následně již nechtěli spravovat svou půdu na venkově sami,

³⁹ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 34

⁴⁰ Jedním z hlavních míst aktivit Cammory se stal neapolský přístav, přes který procházelo mnoho nelegálního zboží a drog do Itálie. Toto se dostalo i do povědomí širší veřejnosti díky filmu *Piedone lo sbirro* z roku 1973 (do češtiny následně přeloženo jako *Policajt Drábem*) s Budem Spencerem jako inspektorem Rizzem.

ale najímali si na to tzv. gabellotti⁴¹, což lze přeložit jako správce a výběrčí daní v jednom. Tito „úředníci“ měli za úplatu pronajímat půdu rolníkům a zajišťovat výnosy. Velmi záhy začali toto zneužívat a z chudých rolníků i za použití násilí „ždímalí“, co se dalo. Informace ohledně jednotlivých polí a farem využívali tito správci k vytipování krádeží dobytka, který následně ve městech prodávali zpátky baronům. Tehdy poprvé využila Mafie postavení mezi dvěma stranami k maximalizaci svého zisku.

Nejednotný je názor na vznik samotného označení mafie. Určité prameny uvádí jako první výskyt tohoto slova zkratku nacionálního volebního hesla *Morte alla Francia, Italia avela (Smrt Francii, oddech Itálii)*⁴², kdy začáteční písmeno z každého slova dává dohromady Mafia. V sicilském dialektu je toto slovo synonymem pro odvalu a statečnost. Jako označení pro organizovaný zločin se pojem mafie v úředních záznamech používá s největší pravděpodobností od roku 1865.

Ve svých začátcích se Mafie na ostrově specializovala na násilnou trestnou činnost – loupeže, vydírání a vraždy. Podle statistiky zločinnosti na Sicílii kolem roku 1874 připadala jedna vražda na 4000 obyvatel, zatímco například v provincii Lombardie na severu to byla jedna vražda na asi 44 000 obyvatel⁴³. To způsobilo snahu úřední vlády o stabilizaci ostrova vojenskou silou a zničení mafie. Nelze se nepousmát nad tím, že tato snaha neměla vždy hlavní důležitost a v prvních letech 20. století, kdy začalo sílit dělnické hnutí a hrozily stávkové, byla Sicilská mafie vládou požádána o zabránění těmto nepokojům. Nebyl to ani zdaleka poslední případ využití organizovaného zločinu oficiálními představiteli.

Jednotliví Šéfové (Capo) předních klanů se snažili získat nejen vysoký a stálý zisk, ale také moc a kontrolu nad daným územím ostrova. Tyto snahy však úspěšné nebyly a jako následek nestability ostrova přišla mezi lety 1900-1913 první vlna emigrace ze Sicílie, kdy až 800 000 lidí zamířilo do Spojených států. Druhá vlna emigrace následovala po roce 1922, kdy se v Itálii dostal k moci fašismus v čele s Il Ducem Mussolinim. Ten vyhlásil jako jeden z hlavních bodů své vlády boj s organizovaným zločinem a do čela tohoto boje

⁴¹ LUNDE, Paul. Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 56

⁴² NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 34

⁴³ LUNDE, Paul. Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 57

jako prefekta Palerma jmenoval Cesara Moriho.⁴⁴ Ten velmi odstrašujícími prostředky vedl válku s mafií, mnoho kmotrů muselo ze Sicílie utéct nebo přejít do ilegality, ale ke zničení mafie nedošlo.

Spojenečtí velitelé plánující v roce 1943 vylodění na Sicílii využili nabídky tamějších bossů k zajištění snadnějšího obsazení ostrova, což opět dokazuje schopnost organizovaného zločinu adaptovat se na různé životní situace. Jeden z představitelů mafie Don Calo Vizzini⁴⁵ dokonce dosáhl hodnosti čestného plukovníka americké armády. Cíle mafie však byly ještě dalekosáhlejší, než pouhé osvobození ostrova, k připojení Sicílie ke Spojeným státům nakonec ale nedošlo. Ani to však nezabránilo vřelému spojení Sicilské mafie a americké La Cosa Nostra.

Po druhé světové válce začala mafie podnikat ve stavebnictví, díky úplatkům křesťanským demokratům, starostovi a pověřeným úředníkům v Palermu se Mafie dostala ke kompletnímu přebudování celého města. Spojenectví s vládoucí křesťanskou stranou nebylo čistě jen o penězích, mafiáni pomáhali vyhrávat volby, čímž drželi Sicílii potažmo celou Itálii od levicových vlád a možného nástupu komunismu. O několik z čelních představitelů komunistických stran či dělnických hnutí bylo kulkou či bombou postaráno, a ačkoliv o zapojení mafie se nedalo pochybovat, žádné velké procesy se nevedly.

Od 50. let 20. století se Sicilské klany napojují na gangy z Francie a Turecka, cílem není nic jiného než získání přístupu k drogám z francouzské Indočíny a k tureckým výrobnám morfinové báze. Zisk má být generován prodejem drog jednak po Evropě, ale drogy mají zaplavit také enormně rostoucí a výnosný americký trh. Vidina velkého zbohatnutí vedla k násilným bojům o moc a podíl na zisku, stejně tak jako ke střetům mezi „starou mafií“, která nechtěla s drogami mít nic společného a „novou mafií“, která v drogách spatřovala jedinečnou možnost na stabilní a vysoké příjmy. V těchto bojích hráli roli jména jako Michelle „Il Pope“ Greco, či Toto „The Beast“ Riina.⁴⁶ Pokud se do záležitostí Mafie začala vměšovat vláda, klany si uměly poradit. Byly využívány cílené likvidace policistů,

⁴⁴ HAIL CESARE! The Life and Times of Cesare Mori, the Scourge of the Mafia. *Americanmafia.com* [online]. Cleveland: Mike La Sorte, 2005 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: http://www.americanmafia.com/Feature_Articles_302.html

⁴⁵ CÉDILOT, André., André NOËL a Michael GILSON. *Mafia Inc.: the long, bloody reign of Canada's Sicilian clan*. Toronto: Random House Canada, c2011. ISBN 9780307360403. Str. 45

⁴⁶ LUNDE, Paul. *Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejuspěšnějším odvětvím světa*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 61-63

soudců i státních zástupců, stejně tak se Mafie nebála použít ani bombové útoky na nevinné obyvatelstvo po celé Itálii, aby demonstrovala svou sílu.

Doposud největším úspěchem v boji proti organizovanému zločinu na Sicílii byly palermské megaprocesy z roku 1986⁴⁷. Bylo vydáno 336 zatykačů, počet obžalovaných nakonec vystoupal na 344, včetně Michela Greca. Tento čelní představitel Mafie byl obžalován dokonce ze 78 vražd. Strůjci toho úspěchu byli soudci Falcone a Borsellino. Bohužel mafiánské sítě vedly jak do politiky, tak do justice, a již v roce 1991 začaly být rozsudky přezkoumávány. Giovanni Falcone a Paolo Borsellino, ikony boje proti organizovanému zločinu, byli zavražděni⁴⁸. V důsledku toho v Itálii vznikl program na ochranu svědků a byl zřízen speciální útvar DIA – Direzione Investigativa Anti-Mafia. Ani to však nebezpečí, kterým je organizovaný zločin v Itálii dodnes, úplně nezažehalo.

Na závěr této části, bych se chtěl zmínit o jednom z rituálů, který je prováděn u těchto zločineckých skupin. Jedná se o iniciační proces přijetí do rodiny, kterým novic stvrzuje dodržování pravidel Omerty, což je mafiánský kodex cti, který klade důraz především na mlčenlivost. Do rodiny může být přijat pouze novic s italským původem. Tím se zajišťuje „čistota“ rodiny. Od jedince se také občas vyžadovalo splnění zkoušky před samotným přijetím, takovou zkouškou mohla být například úkladná vražda, či jiný násilný trestný čin. Samotný proces začíná tím, že novicovi je jehlou, či dýkou napíchnut prst, krev z prstu odkapává na obrázek nějakého světce, který je poté zapálen a putuje mezi jednotlivými členy rodiny, zatímco přijímaný odřikává příslušnou přísahu. Obrázek světce je důležitý z toho důvodu, že mafiáni se snaží vystupovat nejen jako muži cti, ale také jako muži víry. Petr Kupka⁴⁹ uvádí, že existuje spojení mezi organizovaným zločinem a některými představiteli katolické církve v Itálii, minimálně v tom, že vědí, co mafiáni dělají, protože Itálie je velmi věřící země a dá se předpokládat, že mafiáni využívají zpověď, aby se v očích boha zbavili svých hříchů.

⁴⁷ 338 GUILTY IN SICILY IN A MAFIA TRIAL; 19 GET LIFE TERMS. *Nytimes.com* [online]. Palermo: ROBERTO SURO, 1987 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1987/12/17/world/338-guilty-in-sicily-in-a-mafia-trial-19-get-life-terms.html>

⁴⁸ Italian Trial Looks at Mafia-State Pact. *Occrp.org* [online]. Lorenzo Bodrero, 2013 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://www.occrp.org/en/investigations/1955-italian-trial-looks-at-mafia-state-pact>

⁴⁹ Italští mafiáni skrápějí krví katolické světce, líčí politolog rituál. *Lidovky.cz* [online]. MAGDALENA SLEZÁKOVÁ, 2014 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/italsti-mafiani-skrapeji-krvi-katolicke-svetce-lici-politolog-ritual-1km-/zpravy-svet.aspx?c=A140709_165407_In_zahranici_msl

b) La Cosa Nostra

První pokusy o organizovaný zločin ve Spojených státech lze najít kolem roku 1860 v New Yorku, kde se začaly vytvářet gangy z irských přistěhovalců. Mnohem většího významu však dosáhla organizace Černá ruka, která vznikla okolo roku 1907 a jejímiž členy se stali imigranti přicházející z Itálie a Sicílie. Prvotním cílem byli spoluobčané z italských ghetta a chudinských čtvrtí, důvodem bylo, že jen málo z těchto zločinců umělo anglicky. V tomto měli výhodu jejich konkurenti z irských gangů. Hlavní náplní jejich činností byly především vraždy a vydírání. Je možné, že výraz blackmail (anglické pojmenování pro vydírání) vzniklo právě díky Černé ruce. Jako podpis na vyděračské dopisy byla totiž černou barvou obtisknuta ruka. Pokud jde o vraždy, byly v této době bohužel velmi časté. Nejlepší zabijáci Černé ruky, jako například Ignazio Saitta, měli na svém kontě až 60 zavražděných lidí.⁵⁰ Po roce 1910 byl italsko-americký zločinecký „byznys“ rozšířen o provozování nevěstinců, heren a nálevení.

Po první světové válce se hlavou zločinu v New Yorku stal John Torrio, který jako první přišel s plánem vytvořit zločinecký syndikát operující ve více městech. Logicky bylo vybráno město Chicago, kde již organizovaný zločin dosti „bujel“, ale především díky rozšiřování a modernizaci železnice bylo možné se vlakem z New Yorku do Chicaga dostat za pouhých 20 hodin. Ačkoliv to ani Newyorská ani Michiganská železniční společnost neplánovaly, mafiáni byli častými cestujícími na této trase.

Jedním z pobočníků Torria byl i jistý Alphonse „Al“ Capone, budoucí vládce chicagského podsvětí. Do služeb organizovaného zločinu se dal již jako 14letý mladík a plnil tehdy roli kurýra v jednom z Torriových gangů v Brooklynu. Již jako 20letého ho roku 1920 Torrio povolal do Chicaga, kde Capone začal budovat svou kariéru.

Na nátlak tzv. „očistných hnutí“ byl v USA přijat v roce 1919 Volsteadův zákon doprovázený 18. dodatkem ústavy, jimiž se nařizovala prohibice.⁵¹ Prohibice vstoupila v platnost 17. ledna 1920. Capone rozšířil své zločinecké aktivity o pašování alkoholu z Kanady, také ovládl většinu domácích palíren, k získání nadvlády nad černým trhem s alkoholem mu pomohlo i vlastnictví pivovaru George Frank Bewery, který sice oficiálně

⁵⁰ LUNDE, Paul. Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 122 - 123

⁵¹ 18th and 21st Amendments. *History.com* [online]. History.com Staff, 2010 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.history.com/topics/18th-and-21st-amendments>

vyráběl nealkoholické pivo, ale poskytoval nelegálně i velkou zásobu alkoholických nápojů. Tuto nyní velmi poptávanou komoditu nabízel Capone v síti svých náleven, heren, nevěstinců či sázkových kanceláří, což mu generovalo roční zisk minimálně 105 milionů dolarů.

S tím, jak Al Capone získával na věhlasu, však přišly i problémy. Nikoliv však ze strany policie či státní moci, kredit poctivého občana si totiž Capone zajišťoval úplatky, které činily celkově až 30 milionů ročně. Potíže naproti tomu přišly z řad konkurenčních zločineckých band, zvláště pak z irské části Chicaga. Nutno říci, že tato válka se nevedla nijak pro obyčejné občany bezpečným způsobem. Mezi lety 1924 – 1929 bylo Chicago velmi nebezpečným městem, kde byly obvyklé přestřelky v automobilech, bombové útoky a klidno nebylo ani v restauracích, pokud si člověk zvolil náhodou stejný podnik jako některý z mafiánských bossů. Obvyklým nástrojem pro tyto útoky za denního světla se stal samopal Thompson M1928 s bubnovým zásobníkem na 50, případně 100 nábojů. Vše vyvrcholilo vraždou Frankieho Yala a masakrem v den svatého Valentýna 14. 2. 1929.⁵² Tato řádění Caponových vrahů znepokojila mafiánské bosse po celých státech.

10. května 1929 se v Atlantic City uskutečnilo setkání předních hlav mafiánských klanů a gangů z celého území USA.⁵³ Na programu jednání bylo jednak vyřešení syfilidou zmítaného šíleného Capona, jednak vytvoření národní zločineckého syndikátu. Duchovními otci myšlenky celofederální zločinecké organizace s přesně vymezenými teritorii, která by již nestála na italsko-sicilských tradicích a zásadách a byla by otevřena všem národnostním skupinám, byli Lucky Luciano a Meyer Lanski⁵⁴. Pro řešení konfliktů a jiných publicitou zavánějících událostí byla ustanovena Komise, která měla zajistit, že La Cosa Nostra (zvolené jméno pro syndikát, které v překladu znamená naše věc) bude moci bezstarostně prosperovat. Důležitým krokem bylo především rozdělení New Yorku na 5 území, každé pod správou jedné z 5 hlavních rodin. Capone vzdoroval vražedným útokům a obviněním až do roku 1931, kdy byl za neplacení federální daně z příjmu (Capone dlužil

⁵² St. Valentine's Day Massacre. *History.com* [online]. History.com Staff, 2009 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.history.com/topics/saint-valentines-day-massacre>

⁵³ LUNDE, Paul. Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 122 – 123.

⁵⁴ Tamtéž. Str. 140 – 141.

více než 250 tisíc dolarů za období 1922 – 1929) odsouzen k 11 letům vězení. Al Capone zemřel na srdeční záchvat 25. ledna 1947.⁵⁵

Ačkoliv by se zdálo, že zavedením Komise došlo k vymizení válek gangů o vliv a území, tak k tomu nedošlo. Jednotliví bossové se i nadále střídali či jinak vraždili mezi sebou a Komise nastoupila až tehdy, když se jevílo, že dojde k prozrazení celostátní zločinecké sítě. K násilí sáhli i „muži cti“ Lanski a Luciano, na jejich rozkaz byli odstraněni představitelé tzv. staré mafie stojící na zásadě, že jen osoba s plným italským způsobem může být mafián.

Od 50. let 20. století se oči kmotrů obrací i k legálnímu podnikání, jako nejziskovější se ukazuje provozování kasin. Mafii a jejím penězům vděčí za svou pověst města peněz a kasin i Las Vegas, které by jen těžko dosáhlo věhlasu, nebýt prostředků syndikátů. Oproti tomu pokus udělat z Kuby letoviště gamblerů a hráčů se díky Fidelu Castrovi nevyvedl a štedrá investice předchozímu vládcovi Batistovi zisk nepřinesla.

La Cosa Nostra rozšířila postupem času své operace o šíření a prodej narkotik dovážených ze Sicílie, k tomu jim sloužila hlavně kontrola předních amerických přístavů. Od 80. let vstoupila americká mafie na kapitálový trh a také nabízela jiným zločineckým skupinám služby v oblasti legalizace výnosů z trestné činnosti, k čemuž sloužila rozsáhlá síť kasin a italských pizzerií.

Přestože byly pokusy odstranit tuto organizaci a našli se i informátoři z řad mafie jako například Joe Valachi, Henry Hill nebo Abe Reles, k nějaké větší destabilizaci organizovaného zločinu to nevedlo. Velké dílčí úspěchy lze přikládat senátorovi Robertu Kennedymu, a dále prezidentovi Ronaldu Reaganovi, který bojem proti organizovanému zločinu pověřil Rudolpha Giulianiho. Giuliani zasadil sice těžkou ránu bossům v New Yorku, avšak umožnil tím nástup další generace mafiánů. Z toho plyne, že v mafii více než jinde platí, že nikdo není nenahraditelný.

⁵⁵ St. Valentine's Day Massacre. *History.com* [online]. History.com Staff, 2009 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.history.com/topics/saint-valentines-day-massacre>

3. Vývoj organizovaného zločinu v České republice

Organizovaný zločin na území ČR se objevil již za tzv. „minulého režimu“. Především „vekslácké“ gangy nabízející nelegálně tuzexové bony či menší obnosy cizích měn byly ze strany veřejné bezpečnosti přehlíženy a tolerovány, a to i z důvodu, že tyto služby byly využívány i představiteli komunistické strany. Hospodářské kriminalitě alespoň zčásti zabraňovala centrálně plánovaná ekonomika a také limitovaná směnitelnost měny. Proti násilné trestné činnosti bojovala jak veřejná, tak státní bezpečnost, a ačkoliv její násilné metody fungovaly, neslučovaly se ani s právním státem, ani s tím, jak by policejní složky měly organizovanou kriminalitu potírat.

Chaos z návratu k demokracii, ustavování právního státu a transformace ekonomiky v kombinaci s tím, že představitelé veřejné moci včetně některých špiček policie, kteří vyloženě odmítali možnost výskytu organizovaného zločinu v ČR, zajistily nepřipravenost ČR na příliv zahraničního organizovaného zločinu. Tyto okolnosti, jak uvádí ve své knize Miroslav Němec⁵⁶, způsobily, že Policii ČR nebyly dány skoro žádné použitelné nástroje pro boj s organizovaným zločinem. Policie tedy mohla de facto bezbranně sledovat, jak se na našem území začínají roztahovat zločinecké skupiny z bývalého Sovětského svazu. Stejně tak se rodil i český organizovaný zločin. Hlavní aktéři vzešli z podnikatelské sféry a jednalo se jména jako Radovan Krejčíř, František Mrázek, Tomáš Pitr, či Igor Brdlík.⁵⁷ Došlo také k prohození postavení mezi policisty a zločinci. Zločinci začali dávat najevo svůj úspěch – luxusní auta, drahé obleky, velká hotovost. Na druhé straně policisté svou pozici ztratili. Veřejnost měla stále v paměti, jak policejní složky fungovaly za komunismu a obraz policisty sloužícího občanům se neujal nijak rychle. Stejně tak platové ohodnocení nebylo vysoké. Je možné, že i tyto faktory přispěly k tomu, že se členové policejního sboru nechali za úplatu najímat jako informátoři zločineckých skupin.

⁵⁶ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 14

⁵⁷ KROUPA, Janek a Zdeněk ČECH. *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí : od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkoví--*. 2. vyd. V Praze: Daranus, 2011. ISBN 978-80-87423-26-4. Str. 9-11

3.1. Ruskojazyčné skupiny

Za ruskojazyčné skupiny působící na našem území lze označit tři druhy zločineckých skupin – ruské, ukrajinské a kavkazské (především Čečenci a Dagestánci).⁵⁸ Společným znakem všech těchto skupin je používání značně brutálního násilí, na pomyslném prvním místě stojí čečenští zločinci, poté následují ukrajinské gangy a nejmenší brutalitu z těchto tří používají pachatelé z Ruska. Což ale neznamená, že by násilí páchané ruskými zločinci bylo mírné, stále se jedná o velmi brutální způsoby násilí.

Expanzi ruskojazyčné „mafie“ na území České republiky, potažmo Československa, lze rozdělit na dvě fáze. První nastala již na přelomu let 1989 a 1990, tedy po pádu komunistického režimu, kdy se na naše území zaměřil zrak klasických ruských kriminálních šéfů tzv. vorů v zakoně.⁵⁹ V této první etapě se ruskojazyčné gangy zaměřily na páchání především zjevné násilné kriminality – odzbrojené loupeže čerpacích stanic, pošt a peněžních ústavů, dále vybírání poplatků za fiktivní ochranu (rusky označované jako kryša⁶⁰), pašování drog a také zbraní. Docházelo také ke krádežím motorových vozidel, která byla prostřednictvím vojenských železničních transportů odcházejících sovětských vojsk dovážena do Ruska.

Druhou fází vývoje moderního ruskojazyčného organizovaného zločinu v ČR lze pozorovat od roku 1996, kdy dochází k páchání vyššího stupně organizované kriminality, jde především o páchání hospodářských trestných činů. Hlavní předností již nejsou znalosti násilné kriminality, ale legálně získané odborné znalosti jako například vysokoškolské vzdělání. Takto vzdělaní vorové sebou přinášejí do ČR jistý kapitál často získaný trestnou činností v Rusku, avšak alespoň z části zlegalizovaný, který je pak použit pro jejich „podnikání“ u nás.

Ze známých představitelů ruské mafie působících na našem území bych vyzdvihl zvláště dvě jména - Semjona „Chytrého Dona“ Mogileviče, představitele Solomonské mafie, a dále pak hlavu Solcnevské brigády Sergeje „Michase“ Michajlova.⁶¹ Tyto organizace se

⁵⁸ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 41 - 47

⁵⁹ V překladu zloděj či zločinec podle zákona LUNDE, Paul. *Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 86

⁶⁰ NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6. Str. 86

⁶¹ Tamtéž. Str. 93 - 100

uchytily jednak v Praze, za hlavní centrum jak ruského organizovaného zločinu, tak celé ruské populace v ČR však lze označit lázeňské letovisko Karlovy Vary. V řadách ruské mafie se jako vojáci objevují kromě klasických zločinců i veteráni sovětské armády z války v Afghánistánu, a také bývalí sovětsí sportovci, především z řad zápasníků. Mimo nich si někteří ruští vorové jako ochranku a vojáky na „černou práci“ najímají i členy ukrajinských gangů, takto se jedním z čelních operativců Semjona Mogileviče stal bývalý ukrajinský boxer Igor Tkačenko.

Do popředí aktivit moderní ruské mafie se kromě vybírání poplatků za fiktivní ochranu (kryšu) dostala velmi výnosná legalizace výnosů z trestné činnosti, kterou jako službu začali jak Solomonská, tak Solcnevská skupina poskytovat dalším organizacím působícím jak v ČR, tak i jinde v Evropě. Z mediálně známých kauz lze zmínit účast Mogileviče na pádu Investiční a poštovní banky (IPB), přes kterou bylo prováděno mnoho transakcí sloužících k praní špinavých peněz⁶². Za částečný policejní úspěch lze označit zátah na pražský podnik „U Holubů“, kde měla své sídlo Solcnevská brigáda. K potlačení aktivit této skupiny bohužel nedošlo, Michajlov pouze začal řídit tamější aktivity z maďarské Budapešti, kde mohl legálně pobývat díky maďarskému občanství.⁶³ Celkově se dá říci, že více státních občanství byl jeden z prvků ochrany ruských mafiánů. Kupříkladu izraelské občanství se stalo velmi vyhledávaným, a to i za cenu „koupě“ pomocí úplatků. Udává se, že Semjon Michajlov za izraelské občanství zaplatil kolem 300 000 dolarů.

Z ukrajinských organizací působí na našem území 4 skupiny. Tři z nich, Luhaňská, Mukačevská a Kyjevská brigáda, dodržují teritoriální rozdělení ČR a snaží se vzájemně si nekonkurovat.⁶⁴ Nedisциплиnovaně se oproti tomu chová Lvovská brigáda, která se snaží operovat na celém území ČR. To způsobuje střety s ostatními ruskojazyčnými skupinami, což se Lvovské brigádě již několikrát nevyplatilo. V listopadu 2001 byl takto zavražděn jeden z hlavních představitelů této brigády. Luhaňská brigáda bere za své oblast Moravy, Slezska a část Vysočiny, kdy hlavním centrem této organizace je město Brno. Kyjevská brigáda operuje v Praze a dále ve východních Čechách – Pardubický a Hradecký kraj. Brigáda z Mukačeva ovládá určité části severních, západních a jižních Čech, kdy

⁶² NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6. Str. 97

⁶³ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 51

⁶⁴ Tamtéž str. 54 - 58

kontrolním sídlem je město Plzeň. Z aktivit bych zmínil zvláště pašování a nelegální obchod se zbraněmi, provozování nelegální migrace a následné vydírání „na černo“ pracujících ukrajinských občanů, kteří v případě neplacení poplatků mohou být nahlášeni úřadům a vyhoštěni zpátky na Ukrajinu. Před 8 lety se konal proces s několika členy Luhaňské brigády (hlavním obviněným byl jeden z údajných vůdců Pavlo Nikoljuk)⁶⁵, kde se prokázalo, že tato skupina se také angažuje ve výrobě a pašování falešných bankovek.

3.2. Asijské skupiny

Na území ČR je patrné působení skupin z Asie a to hlavně z území Číny a Vietnamu. Pozoruhodným je také fakt, že dochází ke kooperaci příslušníků těchto zemí a to především v oblasti dovozu a prodeje levných napodobenin značkového módního zboží – především oblečení a obuv sportovních značek Nike a Adidas. Číňané v těchto činech figurují jako organizátoři, kteří zajišťují výrobu daného zboží ve své domovině, zatímco Vietnamci mají za úkol zboží prodat a odvést předem daná procenta svým čínským partnerům. K těmto účelům vietnamské skupiny na našem území ovládají tzv. stánkový prodej. K rozvoji vietnamské komunity na území ČR přispěly především dobré vztahy tehdejšího Československa a Vietnamské republiky, díky čemuž přicestovalo do ČSR na několik desetitisíců vietnamských občanů, kterým se dostalo i výuky českého jazyka.

Hlavními centry vietnamských tržnic se staly především oblasti poblíž německých hranic – například tržnice Dragoun v Chebu, či Asia-Bazar v obci Svatý kříž. Speciálně Asia-Bazar má dle Miroslava Němce⁶⁶ strategickou polohu díky tomu, že k němu vede jediná silnice a podezřelá vozidla, která by mohla skrývat policejní či celní kontrolu, jsou zpozorována nejen kamerovým systémem, ale i vlastními mobilními hlídkami. Své vietnamské tržnice má i Praha, ať jde o proslavenou pražskou tržnici v Holešovicích, nebo nové, legálně se tvářící obchodní centrum SAPA poblíž Kačerova. Obecně platí, že vietnamské tržnice fungují jako komunita, je tedy těžké do nich proniknout a vyšetřovat. Na daném místě je člověk neustále pozorován a jakýkoliv náznak jiného úmyslu, než nákup zboží může vyvolat reakci. Mimořádně varovným znakem pro prodejce je snaha cokoli fotografovat, to zpravidla vede k tomu, že prodejci přestávají být přívětiví, začínají sklízet své zboží a

⁶⁵ Luhaňská brigáda dostala nové tresty. *Brněnsky.denik.cz* [online]. Olomouc, Brno: Jan Němec, 2009 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://brnensky.denik.cz/zlociny-a-soudy/luhanska-brigada-dostala-nove-tresty20091022.html>

⁶⁶ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 72

dané osobě je většinou velmi rázně naznačeno, že zde nemá co pohledávat. Pokud však člověk žádné klamné signály nevysílá, mohou se prodejci přetrhnout nabídkou podpultových výrobků. Toto mohu potvrdit osobní zkušeností z holešovické tržnice, kdy se ke mně po chvilce zkoumání levných triček přitočil jeden Vietnamec a velmi dobrou češtinou mi nabídl, zda bych nechtěl koupit tenisky Nike, Adidas nebo Puma. Nejevil jsem však dostatečný zájem, takže zmíněné výrobky jsem na vlastní oči neviděl. Neměl jsem také možnost vidět další sortiment tohoto černého trhu, čímž jsou například levné cigarety, surový tabák, alkohol či nelegální kopie filmových dvd a hudebních cd.

Na našem území je ještě velmi patrná jedna činnost čínských a vietnamských gangů. Myslím tím provozování nesčetného počtu čínských nebo vietnamských restaurací a bister, které slouží jednak jako místa k praní špinavých peněz, dále také jako místa pro domlouvání další trestné činnosti a v neposlední řadě také jako menší skladiště pro nelegální obchod se zbožím či drogami. Také zde bohužel stále kvete obchodování s lidmi, které slouží nejen k provozování prostituce, či získání levné pracovní síly, ale také jako služba pro místní příslušníky, kteří se z Číny, či Vietnamu snaží do ČR dostat načerno své příbuzné. Za toto si nechávají převaděči platit od jinak bezúhonných občanů velké částky, které často bývají několikrát navyšovány. Jsou také případy, kdy převáděná osoba musela pro gang odsloužit nějaký čas a až poté byla propuštěna ke svým příbuzným. V posledních letech dochází ve vietnamské komunitě také k nárůstu drogové kriminality.

3.3. Berdychův gang

Český organizovaný zločin neprošel dlouhodobým vývojem jako jinde ve světě, avšak o to více intenzivní tento kratší vývoj byl. I díky práci investigativních novinářů a medií obecně jsou i laikům známa jména Františka Mrázka a Davida Berdycha. Kmotrovským praktikám Františka Mrázka skvěle zmapované novinářem Jaroslavem Kmentou⁶⁷ se v této části věnovat nechci. Nechci tím nijak snižovat význam tohoto kontroverzního podnikatele, který zcela dobře odhadl, že v moderním globálním světě je nejcennějším artiklem informace a zvláště pak informace kompromitující důležité představitele státní moci. Mrázek nashromáždil mnoho takových informací do svého „archivu“ a nebýt jeho stále ještě nevyřešeného zavraždění, je možné že by česká politická scéna zaznamenala o mnoho

⁶⁷ KMENTA, Jaroslav. *Kmotr Mrázek*. Praha: JKM, 2009. ISBN 978-80-903603-4-1.

skandálů více. To stále ještě může přijít vzhledem k okolnostem, že daný archiv je údajně ztracen.

Více prostoru bych chtěl věnovat skupině, kterou média začala označovat za tzv. Berdychův gang. Tato skupina nebyla na našem území výjimečná osobou svého údajného vůdce, bývalého vyhazovače a průměrného kriminálního z pražských Kobylis Davida Berdycha, ale tím, že skuteční zakladatelé a organizátoři kriminálních aktivit byli 4 vysocí policejní důstojníci ze speciálního „protimafiánského“ útvaru – Odboru boje s organizovaným zločinem (OBOZ). Těmito muži byli podplukovník František Brázdil, major Josef Opava a poručíci Petr Koňářík a Jiří Žofčín.⁶⁸ Co bylo hlavním důvodem, proč tyto elitní detektivové (hlavně Opava s Brázdilem, kteří byli v roce 1994 součástí týmu zatýkajícího Jiřího Kájínka⁶⁹) využili své letité zkušenosti k páchání organizovaného zločinu, se již asi nikdo nedozví.

Do povědomí široké veřejnosti vstoupila tato kauza jako Berdychův gang, ale mě osobně přijde výstižnější pojmenování, které vymyslel novinář Janek Kroupa – Policie, s.r.o. Přesně to totiž popisuje, že trestná činnost byla páchána profesionálně, hovorově řečeno „jak podle policejní příručky“. Tato organizace se nesnažila „podnikat“ ve větším rozsahu aktivit, zaměřila se na únosy, ozbrojené loupeže a vydírání bohatých spoluobčanů. Snad ze strachu z odhalení či respektu k tehdy velmi úspěšné Národní protidrogové centrále vedené plukovníkem Komorousem se Policie, s.r.o. vyhýbala drogové trestné činnosti. Ohledně vražd platilo, že sice je to něco nechtěného, ale při této činnosti se jim člověk vždy vyhnout nedokáže. Pro tyto případy udržoval Berdych spolupráci s ruskou Čerkaskou brigádou, která uměla poskytnout své zabijáky, mezi kterými byli nejen ruští ale i čeští vrazi (například Robert „Psychi“ Tempel).

V roce 1998 se Praze a okolí začali objevovat únosy, vydírání a loupežná přepadení, ve kterých hlavní roli hráli uniformovaní policisté. Jednalo se však o falešné policisty. Terčem těchto trestných činů byli podnikatelé, kteří nezískali své zisky úplně legálně. Tyto údaje získal major Opava z policejních databází. Policejní stejnokroje a další policejní vybavení včetně nálepek Policie ČR na vozidla a speciální policejní vysílačky obstaral poručík Žofčín, který k tomu využil svých kontaktů na URNĚ, kde dělal instruktora. Berdychovi

⁶⁸ KROUPA, Janek a Zdeněk ČECH. *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí : od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkoví--*. 2. vyd. V Praze: Daranus, 2011. ISBN 978-80-87423-26-4. Str. 9-12

⁶⁹ Tamtéž Str. 19

vojáci přestrojení za policisty měli i zdařilé falešné policejní průkazy a jiné dokumenty – příkaz k zatčení, příkaz k domovní prohlídce. O tom, jak konkrétně probíhaly jednotlivé akce, bych se rád zmínil v následujících kapitolách u konkrétních trestných činů. Ještě bych ale dodal, že přesvědčivost falešných policistů byla na takové úrovni, že jedna z obětí i poté, co byla v lese přivázána ke stromu, tak věřila, že je to jenom nutné opatření a že bude za několik minut vyzvednuta jiným policejním vozem a převezena k výslechu.

Na své akce Berdych najímal i vojáky z jiných zločineckých skupin. Toto mělo dvojitou výhodu, zaprvé to umožňovalo sestavit ideální komando, zadruhé důstojníci OBOZu nejen, že chtěli úspěch svých kriminálních činností, ale dále chtěli postupovat vzhůru i po kariérním žebříčku u Policie ČR, což ovšem znamenalo, že museli mít úspěch v objasňování trestných činů. Proto se čas od času nějaká akce gangu nevyvedla, zločinci byli zatčeni a důstojníci z OBOZu povýšeni či odměněni. Taková akce byla odsouzena k nezdaru již předem, protože vše bylo naplánováno tak, aby pachatelé neměli šanci. Tato zatčení také pomáhala samotnému Berdychovi v tom, že snižovala konkurenci a ovládnutí zločinu v Praze bylo snazší. Takto byli odstraněni z cesty bývalý legionář z francouzské Cizinecké legie Jan Baluška, nebo jeden z pozdějších důležitých svědků proti policistům Miroslav „Kojak“ Houdek.⁷⁰

Kronika Berdychova gangu se uzavřela v roce 2006, kdy byl David Berdych odsouzen k trestu odnětí svobody na 9 let, k tomu již předtím byl odsouzen k trestu odnětí svobody na 7 let, celkem měl tedy strávit ve vězení 15 let. V 2015 byl však Obvodním soudem pro Prahu 6 podmíněčně propuštěn. Ve vězení strávil pouze 11 let. Policejním důstojníkům byly vyneseny rozsudky v roce 2007, kdy byl major Opava odsouzen k trestu odnětí svobody na 12 let a poručík Koňářík na 8 let. Oba byli za dobré chování v roce 2012 propuštěni z vězení.⁷¹ Podplukovník Brázdil a tehdy už major Žofčín trestu pro nedostatek důkazů unikli. Jméno Františka Brázdila se však v policejních spisech objevilo znovu a to v roce 2012 při akci Ares Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu (ÚOOZ), kdy šlo

⁷⁰ KROUPA, Janek a Zdeněk ČECH. *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí : od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkovi--*. 2. vyd. V Praze: Daranus, 2011. ISBN 978-80-87423-26-4. Str. 49, 76

⁷¹ Policisté z Berdychova gangu jsou na svobodě, za dobré chování. *Lidovky.cz* [online]. Praha: Martin Samek, 2012 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/policiste-z-berdychova-gangu-jsou-na-svobode-za-dobre-chovani-pt5-/zpravy-domov.aspx?c=A120823_200247_ln_domov_sm

o to, že Brázdil s dalšími kolegy prodával policejní informace vyděračům.⁷² Podobnému obvinění o využívání policejních informačních databází pro soukromé účely čelil již v případě Berdychova gangu, tehdy však tento skutek nebyl prokázán.

⁷² Akce F. Soud začne řešit kauzu expolicistů spojovaných s kmotrem Mrázkem a Berdychovým gangem. *iROZHLASs.cz* [online]. Radek Kedroň, Ondřej Golis, 2016 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/akce-f-soud-zacne-resit-kauzu-expolicistu-spojovanych-s-kmotrem-mrazkem-a-berdychovym-gangem_201609120530_ogolis

4. Formy trestné činnosti I. – Násilná kriminalita

V předchozí kapitole jsem se snažil poukázat na trend, kdy násilná kriminalita přestala být hlavním zdrojem „podnikání“ organizovaného zločinu. Avšak to, že násilí se stalo toliko nástrojem a ne cílem, nijak nesnižuje závažnost a nebezpečnost těchto kriminálních jednání vzhledem k tomu, že se jedná o trestné činy, kdy jsou chráněnými zájmy lidský život a zdraví. Pouliční teror, který zažívali obyvatelé Chicaga nebo Palerma v minulém století, v současné době již nehrozí, avšak konkrétně u vražd kvalita nahradila kvantitu a takto páchané vraždy se vyznačují vysokou profesionalitou a propracovanou přípravou, což znesnadňuje práci orgánů činných v trestním řízení. Charakteristice násilné kriminality a rozdílům násilného organizovaného zločinu oproti obecné násilné kriminalitě u vybraných trestních činů a jednání bude věnována následující kapitola.

4.1. Vražda

Trestný čin vraždy jsem jako první příklad nejen násilné kriminality ale celkově páchaných činů organizovaným zločinem vybral nejen proto, že ve zvláštní části TZ je tento čin řazen také jako první, ale především z důvodu, který vychází z charakteristiky daného činu, charakteru chráněného zájmu a podle kterých je systematizována zvláštní část TZ. Vražda spočívá v úmyslném usmrcení fyzické osoby, objektem tohoto činu je tedy lidský život, jehož ochrana je v ČR zajištěna již na ústavní úrovni v Listině základních práv a svobod.⁷³ O závažnosti a nebezpečnosti takového jednání tedy není sporu. Proto je trochu zarážející, že v rámci publikační činnosti odborné veřejnosti je tato problematika poněkud přehlížena.

Je pochopitelné, že vraždy netvoří primární druh jednání organizované zločinecké skupiny. Abych odkázal na graf hlavních činností organizovaného zločinu v první kapitole této práce⁷⁴, tak vraždy se nenachází ani v první desítce kriminálních jednání. Ve Zprávě o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016⁷⁵ je uvedeno, že v roce 2016 bylo v ČR spácháno celkem 136 vražd, z toho pouze 1 byla označena jako vražda na objednávku. Ministerstvo vnitra také uvádí, že se jedná o

⁷³ Článek 6 Listiny základních práv a svobod.

⁷⁴ Určený graf se nachází na str. 21 této práce.

⁷⁵ *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2017 [cit. 2017-10-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2016.aspx>

pokles oproti roku 2015, kdy došlo k 4 vraždám na objednávku. Institut pro kriminologii a sociální prevenci (dále jen IKSP) ve spolupráci s Ministerstvem vnitra v rámci svých analýz kriminality uvádí, že počet tzv. nájemných vražd (vražd na objednávku) spáchaných na území ČR se ustálil za poslední roky na hodnotě 5 takto určených vražd ročně.⁷⁶ Z těchto dat je zřejmé, že došlo k velkému poklesu již tak nízkého výskytu specifického typu vraždy. Tato nízká četnost výskytu je zřejmě důvodem, proč o vraždách jako součásti organizovaného zločinu není velké množství odborných materiálů.

Musím však souhlasit s Alenou Marešovou, která v jednom z dílčích výzkumů pro IKSP⁷⁷ vyjádřila názor, že zatímco pro laickou veřejnost je nájemná vražda jednou z nejzajímavějších a v tisku i uměleckých dílech vyhledávanou kapitolou organizovaného zločinu, tak odbornou veřejností je toto téma přehlíženo. Podle Marešové lze najít pouze zpracované konkrétní případy, nikoliv větší zobecněné analýzy. Výzkum a především samotné vyšetřování nejen vražd na objednávku, ale také dalších vražd spáchaných při činnosti organizované zločinecké skupiny, naráží na problém, že profesionalita pachatelů a příprava těchto činů může být na tak vysoké úrovni, že nemusí být v počátcích vyšetřování zcela zjevné, že je daný skutek nutné šetřit jako vraždu. V problematice těchto specifických vražd je tedy třeba zkoumat i podezřelé sebevraždy a i skupinu tzv. náhodných úmrtí, především podskupinu násilných smrtí.⁷⁸ Český statistický úřad uvádí, že za poslední roky (údaje 2010 – 2014) se počet sebevražd ročně drží na hodnotě kolem 1500 ročně.⁷⁹ Přestože existuje kriminalistická zásada, že v prvotních úkonech má být u sebevražd postupováno stejně jako v případě vražd, záleží na konkrétních vyšetřovatelích, jak se daného případu chopí. Z výzkumu IKSP lze také vyčíst, že procento sebevražd, u kterých nedojde ke zjištění motivace zemřelého ke spáchání sebevraždy, se pohybuje nad hranicí 30%. Z toho lze odhadovat, že je pravděpodobné, že ve statistice sebevražd se mohou vyskytovat i případy promyšleně provedených vražd.

⁷⁶ MAREŠOVÁ, Alena. *Násilí uplatňované organizovanými skupinami a organizovaným zločinem: (analýza vybraných případů vražd a vydírání)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn80-7338-022-6. Str. 41

⁷⁷ Tamtéž str. 8

⁷⁸ Více v Jaroš, J.: *Činnost vyšetřovatele při vyšetřování sebevražd a podezřelých úmrtí, rigorózní práce*, Akademie Policejního sboru v Bratislavě, Bratislava 2003, s. 12-14

⁷⁹ *Sebevraždy* [online]. Praha: Český statistický úřad, 2017 [cit. 2017-10-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/sebevrazdy_zaj

4.1.1. Vymezení trestného činu vraždy

V Trestním zákoníku je skutková podstata trestného činu vraždy obsažena ve zvláštní části v hlavě I. Konkrétně v §140:

„Vražda

(1) Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmnáct let.

(2) Kdo jiného úmyslně usmrtí s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let.

(3) Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 nebo 2

a) na dvou nebo více osobách,

b) na těhotné ženě,

c) na dítěti mladším patnácti let,

d) na úřední osobě při výkonu nebo pro výkon její pravomoci,

e) na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti,

f) na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání směřujícího k záchraně života nebo ochraně zdraví, nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost při ochraně života, zdraví nebo majetku vyplývající z jeho zaměstnání, povolání, postavení nebo funkce nebo uloženou mu podle zákona,

g) na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání,

h) opětovně,

i) zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo

j) v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného majetkový prospěch nebo ve snaze zakrýt nebo usnadnit jiný trestný čin nebo z jiné zavrženíhodné pohnutky.

(4) Příprava je trestná.“

V takto koncipované skutkové podstatě trestného činu vraždy se nevyskytuje explicitní uvedení organizovaného zločinu. Přesto lze v odstavci 3 §140 TZ u vymezení kvalifikované skutkové podstaty vraždy najít prvky, pod které lze podřadit účast pachatelů organizovaného zločinu. Pod písmeno j) ve třetím odstavci tj. spáchání vraždy v úmyslu získat majetkový prospěch lze podřadit výše zmíněné vraždy na objednávku.⁸⁰

O vraždách úředních osob – příslušníků policejních sborů, justice a veřejné správy – lze dohledat mnoho historických pramenů, v předchozí kapitole jsem uvedl několik případů odstranění úředních osob buď přímo zločineckou organizací, nebo z rozhodnutí takové organizace a to na území Itálie.⁸¹ Podobné případy lze ovšem dohledat u většiny zemí světa, kde organizovaný zločin dosáhne takové úrovně, že má prostředky a nástroje na to,

⁸⁰ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. Str. 1477

⁸¹ Vraždy vyšetřovacích soudců Falconea a Borselliniho na str. 32 této práce.

aby odstranil pro danou organizaci nepohodlnou úřední osobu bez toho, aby takový čin měl nepříznivé důsledky pro samotnou existenci a další páchaní trestné činnosti.

Motivace k provedení tohoto činu může být různorodá, ale ve většině případů jde o likvidaci konkrétních osob, které pracují na odhalení a potrestání osob účastnících se aktivit zločineckých skupin. Méně zastoupenou skupinou v rámci vražd úředních osob je odstranění příslušníků policejních složek, justice a veřejné správy, kteří byli například formou korupce napojeni na danou organizaci, a jejichž užitek již nebyl v daném okamžiku dostatečný a vyšetřování takové osoby by následně mohlo vést k vyšetřování samotné organizace.

Pokud jde o vraždy svědků, vyskytuje se zde stejný motiv jako u obecné kriminality. Odstranění svědka má pachatelé umožnit vyhnout se trestnímu stíhání, případně dosáhnout zproštění obžaloby. Znovu je potřeba zdůraznit, že organizovaný zločin má rozsáhlé možnosti, jak ovlivnit osobu svědka a to prostřednictvím korupce, vyhrožování a v nejhorším případě vraždou. Z tohoto důvodu je potřeba propracovaný systém ochrany svědka a institut utajení totožnosti svědka.

Miroslav Němec nahlíží na důležitost svědků i z jiného pohledu.⁸² Kromě důležitosti svědka spáchaného konkrétního trestného činu mají svou nezastupitelnou roli i svědci jevů, které nasvědčují zapojení určité osoby do organizovaného zločinu. Typicky osoba pracující jako vnější pomocník, nebo nejen v českém prostředí velmi obecně známá role „bílého koně“, kdy osoba dříve bez prostředků a velkého majetku najednou bez zjevného důvodu začne „utrácet“ vysoké částky, nahradí x let starý automobil tuzemské značky moderním luxusním vozem převážně německé značky a celkově změní svůj životní styl. Tak v takovém případě podle Němce hrají velkou roli svědectví sousedů a blízkých osob, které mohou nasměrovat orgány činné v trestním řízení na stopu organizovanému zločinu.

Specifickou obětí vražd organizovaným zločinem jsou výše zmíněné osoby označované jako „bílí koně“. Tedy osoby, které vystupují na veřejnosti jako formální majitelé určitých firem, jejich osobní údaje jsou využívány při převodech majetku a také na tyto osoby jsou pořizovány úvěry a půjčky. Cílem využívání těchto osob je zakrytí skutečných (faktických)

⁸² NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 119

vlastníků daného majetku, což má znesnadnit práci nejen policejních složek, ale i finanční a celní správy. Mezi známé vraždy bílých koní patří případ Milana Volfa z roku 1994 a také případ 2 vražd – Milana Melichara a Ladislava Macháčka – spáchané gangem Romana Feka. Jak uvádí Viktorin Šulc⁸³, samotný český termín „bílý kůň“ vychází od romských zločineckých skupin, mezi které patřil i gang R. Feka, které využívaly občany české národnosti k získání živnostenského oprávnění a k provádění bezhotovostních nákupů na fakturu. S ohledem na to, že bílý kůň má pro policii povahu důležitého svědka, tak došlo v českém podsvětí k používání poučky „neužitečný kůň = mrtvý kůň“. Vzhledem k tomu, že bílý kůň je nastrčená „figurka“, která není plným členem organizace, není proto jeho odstranění velkým zásahem do vnitřní struktury zločinecké skupiny. Těmto aktivitám nahrává i fakt, že v ČR je snadné najít nové naivní oběti, které chtějí rychle zbohatnout i za cenu vlastního života.

V předchozích odstavcích jsem se snažil poukázat na několik typických vražd, které se mohou při vyšetřování organizovaného zločinu vyskytnout. Problémem však je, jak v prvotních fázích prověřování trestného činu odhadnout, že se nejedná o obecnou vraždu (vraždu spáchanou v rámci obecné kriminality), ale že pachatele je třeba hledat v oblasti organizovaného zločinu. K tomu, že se jedná o bílého koně, pomocníka organizované zločinecké skupině či svědka, je třeba během vyšetřovacích úkonů dojít.

IKSP ve výše zmíněném výzkumu⁸⁴ přichází s několika znaky, které by měly vést k upřednostnění vyšetřovací verze vražd organizovaným zločinem. Je třeba vycházet ze způsobu spáchání činu a z osoby oběti. V případě, že je obětí vraždy podnikatel a další okolnosti nasvědčují, že došlo k usmrcení v souvislosti s podnikatelskou činností oběti, tak je nutné vyšetřit, zda oběť nebyla zapojena do některých nelegálních ekonomických aktivit, nebo zda naopak veřejně nevystupovala proti konkurenci používající nezákonné prostředky. Dalším prvkem je způsob provedení vraždy. Obecně platí, že takto koncipovaná vražda bude vražda s přípravou. Příprava se projevuje v několika oblastech: 1) způsob provedení vraždy – pomocí střelných zbraní, výbušnin a dalších efektivních prostředků určených k usmrcení člověka (např. jedy, záření...), tyto věci k provedení

⁸³ LUNDE, Paul. *Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejuspěšnějším odvětvím světa*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 196

⁸⁴ MAREŠOVÁ, Alena. *Násilí uplatňované organizovanými skupinami a organizovaným zločinem: (analýza vybraných případů vražd a vydírání)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn80-7338-022-6. Str. 4 – 5.

vraždy je třeba si předem obstarat. 2) vytipování místa činu, vylákání oběti na místo činu, zajištění únikové trasy a to včetně analýz možných alternativ s cílem vyloučit náhody vedoucí k odhalení pachatelů vraždy – např. stanovit takový čas spáchání činu, kdy hrozí nejmenší přítomnost náhodných svědků na místě činu. 3) Aktivity po spáchání činu – znesnadnění zjištění totožnosti oběti (znetvoření obličeje nebo otisků prstů kyselinou), přemístění mrtvoly, rozčlenění mrtvoly, zničení či schování mrtvoly (zakopání, spálení, ponoření do vody se zátěží, konkrétním případem bylo uložení do sudu a ponoření do orlické přehrady u tzv. Orlických vrahů, o kterých bude níže pojednáno podrobněji) a nezbytným se také stává obstarávání falešného alibi. Z výše uvedeného tedy vyplývá, že ze základních skutkových podstat vraždy u organizovaného zločinu se ve většině případů bude jednat nikoliv o tzv. vraždu prostou podle §140 odst. 1 TZ, ale o nebezpečnější variantu v odst. 2 tohoto § tedy o tzv. vraždu s rozmyslem, nebo po předchozím uvážení. Stejně tak jsem se snažil poukázat na fakt, že často také půjde o kvalifikovanou skutkovou podstatu a to zvláště o odst. 3 písm. j) §140 TZ, tj. ve snaze získat majetkový prospěch nebo zakrýt či usnadnit jiný trestný čin. Přestože §140 TZ oproti jiným trestným činům neobsahuje výslovné uvedení organizovaného zločinu, může dojít i tak ke zvýšení trestní sazby u konkrétního pachatele napojeného na organizovanou zločineckou skupinu podle obecného ustanovení v §108 TZ.

4.1.2. Případová studie: Orlické vraždy

Za tzv. Orlické vraždy je označováno 5 vražd spáchaných skupinou kolem Karla Kopáče mezi lety 1991-1993. Tyto vraždy byly takto pojmenovány kvůli tomu, že vodní přehrada Orlík byla pachateli určena k odklizení mrtvol obětí. Ústřední osobou této skupiny byl bývalý příslušník Útvaru rychlého nasazení Policie ČR (dále jen URNA) Karel Kopáč. Vykonavatelem vražd byl vyučený zedník Ludvík Černý, který kromě 5 vražd pro Kopáče byl odpovědný ještě za nájemnou vraždu kosovského Albánce Afrima Kryezia, kterou si u Černého objednali obchodníci s drogami z Jugoslávie.⁸⁵ Třetím představitelem skupiny byl Vladimír Kuna, autor myšlenky schovávat mrtvá těla do sudů.⁸⁶ K uskutečňování této myšlenky následně několikrát došlo v Kunově sklepní posilovně. Posilovna byla

⁸⁵ SLUŠNÝ, Jaromír. *Černá kniha českých bestialních vražd: nejslavnější kriminální případy dvacátého století*. V Praze: XYZ, 2006. ISBN 80-87021-06-1. str. 125

⁸⁶ Orlické vraždy. *Kriminalistika.eu* [online]. Česká Lípa: Miloslav Jedlička, 1999 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/muzeumzla/kopac/kopac.html>

společným jmenovatel těchto tří pachatelů, při zvyšování tělesné kondice v pražském Podolí došlo k seznámení a vytvoření tohoto spolčení. Dalšími členy odpovědnými za vytipování cílů a účastníci se dalších trestných činů byli Irena Meierová (Kopáčova sestra) a Petr Chodounský, jejichž účast byla patrná hlavně při odstranění manžela Meierové Jaroslava Meiera.

Oficiálně odhalených obětí této skupiny je celkem 5: podnikatel Aleš Katovský, jugoslávský překupník zbraní Leorent Lipoveci, starožitník Vlastimil Hodr, majitelka sexuálního salonu a Kunova matka Anna Medková a švagr Karla Kopáče Jaroslav Meier. Díky vzpříčení náboje v hlavni v Černého samopalu „Škorpion“ zůstala pouze ve stadiu pokusu vražda policisty Jana Máty. O naprosté bezohlednosti těchto vrahů svědčí to, že zavraždění byli dva rodinní příslušníci pachatelů. V obou případech šlo o získání dědictví po zemřelých, které mělo následně být použito k dalšímu podnikání skupiny, především k pořízení erotického klubu, který chtěl Kopáč provozovat. Za fakta potvrzující mé předchozí argumenty o vraždách v rámci organizovano zločinu lze označit to, že čtyři z obětí byli osoby podnikající a další cíl, u kterého k dokonání činu nedošlo, byl příslušníkem policejního orgánu. K provedení vražd bylo ve 4 případech použito střelných zbraní, které Kopáč získal díky svým kontaktům v URNĚ, pouze k vraždě Medkové využil Černý výbušné zařízení s obsahem tuzemské výbušniny Semtexu.⁸⁷

Své místo v historii české kriminalistiky si Kopáčův gang získal kvůli specifickému způsobu zbavování těl obětí. Jak v dokumentu ČT Legendy Kriminalistiky⁸⁸ uvádí vyšetřovatel Pavel Kučina, pachatelé sami daný způsob označili za „zasudování“. Šlo o rozřezání mrtvoly a její uložení do sudu, který byl následně zavařen. To vše probíhalo u Vladimíra Kuny ve sklepě. Sud byl následně převezen v Černého nákladním automobilu Avia na Žďákovský most přes přehradu Orlík, kde to Kopáč znal ze svého výcviku v URNĚ.⁸⁹ Takto byla uklizena těla Hodra a Lipovecia. V Orlické přehradě bylo nalezeno i tělo Katovského, které bylo zabaleno do pletiva. Bylo to z důvodu, že se jednalo o první vraždu a ještě se jejího zahlazení neúčastnil Kuna. V případě Jugoslávce byl do sudu

⁸⁷ Orlické vraždy. *Kriminalistika.eu* [online]. Česká Lípa: Miloslav Jedlička, 1999 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/muzeumzla/kopac/kopac.html>

⁸⁸ Legendy kriminalistiky: Orlické vraždy. *Ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 2017-10-31]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/316292320130006-orlicke-vrazdy/>. Dokument.

⁸⁹ SLUŠNÝ, Jaromír. *Černá kniha českých bestialních vrahů: nejslavnější kriminální případy dvacátého století*. V Praze: XYZ, 2006. **ISBN 80-87021-06-1**. str. 118

přidán chemický přípravek louh, který měl urychlit rozpad tkání a znemožnit identifikaci. Jak uvádí plk. Josef Mareš, bývalý ředitel pražského oddělení vražd, při vyšetřování vyšlo najevo, že na použití louhu Kopáče a spol., přivedlo další známé jméno českého podsvětí 90. let a to Ivan Roubal, který sám byl doživotně odsouzen za spáchání 5 vražd.⁹⁰ Podle Mareše to byl další důkaz o propojení a spolupráci tehdejšího českého podsvětí.⁹¹

K úspěšnému vyšetřování napomohlo několik okolností: 1) dopravní nehoda, kvůli které se Karel Kopáč stal invalidním a pro Černého s Kunou přestával být vůdcem skupiny; 2) Černého nadměrné sebevědomí, které mělo za následek, že začal veřejně mluvit o spáchaných vraždách, což na jeho stopu přivedlo policisty; 3) samotný fakt, že okolo malé skupiny lidí dochází k většímu počtu náhodných zmizení.⁹² Ke konečnému zvratu již rok a půl probíhajícího vyšetřování došlo v červenci 1995, kdy došlo k vytažení sudů s těly z Orlíku. Policejní vyšetřovatelé dokázali překonat i problémy spojené s mediálním odhalením celého případu⁹³ a v dubnu 1997 byly Krajským soudem v Praze vyneseny rozsudky, které ještě doznaly změn ve výši trestů v odvolacím řízení před Vrchním soudem v Praze. Černý byl odsouzen k trestu odnětí svobody (dále jen t.o.s.) na doživotí, Kuna k t.o.s. na 25 let (původní trest také na doživotí, ale ke snížení trestu došlo v odvolacím řízení), Kopáč k t.o.s. na 21 let, Chodounský k t.o.s. na 14 let a Meierová k t.o.s. na 10 let (původním rozsudkem na 12 let).⁹⁴ Zatímco psychicky a fyzicky zničený Karel Kopáč spáchal v 2004 ve vězení sebevraždu, tak vinu i po 25 letech odmítající Ludvík Černý se zatím neúspěšně v současné době snaží dosáhnout svého propuštění z vězení.⁹⁵

⁹⁰ Ivan Roubal. *Kriminalistika.eu* [online]. Česká lípa, 1999 [cit. 2017-10-27]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/muzeumzla/roubal/roubal.html>

⁹¹ Legendy kriminalistiky: Orlické vraždy. *Ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 2017-10-31]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/316292320130006-orlicke-vrazdy/>. Dokument.

⁹² LUNDE, Paul. *Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 200

⁹³ Reportáž televize Nova způsobila, že pachatel Kopáč věděl o odhalení vražd a chtěl spáchat sebevraždu, což se mu nepodařilo díky několikahodinovému vyjednávání tehdejšího ředitele středočeské kriminální policie Josefa Douchy. viz. Před 20 lety vytáhli první mrtvolu. Orličtí vrazi cpali oběti do sudů. IDNES.cz [online]. Praha: MAFRA, 2015 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z: Před 20 lety vytáhli první mrtvolu. Orličtí vrazi cpali oběti do sudů Zdroj: https://zpravy.idnes.cz/pripad-orlickych-vrazd-ma-vyroci-20-let-dx7-/domaci.aspx?c=A150710_142517_domaci_pku

⁹⁴ SLUŠNÝ, Jaromír. *Černá kniha českých bestialních vražd: nejslavnější kriminální případy dvacátého století*. V Praze: XYZ, 2006. ISBN 80-87021-06-1. str. 131

⁹⁵ Orlický vrah odsouzený na doživotí chce na svobodu, soud žádost zamítl. *Www.idnes.cz* [online]. IDNES.CZ, 2017 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/ludvik-cerny-zmena-jmena-zamecnik-orlicky-vrah-propusteni-vezeni-1c1-/krimi.aspx?c=A171004_110518_krimi_iri

4.2. Vydírání

Trestný čin vydírání se v činnosti organizovaných zločineckých skupin vyskytuje ve větší četnosti než vraždy. Ministerstvo vnitra i IKSP se shodují na tom, že vydírání patří mezi nejčastěji páchanou trestnou činnost v rámci organizovaného zločinu.⁹⁶ V rámci výzkumu IKSP k problematice vydírání jako formy organizovaného zločinu⁹⁷ bylo dotázáno několik expertů z řad policejních vyšetřovatelů, kteří uvedli, že v ČR se cíleně na vydírání soustředí 1/3 z celkového počtu skupin organizovaného zločinu a pro celé 2/3 skupin organizovaného zločinu je vydírání součástí širšího počtu činností. Experti ještě poukazují na fakt, že vydírání neslouží jen k trestné činnosti, ale je také nástrojem v rámci legálních podnikatelských aktivit uskupení organizovaného zločinu.

Podobně jako u vražd, tak i u vydírání lze najít několik způsobů, jak je toto trestní jednání využíváno. Vydírání může být využito k usnadnění jiné trestné činnosti (např. vydírání hlídače objektu, který chce daná organizace vykrást, případně vydírání osob k získání přístupu k zabezpečovacímu systému).

Vydírání ale může nabývat i formy primární zločinecké činnosti. Ve spojení s organizovaným zločinem se jedná o tzv. Racketeering – vydírání poplatků za fiktivní ochranu. Tato činnost bývá pro dané skupiny velmi výnosná i s ohledem na to, že cílem vydírání bývají stále častěji osoby podnikatelů. Jak vyplývá z analýz trendů kriminality⁹⁸, provozují na našem území tento způsob vydírání především ruskojazyčné a balkánské gangy.

Čeští „vyděrači“ se oproti tomu od konce 90. let zaměřují na vymáhání tzv. odkoupených pohledávek⁹⁹, kdy vydírání často doprovázeno násilím slouží k donucení dlužníka zaplatit danou sumu. Zisky nijak nesnižuje ani fakt, že pohledávky jsou odkupovány legálně. Původní věřitel je totiž ve většině případů ochoten prodat svou pohledávku za velmi nízkou částku s ohledem na to, že právní cestou nedosáhl vyrovnání a spokojí se tedy alespoň nějakým finančním obnosem. Oproti tomu nový věřitel se nespolehá jen na právní

⁹⁶ V grafu na straně 21 této práce se vydírání nachází na 8. místě

⁹⁷ CEJP, Martin. *Vydírání jako jedna z forem organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995. str. 29-30

⁹⁸ MAREŠOVÁ, Alena, Martin CEJP, Michal KARBAN, Milada MARTINKOVÁ, Jiří VLACH a Simona DIBLÍKOVÁ. *Analýza trendů kriminality v roce 2015* Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn978-80-7338-162-2. str. 40 - 43

⁹⁹ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 209

prostředky, ale k zaplacení pohledávky použije vydírání a násilí. Smutný faktem, který uvádí Martin Cejp, je, že na tomto extrémním způsobu výběru dluhů se podílí i profesionální soukromé bezpečnostní agentury.¹⁰⁰

4.2.1. Vymezení trestného činu vydírání

Vymezení skutkové podstaty trestné činu vydírání se v Trestním zákoníku nachází v hlavě II. zvláštní části v §175:

„Vydírání

(1) Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta nebo peněžitým trestem.

(2) Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin nejméně se dvěma osobami,

c) spáchá-li takový čin se zbraní,

d) způsobí-li takovým činem značnou škodu,

e) spáchá-li takový čin na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinnosti, nebo

f) spáchá-li takový čin na jiném pro jeho skutečnou nebo domnělou rasu, příslušnost k etnické skupině, národnost, politické přesvědčení, vyznání nebo proto, že je skutečně nebo domněle bez vyznání.

(3) Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,

a) způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,

b) spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání teroristického trestného činu, trestného činu financování terorismu (§ 312d) nebo vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f), nebo

c) způsobí-li takovým činem škodu velkého rozsahu.

(4) Odnětím svobody na osm až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.

(5) Příprava je trestná.

Z výše uvedené skutkové podstaty lze hned několik prvků spojit s organizovaným zločinem. Již první prvek ve kvalifikované skutkové podstatě v odst. 2 písm. a), tj. spáchání vydírání jako člen organizované skupiny je jasným odkazem na organizované vydírání. Přestože již v první kapitole jsem prokázal, že nelze směřovat české právní termíny organizovaná skupina a organizovaná zločinecká skupina, lze dovodit, že pokud je znakem kvalifikované skutkové podstaty organizovaná skupina, která je považována za nižší stupeň než organizovaná zločinecká skupina, tak zákonodárce předpokládá, že vydírání se dopouští i vyšší stupeň skupinové trestné činnosti.

¹⁰⁰ CEJP, Martin. *Vydírání jako jedna z forem organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995 str. 37

V úvahu přichází i následující ustanovení, tedy písm. b) odst. 2 §175 TZ, kdy pachatel spáchá vydírání nejméně se dvěma osobami. Martin Cejp analyzoval samotný proces vydírání¹⁰¹ a z výzkumu vychází, že na organizovaném vydírání se podílí více osob jak v širším slova smyslu – vytipování cíle včetně zmapování jeho finančních prostředků, stanovení efektivního způsobu vydírání – tak i na samotném aktu, kdy dochází k přímému donucování poškozeného, především pokud je vyhrožováno použitím násilí. Je zcela logické, že přesila pachatelů nad poškozeným má větší šanci na úspěšné ovlivnění svobody rozhodování, a také vyšší počet pachatelů může odrazovat poškozené od snahy bránit se. Stejně tak oběť čelící 3 osobám předpokládá, že hrozící újma na zdraví může být závažnější, než újma, kterou by byl schopen způsobit jeden pachatel. Podobným nástrojem ke zvýšení efektivity donucení je vydírání se zbraní podle §140 odst. 2 písm. c) TZ, a protože organizovaný zločin se snaží o maximální efektivitu, tak je logické, že dojde k využívání zbraní při páčání nejen vydírání.

Další relevantní ustanovení z §175 TZ, které lze spojit s organizovaným zločinem, jsou případy, kdy došlo ke způsobení zvýšené škody, konkrétně odst. 2 písm. d) – byla způsobena značná škoda a odst. 3 písm. c) – byla způsobena škoda velkého rozsahu. Maximalizace zisku je jedním ze znaků organizovaného zločinu, je tedy logické, že cílem vydírání budou osoby v dobré finanční situaci a vydírání bude směřovat k co největšímu prospěchu. Násilné organizované vydírání může vést ke způsobení těžké újmy na zdraví, případně i smrti, avšak především v případě smrti u klasického vydírání s cílem zisku je usmrcení dané osoby nežádoucím jevem, který výrazně ztěžuje přístup k vytipovaným finančním prostředkům. S odlišnou motivací je třeba chápat vydírání svědka v §175 odst. 2 písm. e) TZ, které plní pro organizovaný zločin funkci ochrannou nikoliv ziskovou.

Vydírání poplatků za fiktivní ochranu představuje stabilní a periodický zdroj příjmů organizovaného zločinu. V českém prostředí a i v terminologii bývalého Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu Policie ČR se vžil termín „výpalné“.¹⁰² Propracovaný racketeering přináší vyšetřovatelům mnoho úskalí. Obecně platí, že oběti málokdy oznamují policejním orgánům páčání této kriminality. Toto se děje z mnoha důvodů: 1) strach z pomsty od pachatelů; 2) vydírání nepocituje čin jako obtížnou újmu – platí nízký

¹⁰¹ CEJP, Martin. *Vydírání jako jedna z forem organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995 str. 59

¹⁰² MAREŠOVÁ, Alena. *Násilí uplatňované organizovanými skupinami a organizovaným zločinem: (analýza vybraných případů vražd a vydírání)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn80-7338-022-6. Str.71

poplatek; 3) vydíraný očekává za poplatek určité služby a ochranu¹⁰³ – je chráněn před jinými skupinami organizovaného zločinu; vyděrači mu mohou poskytnout pomoc při vymáhání dluhů; v případě, že vydíraný se stane terčem obecné kriminality (jako příklad bych uvedl krádež, poškození cizí věci), tak mohou členové organizovaného zločinu působit namísto policejních orgánů a vymocit pro vydíraného náhradu škody, případně i násilné „potrestání“ pachatele.

Specifickým problémem je vybírání výpalného v rámci uzavřených komunit cizích státních příslušníků, případně národnostních menšin – v ČR především komunity čínských a vietnamských příslušníků.¹⁰⁴ Zde policejní orgány narážejí na tyto problémy: 1) vydírané osoby neovládají češtinu, ani jiný celosvětový jazyk a z tohoto důvodu si netroufají ohlásit trestnou činnost příslušným úřadům; 2) tlak samotné komunity na nestíhání vydírání a vyloučení osoby, která oznamuje takovou činnost veřejným orgánům, z dané komunity; 3) nedůvěra cizích státních příslušníků k policejním orgánům ČR, což se může projevovat jak v oznamování trestné činnosti, tak v součinnosti při již probíhajícím vyšetřování. Za problém lze označit i fakt, že náhlé zvýšení pořádkových aktivit a zvýšený výskyt příslušníků Policie ČR v dané komunitě může způsobit, že zločinecká uskupení v dané lokalitě pozastaví svou činnost a urychleně „po sobě zametou stopy“. Poté počkají na neúspěšné ukončení vyšetřování, a jakmile v dané komunitě opět nastane „klid“, tak své vyděračské podnikání obnoví.

Racketeering se do ČR dostal především s rozšiřováním ruskojazyčného organizovaného zločinu po rozpadu Sovětského svazu. Ruská mafie se nejprve snažila „ovládnout“ své krajany působící v oblasti stánkového prodeje, což způsobovalo další násilné projevy jako například střílení v Kaprově ulici v Praze v roce 1994¹⁰⁵. K útokům na české podnikatele došlo až na přelomu tisíciletí, kdy již ruskojazyčné skupiny na našem území byly dostatečně zajištěné a mohly rozšiřovat své aktivity i proti českým osobám, především podnikatelům.

Jedním z mediálně známých českých „provozovatelů“ nejen racketeeringu, ale obecně vydírání, byl Milan Zádamský, jehož rodinný gang působil v západních Čechách, a jehož

¹⁰³ NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6. Str.57

¹⁰⁴ Tamtéž Str. 215 - 218

¹⁰⁵ Tamtéž. Str. 86

cílem bylo systematické vydírání zdejších podnikatelů. Zádamský k prosazování svých zájmů a k donucování poškozených používal kromě klasických násilných prostředků i jeden velmi specifický nástroj, a to svého „mazlíčka“ Iva Brutuse. Jak ve své knize uvádí novinář Janek Kroupa, tento lev miloval lidské maso, ale moc mu nechutnaly vlasy.¹⁰⁶ K odsouzení Zádamského nakonec pro nedostatek důkazů nedošlo a z aktuálního dění lze přidat, že Zádamskému a několika jeho spolupracovníkům se povedlo před pár měsíci vysoudit celkem 8 miliónů korun jako náhradu za vazbu a trestní stíhání.¹⁰⁷

4.3. Ozbrojené loupeže

Trestný čin loupeže je posledním příkladem násilné kriminality, o kterém bych se chtěl v této části zmínit. Ve spojitosti s organizovaným zločinem je třeba uvést hlavně loupeže ve finančních a peněžních institucích (banky, pošty, spořitelny, velké směnárny) a také loupeže v klenotnictvích a zlatnictvích. V těchto objektech lze očekávat velké množství finančních prostředků a cenností, zisk tedy přesahuje možné riziko. Zpráva Ministerstva vnitra uvádí, že za rok 2016 bylo spácháno 16 loupeží ve finančních institucích.¹⁰⁸ Specifickým terčem pachatelů loupeže jsou pak vozy bezpečnostních agentur, které provádějí přepravu peněžních prostředků.

Takto koncipované loupeže vyžadují propracovanou přípravu: 1) zmapování daného objektu např. umístění trezoru, bezpečnostních stránek a místností ostražky; 2) získání poznatků o bezpečnostních systémech objektu: alarm, bezpečnostní kamery, časový zámek trezoru atd.; 3) proniknutí mezi zaměstnance dané instituce: nasazení vlastního člověka, nebo získání stávajícího zaměstnance pomocí úplatků či vydírání; 4) zajištění únikových tras a prostředků; 5) naplánování úkonů prováděných po provedení loupeže např. zlegalizování uloupených prostředků, likvidace věcí použitých při loupeži (typicky zničení únikového automobilu), eventuální odstranění nepohodlných osob. Při přepadení vozů převážejících peníze je pro pachatele nezbytné znát trasy, která tato vozidla využívají, dále se musí vypořádat s permanentním sledovacím systémem, kterým bývají tato vozidla

¹⁰⁶ KROUPA, Janek a Zdeněk ČECH. *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí : od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkovi--*. 2. vyd. V Praze: Daranus, 2011. ISBN 978-80-87423-26-4. str. 100

¹⁰⁷ Obvinění v kauze Zádamského gangu vysoudili odškodné osm milionů. *Idnes.cz* [online]. IDNES.CZ, 2017 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/soud-zadamskeho-gang-odskodne-dkd-/krimi.aspx?c=A170525_123512_krimi_mpl

¹⁰⁸ *Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016* [online]. Praha: Ministerstvo vnitra České Republiky, 2017 [cit. 2017-10-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2016.aspx> str. 21

vybavena, v neposlední řadě musí dojít k vyřazení komunikace mezi personálem uvnitř vozidla a personálem v řídicím středisku, které má na starosti dohled nad jednotlivými vozidly. Z výše uvedeného jasně vyplývá, že k úspěšnému provedení této specifické loupeže je potřeba více osob i dostatek prostředků na náklady spojené s přípravou činu. Obojí si dokáží zajistit především skupiny organizovaného zločinu.

4.3.1. Vymezení trestného činu loupeže

Vymezení skutkové podstaty trestné činu loupeže je v Trestním zákoníku zařazeno do hlavy II. zvláštní části, konkrétně se jedná o §173 TZ:

„Loupež

(1) *Kdo proti jinému užije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let.*

(2) *Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán,*

a) *spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,*

b) *způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví,*

c) *způsobí-li takovým činem značnou škodu, nebo*

d) *spáchá-li takový čin v úmyslu umožnit nebo usnadnit spáchání teroristického trestného činu, trestného činu financování terorismu (§ 312d) nebo vyhrožování teroristickým trestným činem (§ 312f).*

(3) *Odnětím svobody na osm až patnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 škodu velkého rozsahu.*

(4) *Odnětím svobody na deset až osmnáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 smrt.*

(5) *Příprava je trestná.“*

Podobně jako u vydírání tak i u loupeže je znakem kvalifikované skutkové podstaty spáchání loupeže jako člen organizované skupiny (§173 odst. 2 písm. a) TZ). S ohledem na fakt, že zisk musí převyšovat rizika, lze očekávat, že ustanovení o zvýšené míře škody (značná škoda; škoda velkého rozsahu) se budou vyskytovat právě u pečlivě připravených a provedených loupeží v rámci činnosti skupin organizovaného zločinu (jedná se o odst. 2 písm. c) a odst. 3 §173). Marešová ve své studii¹⁰⁹ dále poukazuje na problematiku způsobení smrti při páchání trestného činu loupeže. V praxi je podle ní problematické rozlišit způsobení smrti jako důsledek průběhu loupeže a smrt jako předem plánovanou součást loupeže, což teorie označuje jako tzv. loupežnou vraždu a která je posuzována podle ustanovení o vraždě (§140 odst. 3 písm. j) TZ).

¹⁰⁹ MAREŠOVÁ, Alena. *Násilí uplatňované organizovanými skupinami a organizovaným zločinem: (analýza vybraných případů vražd a vydírání)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn80-7338-022-6 Str. 50 - 51

Na území ČR docházelo k mediálně známým loupežím především mezi lety 1996 - 2004¹¹⁰, kdy cílem byly finanční instituce jak na venkově a v menších městech, tak i banky a poštovní pobočky v Praze. V rámci pražského organizovaného zločinu se na loupeže jako jednu ze svých hlavních činností soustředil i výše zmíněný gang Davida Berdycha. Právě jeho členové jsou zodpovědní za spáchání dosud největší loupeže na území ČR, tzv. české loupeže století. Jednalo se o přepadení pancéřovaného vozu jedné bezpečnostní agentury, která prováděla převozy peněz pro banku Citibank.¹¹¹ Při této loupeži pachatelé odcizili 150 miliónů korun.

K provedení loupeže došlo 16. 11. 2002, kdy 3 ozbrojení muži přepadli v Evropské ulici v Praze 6 pancéřované vozidlo bezpečnostní agentury Group 4 Securitas (G4S). 2 z pachatelů měli na sobě stejnokroj policejní zásahové služby, díky čemuž se jim povedlo vůz zastavit. Pomocí pohružky použitím střelných zbraní a výbušnin došlo k přemožení posádky vozu a následnému spoutání a umístění posádky do zadní části vozidla. Pachatelé se poté ve voze bezpečnostní agentury přemístili na odlehlé místo poblíž Hostivic u Prahy, kde peníze přeložili do přistaveného osobního vozu (WV Golf). Spálený vrak tohoto automobilu byl následně nalezen poblíž Berouna. Policejní orgány kvalifikovali tento čin jako loupež se škodou velkého rozsahu.

Touto konkrétní loupeží lze podložit mé předchozí argumenty o loupežích páchaných organizovaným zločinem. Použití policejních stejnokrojů, střelných zbraní a výbušnin svědčí o propracovanosti a připravenosti této loupeže. Pro vyšetřování bylo použito policejních uniforem stěžejním prvkem, který vyšetřovatele ve spolupráci s ÚOOZ navedl na skupinu Davida Berdycha. Tato skupina byla podezřelá z dalších trestných činů, při kterých se pachatelé rovněž vydávali za příslušníky policie. Ve spojitosti s touto loupeží se policie zaměřila na dva členy gangu a to Maroše Šuleje a Tomáše Půtu. Fakt, že zastavení vozidla bylo provedeno užívanou policejní taktikou, lze přičíst působení Šuleje u slovenské zásahové policejní jednotky.¹¹² Pro zjištění interních informací byl získán jeden

¹¹⁰ Zajímavosti o bankovních loupežích. *Kriminalistika.eu* [online]. Česká lípa: Miloslav Jedlička, 1999 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/kuriozity/banka.html>

¹¹¹ FENCL, Jiří. Přepadení obrněného vozu vyneslo 150 milionů. *Euro.cz* [online]. Mladá fronta, 2002 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/prepadeni-obrneneho-vozu-vyneslo-150-milionu-863799>

¹¹² KROUPA, Janek a Zdeněk ČECH. *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí : od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkovi--*. 2. vyd. V Praze: Daranus, 2011. ISBN 978-80-87423-26-4. str. 11

z pracovníků operačního střediska bezpečnostní agentury – Antonín Saleta.¹¹³ Ten měl pachatelům předat informace o přepravních trasách, složení posádky, výši peněz a zabezpečení vozidla, včetně číselné kombinace zámku zadních dveří. Dalším faktem svědčícím o organizované loupeži je použití dalších dvou automobilů, přičemž automobil, který mohl být zpozorován v blízkosti odstaveného pancéřovaného vozu, byl pachateli následně zapálen, aby došlo ke zničení stop, které se mohly ve vozidle vyskytovat.

Pozornosti vyšetřovatelů neušel ani fakt, že podezřelé osoby velmi brzy po spáchání loupeže opustily území ČR. Šulej a Půta zamířili do Irska, Salata na Kubu a následně do Venezuely. Další podezřelý František Hajn se skrýval v Dominikánské Republice. Chybou také bylo že, podezřelí začali disponovat velkými finančními obnosy bez zjevného původu. Tento trestný čin avšak zůstává i nadále nevyřešen, protože během dlouhotrvajících soudních procesů byli Šulej, Půta, Hajn a jako poslední i Salata pro nedostatek důkazů shledáni nevinými. Pro zajímavost uvádím, že bezpečnostní agentura G4S figuruje i v dalším trestném činu, kdy došlo k odcizení finančního obnosu velkého rozsahu. Jedná se o tzv. „krádež století“ z roku 2007, kdy zaměstnanec agentury František Procházka odcizil z firemní úschovny přes půl miliardy korun.¹¹⁴

¹¹³ Loupež století: Saleta dostal devět let a musí zaplatit 154 milionů. *Ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 2013 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1060963-loupez-stoleti-saleta-dostal-devet-let-a-musi-zaplatit-154-milionu>

¹¹⁴ Za krádež půl miliardy dostali Procházka i Čermák 9 let vězení. *Idnes.cz* [online]. IDNES.CZ, 2012 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: https://praha.idnes.cz/za-kradez-pul-miliardy-dostali-prochazka-i-cermak-9-let-vezeni-pt6-/praha-zpravy.aspx?c=A120110_093608_krimi_js

5. Formy trestné činnosti II. - Drogová kriminalita

Drogová kriminalita obecně je jedním ze současných globálních problémů. Není to problém pouze z trestněprávního, ale i ze sociálního a zdravotního hlediska. Pokud se hovoří o drogové kriminalitě, tak je nutné rozeznávat 2 roviny této kriminality: 1) primární drogovou kriminalitu – trestné činy spojené s výrobou, držením, distribucí, transportem, dovozem a vývozem návykových látek; 2) sekundární drogovou činnost – trestné činy, kterých se dopouští osoby zneužívající návykové látky ve stavu „opojení“ (např. poškození cizí věci, výtržnictví), dále za účelem získání finančních prostředků na obstarání další „dávků“ (krádeže, loupeže), nebo útoky na objekty, kde jsou uloženy návykové látky, pokud je znemožněno získání návykové látky přes nelegální distribuční sítě (typicky krádeže a loupeže v lékárnách a lékařských zařízeních).

Z tohoto dělení drogové kriminality vyplývá problém, jakým způsobem trestat pachatele těchto činů. Jak trestat pachatele sekundární drogové kriminality, na to není mezi evropskými státy jednotný názor. Například Nizozemsko jako země s liberálním přístupem k návykovým látkám označuje tyto osoby jako oběti nikoliv pachatele¹¹⁵ a cílem je navrátit tyto osoby do normálního života, k čemuž slouží léčebné methadonové programy. V Nizozemsku je také rozdílně řešena problematika tzv. měkkých drog, oproti tomu jsou nastaveny účinné nástroje proti tvrdým drogám. Jiné země jako např. Švédsko, kde kvůli dřívějšímu svobodnějšímu přístupu k drogové problematice došlo k nárůstu drogově závislých osob, tak nyní je tam trestná i konzumace drog.¹¹⁶

ČR se vydala cestou mezi těmito dvěma variantami. Konzumace drog, přestože se jedná o sebepoškození, trestná není, avšak trestné činy spáchané v souvislosti se zneužíváním drog jsou postihovány.¹¹⁷ Státy Evropy včetně ČR se shodují v trestnosti primární drogové kriminality, především výroby a distribuce návykových látek. Tuto činnost vykonávají právě subjekty organizovaného zločinu, u kterých je dle Ministerstva vnitra trestný čin nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§283 TZ) nejfrekventovaněji páchaným trestným činem ve spojení s organizovaným

¹¹⁵ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 167 - 170

¹¹⁶ Tamtéž str. 171

¹¹⁷ Trestné činy související s drogami. *Epravo.cz* [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 2002 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/trestne-ciny-souvisejici-s-drogami-15570.html>

zločinem na území ČR.¹¹⁸ Úspěšné rozkrývání organizované drogové kriminality je jedním z předpokladů, jak zastavit rostoucí počet osob závislých na návykových látkách.

5.1. Charakteristika drogové scény v ČR

Pozice ČR v oblasti drog se od roku 1989 postupně měnila. Ke zneužívání návykových látek docházelo již před rokem 1989, avšak v tehdejší Československu byly drogy neslučitelné s komunistickým stylem života, a proto byly drogy tabuizovány a osoby drogově závislé byly registrovány a umístovány do lékařských či vězeňských zařízení.¹¹⁹ To vedlo tomu, že se „narkomani“ začali spojovat do menších komunit a cíleně se skrývali před bezpečnostními složkami tehdejšího režimu. Primární osobou v této komunitě byl „vaříč“, tedy osoba disponující chemickými znalostmi k výrobě drogy (především marihuany a pervitinu). Ostatní členové skupiny se zaměřovali na obstarávání surovin pro výrobu drog, což se uskutečňovalo mimo jiné krádežemi v lékařských a lékárenských zařízeních. Uzavřené hranice znemožňující získání návykových látek ze zahraničí, tedy odkázání československých „narkomanů“ na vlastní výrobu, vedlo k nárůstu počtu místních varen a také ke zdokonalení výroby krystalického metamfetaminu v ČR známém jako pervitin. Jedná se o jednu z příčin, proč i v současné době je ČR zemí, kde dochází k největší výrobě nelegálního pervitinu v Evropě.¹²⁰

Rokem 1990 a procesy spojenými s obnovením demokracie, „otevřením“ státních hranic a postupným napojováním ČSR na západní Evropu došlo také k napojení českých drogových producentů a konzumentů na zahraniční obchod s drogami. To způsobilo výskyt nových návykových látek na území ČR a rozšíření produkce pervitinu do dalších okolních zemí Evropy. Tento proces napojování na zahraniční drogové trhy a skupiny byl v ČR rozdělen do několika fází. V první fázi se Česko stalo součástí tranzitních tras z Turecka a dalších producentů z Blízkého a Středního východu (Írán, Irák, Afghánistán), šlo o tzv. balkánskou trasu (z Turecka, přes Bulharsko, státy bývalé Jugoslávie, Maďarsko, Rakousko, Slovensko a ČR do Německa a dále do států severní Evropy) a rumunskou trasu (z Turecka přes

¹¹⁸ KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015–2017 přijatá usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2014 č. 919

¹¹⁹ RADIMECKÝ, Josef. *Česká drogová politika 1993 – 2003: analýza vývoje - 1. část* [online]. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, 2006 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/90/210/Ceska-drogova-politika-1993-2003-analyza-vyvoje-1-cast>

¹²⁰ Česko je stále největším producentem pervitinu v Evropě. *Ihned.cz* [online]. *Economia*, 2010 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-42061990-cesko-je-stale-nejvetsim-producentem-pervitinu-v-evrope>

Černé moře do Rumunska, poté přes Maďarsko, Slovensko a ČR s primárním cílem v Německu a následně dále do dalších států Evropy)¹²¹. Těmito cestami se do Evropy dostávají i v současnosti konopné produkty a heroin.¹²² Část takto pašovaného kontrabandu zůstala na českém území a byla určena k získání prvotních konzumentů těchto druhů návykových látek. K přerodu z tranzitní na spotřebitelskou zemi v rámci konzumace drog došlo od roku 1996. Na této transformaci se podílel ve vysoké míře i zahraniční organizovaný zločin, jehož výskyt v ČR byl právě v této době na vzestupu.¹²³ V posledních 10 letech se do Česka dostávají také vysoce kvalitní drogy z Jižní Ameriky (především kokain z Kolumbie), které se na naše území dostávají ukryté v tělech kurýrů¹²⁴ i v baleních ovoce (známý je nález 100kg kokainu v balení banánů v jedné z poboček řetězce LIDL)¹²⁵.

Ze statistických dat Výroční zprávy o stavu ve věcech drog za r. 2015¹²⁶ vyplývá, že nejčastěji ve společnosti se vyskytující návykovou látkou jsou produkty na bázi konopí (především marihuana). Na stejné hladině výskytu je zneužívání léků, zvláště pak sedativ a hypnotik. Další často užívané drogy jsou „taneční droga“ extáze, halucinogeny, v menší míře dochází k výskytu tvrdších drog: pervitin, kokain a heroin. Na postupném ústupu je z uvedených statistických dat zneužívání těžkých látek (např. toluen).

Národní protidrogová centrála jako specializovaný celostátní útvar Policie ČR uvádí 5 druhů návykových látek, které se nejčastěji vyskytují ve spojení s trestnými činy. Jsou to metamfetamin, marihuana, kokain, heroin a anabolické steroidy.¹²⁷ Na níže uvedeném grafu je zřejmé, že primární drogová trestná činnost za rok 2016 souvisela hlavně se 2 drogovými komoditami a to metamfetaminem a cannabisovými produkty. Primární trestné

¹²¹ Grafické znázornění těchto tras je přílohou č. 2 této práce.

¹²² NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str.162 -166

¹²³ BOHUSLAV, Lukáš. *Trestná činnost související se zneužíváním návykových látek* [online]. Právnická fakulta Univerzita Karlova v Praze, 2009 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z:

https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/21798/RPTX_2009_1_11220_HR099_303447_0_80462.pdf?sequence=1. Rigorózní práce. str. 3

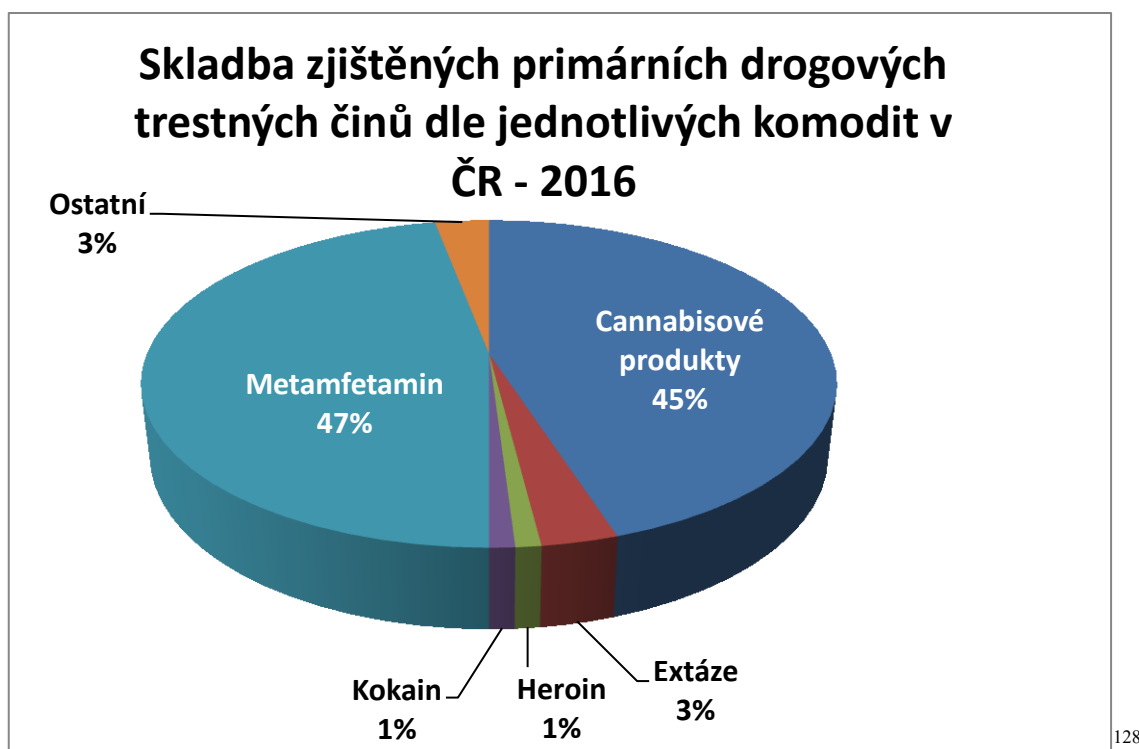
¹²⁴ Např.: Za pašování kokainu z Brazílie dostal dealer šest let, druhý podmínku. *iDNES.cz* [online]. České Budějovice: IDNES, 2017 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: https://budejovice.idnes.cz/soud-trestny-pasovani-kokain-horak-utroby-nizke-brazilie-pem-/budejovice-zpravy.aspx?c=A170619_104612_budejovice-zpravy_khr

¹²⁵ Více např. zde: V pražském supermarketu našli kokain mezi banány. Stál by miliardu. *Ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 2015 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1517438-v-prazskem-supermarketu-nasli-kokain-mezibanany-stal-miliardu>

¹²⁶ *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2015* [online]. Praha: NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI, 2016 [cit. 2017-10-27]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/32232/780/VZ_2015_fin_web_vc-opr-tab-3-1_v04.pdf

¹²⁷ Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. *Policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocni-zprava-npc-za-rok-2016.aspx> str. 73

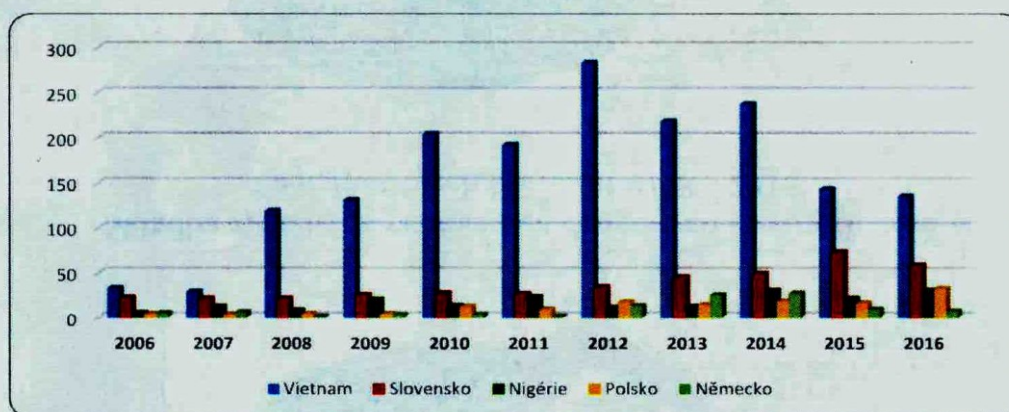
činy v souvislosti s kokainem, heroinem nebo extází mají oproti pervitinu a konopí velmi nízký procentuální výskyt.

Národní protidrogová centrála ve svých statických datech také uvádí, jak se do drogové kriminality zapojují cizí státní příslušníci. Níže uvedený graf zcela jasně prokazuje má předchozí slova, že za posledních 10 let došlo k velkému nárůstu drogové kriminality v rámci vietnamské komunity. Přestože v posledních dvou letech dochází k poklesu oproti maximu v roce 2012, tak stále zaujímají Vietnamci první místo v rámci sledovaných národností jako pachatelé drogové kriminality a výrazně překonávají v Česku velmi zastoupenou slovenskou národnost.

¹²⁸ Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. *Policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-npc-za-rok-2016.aspx> str. 73

Podíl jednotlivých pachatelů (dle vybraných národností) na drogové trestné činnosti

Národní protidrogová centrála / VÝROČNÍ ZPRÁVA 2016 75

129

5.2. Drogové trestné činy

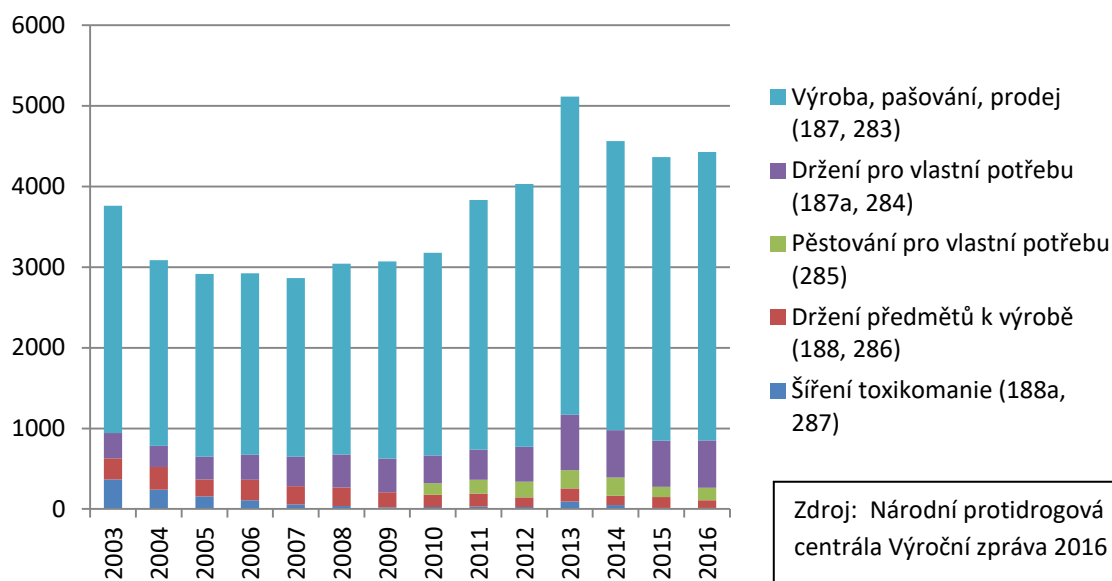
Český Trestní zákoník nemá samostatnou hlavu ani oddíl pro drogové trestné činy. Tyto skutky jsou vtěleny mezi trestné činy obecně nebezpečné (Hlava VII. zvláštní části TZ). Jedná se o trestné činy v §283 až §288 TZ a společné ustanovení pro drogové činy v §289 TZ. Jak vyplývá ze zjištěných dat Národní protidrogové centrály (graf a tabulka níže), nejčastěji páchaným činem za posledních 13 let je nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy (§283 TZ a §187 Trestního zákona). Tento čin je také nejčastěji páchaným skutkem organizovanými skupinami podle dat Ministerstva vnitra.¹³⁰ V menší míře, avšak stále v nezanedbatelném množství, dochází k páchání

¹²⁹ Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. *Policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-npc-za-rok-2016.aspx> str. 75

¹³⁰ KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015–2017 přijatá usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2014 č. 919, graf na str. 21 této práce

trestného činu přechovávání uvedených látek dle §284 TZ. Na úrovni okolo 100 případů za rok se drží trestné činy podle §285 a 286, které spočívají v pěstování rostlin obsahujících návykové látky¹³¹ a držení předmětů umožňující nedovolenou výrobu drog. Pouze v několika případech ročně se vyskytuje zbývající drogový trestný čin šíření toxikomanie.

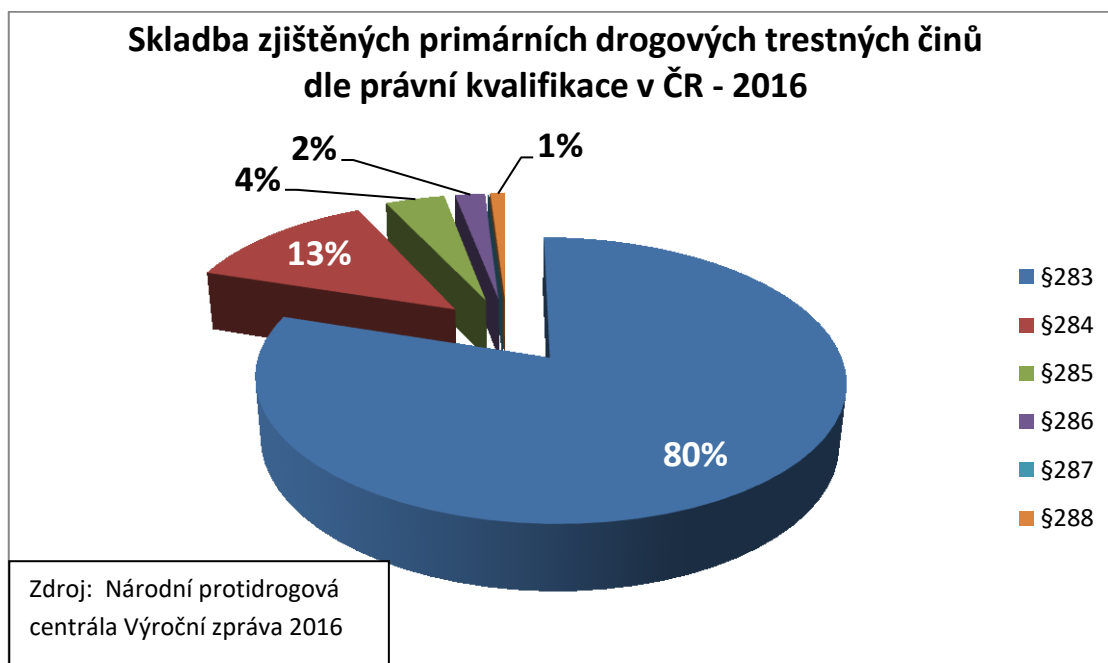
Podíl zjištěných drogových trestných činů podle jednotlivých skutkových podstat v letech 2003 - 2016

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
<i>Šíření toxikomanie (188a, 287)</i>	367	239	158	110	59	37	23	24	31	25	93	48	12	12
<i>Držení předmětů k výrobě (188, 286)</i>	263	283	209	254	364	229	184	151	163	120	163	116	135	98
<i>Pěstování pro vlastní potřebu (285)</i>	-	-	-	-	-	-	-	145	168	193	225	227	130	153
<i>Držení pro vlastní potřebu (187a, 284)</i>	312	263	281	310	364	411	419	343	375	433	689	586	571	590
<i>Výroba, pašování, prodej (187, 283)</i>	2818	2301	2267	2248	2216	2364	2443	2516	3097	3261	3947	3597	3518	3576

¹³¹ Trestný čin nedovoleného pěstování rostlin obsahujících omamnou nebo psychotropní látku (§285 TZ) nebyl obsažen v Trestním zákonu 140/1961 Sb. a z tohoto důvodu jsou data uvedena až od roku 2010.

I při detailním pohledu na drogové trestné činy v roce 2016 na níže uvedeném grafu je zřetelně viditelný nepoměr mezi výskytem trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a s psychotropními látkami a s jedy a výskytem ostatních „drogových“ trestných činů. I s ohledem na výše uvedené se chci zaměřit výlučně na trestný čin dle §283, u kterého i z povahy věci lze očekávat zapojení organizovaného zločinu.

5.2.1. Vymezení nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy

Tento trestný čin je v Trestním zákoníku zařazen do Hlavy VII. 1. Dílu (Trestné činy obecně nebezpečné – trestné činy obecně ohrožující). Skutková podstata je §283 TZ koncipována takto:

- „Nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy**
- (1)** Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, přípravek obsahující omamnou nebo psychotropní látku, prekursor nebo jed, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem.
- (2)** Odnětím svobody na dvě léta až deset let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1
- a)** jako člen organizované skupiny,
- b)** ač byl za takový čin v posledních třech letech odsouzen nebo potrestán,

- c) ve značném rozsahu, nebo
d) ve větším rozsahu vůči dítěti nebo v množství větším než malém vůči dítěti mladšímu patnácti let.
(3) Odnětím svobody na osm až dvanáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,
a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví,
b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch,
c) spáchá-li takový čin ve velkém rozsahu, nebo
d) spáchá-li takový čin ve větším rozsahu vůči dítěti mladšímu patnácti let.
(4) Odnětím svobody na deset až osmnáct let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,
a) způsobí-li činem uvedeným v odstavci 1 těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo smrt,
b) spáchá-li takový čin v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu, nebo
c) spáchá-li takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech.
(5) Příprava je trestná.“

Michaela Štefunková a Petr Zeman označili tento trestný čin jako výrobu a distribuci drog.¹³² S tímto názorem lze souhlasit, ale je to možná až moc velké zkrácení definice základní skutkové podstaty v prvním odstavci §283 TZ. Osobně bych tento čin charakterizoval jako výroba, transport, distribuce a další nakládání s určenými látkami.

- 1) Výrobou je třeba rozumět průmyslovou, řemeslnou výrobu i jiné možnosti zhotovení těchto látek. Oproti tomu za výrobu nelze považovat produkci a pěstování rostlin.¹³³
- 2) Transportem označují tři způsoby přepravování drogových látek: a) dovozem se rozumí dopravování látek z cizího státu na území ČR; b) vývozem je třeba chápat přemístění drog z území ČR do jiného státu; c) převozem (průvozem) se myslí přeprava drog z jednoho státu do dalšího státu a to přes území ČR.¹³⁴
- 3) Pod pojem distribuce podřazují tři trestněprávně relevantní možnosti poskytování uvedených látek: a) nabídnutí – situace, kdy pachatel, byť jednorázově, projeví zájem poskytnout drogu další osobě b) zprostředkování – zajišťování kontaktu mezi osobou poskytující omamné nebo psychotropní látky (ať se jedná o výrobce i překupníka) a osobou „uživatele“. Pachatelem tedy je osoba, která sama nedisponuje s drogami, ale obstarání takových látek může zajistit; c) prodej – prodáním se rozumí situace, kdy dojde k odevzdání drogy uživateli (kupujícímu) za dohodnutou hodnotu. Nemusí se jednat o konečný prodej, ale je postihován i prodej distributorovi, který následně drogu prodává konečným uživatelům.¹³⁵

¹³² MAREŠOVÁ, Alena, Martin CEJP, Michal KARBAN, Milada MARTINKOVÁ, Jiří VLACH a Simona DIBLÍKOVÁ. *Analýza trendů kriminality v roce 2015*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-162-2. str.51

¹³³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C. H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. Str. 2865

¹³⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. Str. 756

¹³⁵ Tamtéž str. 757

4) Jiné opatření a přechovávání – mezi zbytkové způsoby opatřování lze zařadit především darování a výměnu za jinou věc, ale spadají sem také krádež či zpronevěra.¹³⁶ Specifickým způsobem disponování s drogami je přechovávání, tedy faktické ovládnutí, tedy taková situace, kdy pachatel má drogu ve své moci (daná látka nemusí se nacházet u pachatele, ale může být ukryta nebo uložena např. v bance)¹³⁷. U přechovávání i zbytkových způsobů opatřování drog je nutné zdůraznit, že pachatel musí tyto činnosti provádět pro jiného, pokud by to takto konal pro svou vlastní potřebu, bylo by takové jednání možné trestat podle §284 TZ v případě naplnění znaků skutkové podstaty tohoto trestného činu.¹³⁸

Všechna výše uvedená jednání může provozovat, případně na nich participovat, organizovaný zločin. I proto bylo zákonodárcem zakomponováno několik prvků v rámci kvalifikovaných skutkových podstat, které mají postihovat subjekty, které se věnují systematickým disponováním a obchodováním s drogami a mezi tyto subjekty je nutné zařazovat i skupiny organizovaného zločinu. Podobně jako u násilné kriminality je i u tohoto trestného činu výslovně uvedeno spáchání jako člen organizované skupiny (§283 odst. 2 písm. a) TZ), stejně tak lze k organizovanému zločinu vztáhnout ustanovení o spáchání tohoto činu ve vyšším rozsahu¹³⁹. Dalšími relevantními ustanoveními jsou okolnosti zaměřené na získávání majetkového prospěchu.¹⁴⁰ Jasným důkazem působení mezinárodního organizovaného zločinu v oblasti obchodování s drogami je fakt, že zákonodárce zakomponoval zvláštní okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby v odst. 4 písm. c) §283 TZ – spáchání ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Podotkl bych, že pod toto ustanovení spadají i skupiny, které působí ve 2 členských státech EU, na posouzení takové skupiny tedy nemá vliv neexistence hraničních kontrol na tzv. vnitřních hranicích členských států EU.¹⁴¹

¹³⁶ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. str. 757

¹³⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. Str. 2868

¹³⁸ Tamtéž str. 2869

¹³⁹ Značný rozsah - §283 odst. 2 písm. c) TZ; Velký rozsah - §283 odst. 3 písm. c) TZ .

¹⁴⁰ Spáchání činu v úmyslu získat značný prospěch - §283 odst. 3 písm. b) TZ; s úmyslem získat prospěch velkého rozsahu - §283 odst. 4 písm. b) TZ.

¹⁴¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. Str. 2875

5.3. Nelegální obchod s drogami

Nelegální obchod s drogami je jedním ze základních příjmů nejen mezinárodního organizovaného zločinu, ale je stabilním zdrojem příjmů i pro lokální zločinecké skupiny. Celosvětově se uvádí, že zisky z obchodu s drogami dosahují částek mezi 400 – 600 miliardami dolarů ročně. V rámci celého světa se jedná o druhou nejvíce profitující aktivitu organizovaného zločinu, pouze padělání dosahuje větších globálních zisků.¹⁴² Ovšem pro maximalizaci prospěchu v rámci organizované drogové kriminality je důležité napojení na produkční centra kvalitních a poptávaných návykových látek. Celosvětovými centry produkce „tvrdých“ (a nejziskovějších) narkotik jsou především sever Jižní Ameriky: území Kolumbie, Ekvádoru a Peru; a oblasti v Asii: Afghánistán a tzv. zlatý trojúhelník, kam se řadí území Barmy, Laosu a Thajska.¹⁴³

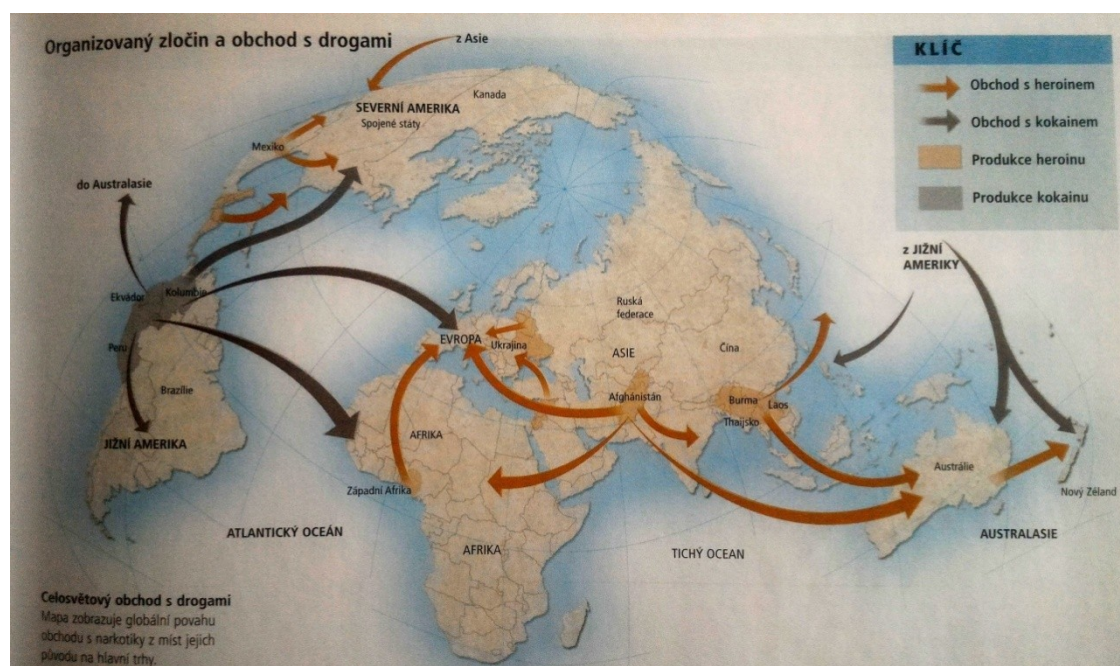
Jižní Amerika je předním producentem kokainu a tuto produkci ovládají z větší části kolumbijské kartely, svého času vůdčí roli zastávaly kartely z Cali a z Medellín¹⁴⁴. Hlavním distribučním cílem obchodu s kokainem se stalo území USA, dalšími důležitými trhy se stala západní Evropa a také Austrálie. Oproti tomu produkce heroinu z Afghánistánu je určena primárně k exportu do Evropy, v menší míře také do Afriky a Austrálie. Heroin pocházející z Thajska, Laosu a Barmy končí primárně v USA a Austrálii.

¹⁴² Transnational Crime and the Developing World. *Gfintegrity.org* [online]. Washington: Global Financial Integrity, 2017 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.gfintegrity.org/report/transnational-crime-and-the-developing-world/>; znázornění je přílohou č. 4 této práce.

¹⁴³ LUNDE, Paul. *Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 31

¹⁴⁴ O největší rozsah tohoto kartelu se postaral v 80. a 90. letech Pablo Escobar více např. LUNDE, Paul. *Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 181-187

Graficky jsou trasy nelegálního obchodu s kokainem a heroinem znázorněny naobrazení níže.

Pokud jde o obchodování s drogami v ČR, podílejí se na něm jak příslušníci z řad cizinců, tak i z řad českých obyvatelů. Na území našeho státu dochází jak k výrobě, tak i k dalším způsobům nakládání s narkotiky, včetně importu a exportu.

Jak jsem již nastínil výše, výsadní postavení ve výrobě drog zaujímá v ČR výroba pervitinu (metamfetaminu), která je určena jak pro domácí spotřebu, tak i pro export do dalších států, primárně do Německa. Na dopravování pervitinu do SRN se ve větší míře podílí ruskojazyčný organizovaný zločin.¹⁴⁶ Dle dat Národní protidrogové centrály dochází v posledních několika letech v rámci výroby pervitinu ke stále častějšímu zapojování vietnamských zločineckých skupin¹⁴⁷. U těchto skupin došlo k přeorientování z pěstování a výroby marihuany právě na ovládnutí varen pervitinu. V rámci procesu produkce pervitinu lze najít ještě další oblast zapojení organizovaného zločinu, jedná se o nelegální obstarávání prekurzorů pro výrobu pervitinu, kterými jsou nejčastěji léky obsahující pseudoefedrin. Na tyto aktivity se soustředí mimo jiné skupiny z Turecka, Polska nebo

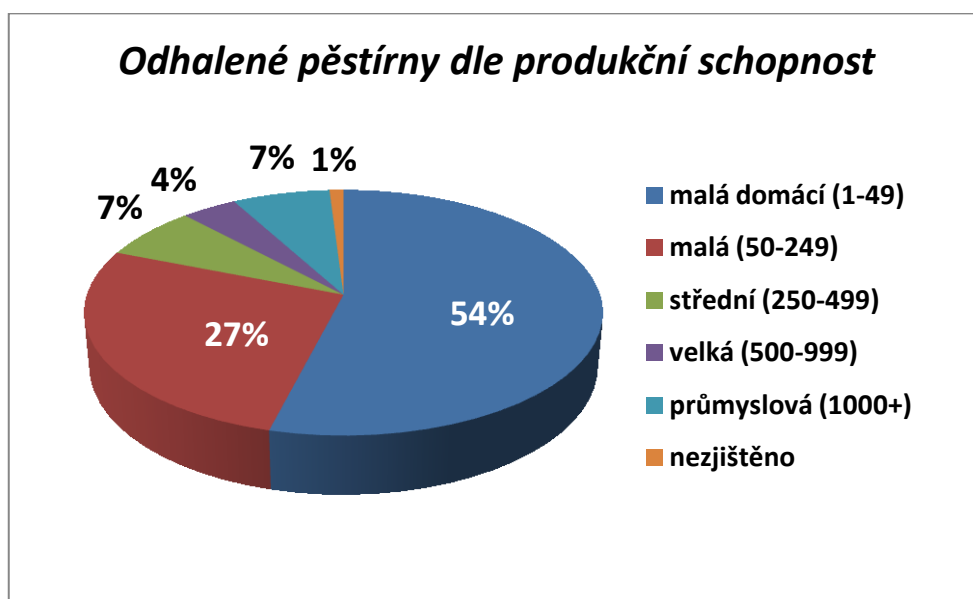
¹⁴⁵ LUNDE, Paul. *Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce neúspěšnějším odvětvím světa*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2. Str. 31

¹⁴⁶ MARTIN CEJPA VLADIMÍR BALOUN ... ET AL. *Organizovaný zločin v České republice III*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 80-733-8027-7. Str. 96

¹⁴⁷ Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. *Policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpráva-npc-za-rok-2016.aspx> str. 6-8

Maďarska.¹⁴⁸ V oblasti nelegálního obchodu s pervitinem je práce policejních orgánů na území ČR zaměřena na rozkrývání nelegálních varen, které jsou napojeny jak na tuzemský, tak mezinárodní organizovaný zločin.¹⁴⁹

Z pohledu četnosti výskytu primárních drogových činů druhé místo v rámci psychotropních látek zaujímá marihuana a další cannabisové produkty.¹⁵⁰ Oproti pervitinu je nelegální produkce marihuany určena více pro spotřebu v tuzemsku. Přestože stále procentuálně převažují menší domácí a střední, vnitřní neboli „indoor“, pěstírny, tedy pěstírny dosahující počtů rostlin do 500, dochází zároveň i k rozvoji velkých průmyslových pěstíren produkujících 1000 a více rostlin. Pokud jde o zapojení organizovaného zločinu, dochází k němu jak v případě domácích pěstíren, které nesou menší riziko odhalení, tak pochopitelně i u velkých pěstíren, které poskytují zločineckým skupinám velké zisky.¹⁵¹

152

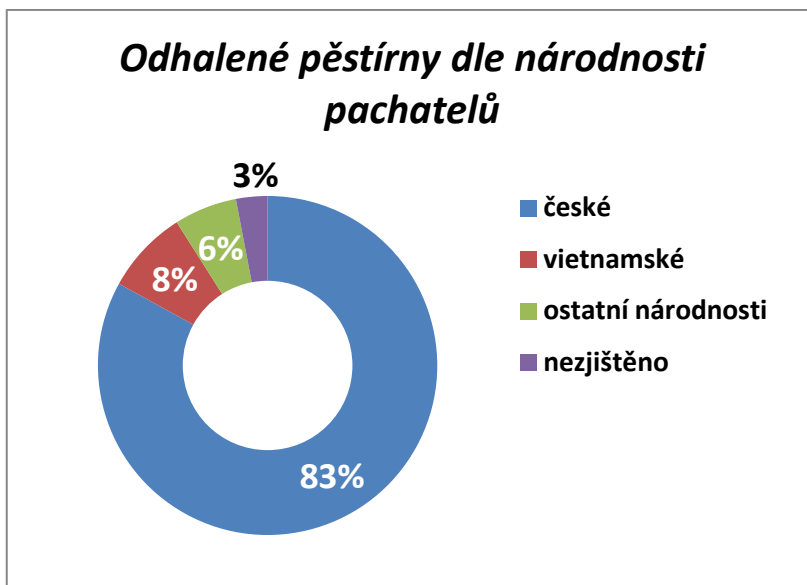
¹⁴⁸ Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. *Policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-npc-za-rok-2016.aspx> str. 6 - 8

¹⁴⁹ Za rok 2016 je možné uvést příklady odhalení nelegálních varen a laboratoří, konkrétně policejní operace „LOM“ a „TRAJECT“ byly zaměřeny na rozkrývání nelegální velkovýroby pervitinu. Více viz. Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. *Policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-npc-za-rok-2016.aspx> str. 12 - 17

¹⁵⁰ Graf na str. 63 této práce

¹⁵¹ Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. *Policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-npc-za-rok-2016.aspx> str. 20

¹⁵² Tamtéž str. 21

Jak lze vyčíst z grafu výše, tak procentuálně silně převažují pěstírny provozované českými obyvateli, avšak vietnamské pěstírny jsou také nezanedbatelně zastoupeny. Národní protidrogová centrála uvádí, že vietnamské kriminální skupiny ročně vyprodukuje až 40 tun konopí.¹⁵⁴ Z odhalené trestné činnosti v roce 2016 bych jako příklad uvedl operaci „AYGO“, kdy se Policii ČR povedlo rozkrýt vietnamskou organizovanou skupinu působící ve středních Čechách a v rámci této akce bylo zajištěno 5400 konopných rostlin.¹⁵⁵

Posledním narkotikem, které je dobré zmínit v souvislosti s organizovaným zločinem v ČR, je heroin. Několikrát jsem v této práci uvedl, že ČR se nachází na tzv. balkánské trase, kterou se do Evropy dostává mimo jiné heroin pocházející z Afghánistánu a z Turecka. Stále platí, že ČR je pro tento heroin jak cílovou destinací, tak i pouhým tranzitem do Německa a dalších států západní Evropy.¹⁵⁶ Na provozování této pašerácké trasy participují zločinecké skupiny z Turecka, států bývalé Jugoslávie a Bulharska. V ČR trh s heroinem ovládají zločinci z řad kosovských Albánců.¹⁵⁷ Do pouličního prodeje

¹⁵³ Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. *Policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-npc-za-rok-2016.aspx> str. 21

¹⁵⁴ Tamtéž str. 20

¹⁵⁵ Operace "AYGO". *Policie.cz* [online]. Praha: Celní správa České republiky, 2016 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/operace-aygo.aspx>

¹⁵⁶ Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. *Policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-npc-za-rok-2016.aspx> str. 40

¹⁵⁷ MARTIN CEJP a VLADIMÍR BALOUN ... ET AL. *Organizovaný zločin v České republice III*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 80-733-8027-7. Str. 96

heroinu jsou zapojeny dealerské skupiny vietnamských příslušníků,¹⁵⁸ ovšem takto prodáváný heroin je dle dat Národní protidrogové centrály výrazně ředěný, a tedy málo kvalitní, a proto nedochází k jeho výraznějšímu nárůstu v rámci české drogové společnosti.¹⁵⁹

Závěrem bych ještě chtěl uvést, že pokud jde o vyšetřování této organizované kriminality, tak je stěžejní mezinárodní spolupráce. Je důležitá spolupráce, jak v rámci mezinárodních policejních orgánů jako jsou Interpol a Europol, tak spolupráce a výměna informací policejních orgánů jednotlivých států při vyšetřování a odhalování konkrétních kauz. Národní protidrogová centrála jako český specializovaný útvar uvádí, že ČR velmi úzce spolupracuje kromě orgánů sousedních států (především s orgány SRN) také s americkým protidrogovým útvarem DEA. S ohledem na výskyt skupin, kde participují pachatelé ze Skandinávie, byla rozšířena spolupráce se Švédskem, která se projevila například u zmíněné operace „TRAJECT“.¹⁶⁰

Obecně platí, že u vyšetřování drogové kriminality se vyskytují dvě typické situace: 1) dojde k zajištění pachatele – ve většině případů se jedná o níže postavené překupníky. Informace získané v rámci výslechu takové osoby jsou vodítkem pro další průběh vyšetřování. 2) dojde k zajištění samotné drogy – následné kroky směřují k odhalení zdroje této látky a odhalení výrobců a distributorů.¹⁶¹ Pokud okolnosti nasvědčují, že se jedná o organizovanou drogovou kriminalitu, měly by následné kroky směřovat dvěma směry: a) směrem k odhalení a zneškodnění místa výroby (varna, pěstírna); b) směrem k odhalení, kam směřují zisky z produkce zajištěné drogy, jinými slovy směrem k odhalení vůdců dané zločinecké skupiny, kteří nelegální obchod s drogami organizují.

¹⁵⁸ NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6. Str.179

¹⁵⁹ Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. *Policie.cz* [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-npc-za-rok-2016.aspx> str. 40 -41

¹⁶⁰ Tamtéž str. 60

¹⁶¹ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4. Str. 178 - 179

6. Formy trestné činnosti III. - Hospodářská kriminalita a legalizace výnosů z trestné činnosti

Hospodářská kriminalita se považuje za jeden z hlavních prvků tzv. moderního organizovaného zločinu. Tento druh kriminality nabízí zločineckým skupinám možnost obstarání velkých zisků, k čemuž napomáhá těsnější propojování národních ekonomik (jak na úrovni celosvětové globální ekonomiky, tak na úrovni jednotlivých regionálních propojení, např. jednotný vnitřní trh EU), dále také rozvoj elektronických prostředků používaných v rámci hospodářského styku, které výrazně urychlují přenos peněžních prostředků. Specifickým prvkem hospodářského styku, který lze označit za výhodný pro organizovaný zločin, je fakt, že ekonomické vztahy jsou velmi komplexní a složité. Tento fakt se projevuje ve dvou rovinách: a) z důvodu složitosti nemusí být jasné, zda dané jednání je ještě legální, nebo zda už je nelegální;¹⁶² b) vyšetřovací orgány musí být detailně obeznámeny s danou ekonomickou oblastí, aby mohlo být vyšetřování úspěšné.

Problematika legalizace výnosů z trestné činnosti (případně označovaného jako „praní špinavých peněz“) nesouvisí jen s hospodářskou kriminalitou, ale slouží k „očišťení“ zisků ze všech aktivit organizovaného zločinu. Ovšem vzhledem k tomu, že hospodářská kriminalita je v současné době spolu s drogovou kriminalitou hlavním generátorem nelegálních zisků organizovaného zločinu, tak jsem se rozhodl toto jednání zahrnout do této kapitoly. Legalizace výnosů někdy bývá řazena přímo do hospodářské kriminality, ale s ohledem na to, že jednotlivé způsoby ekonomické kriminality směřují k akumulaci zisku a zlegalizování výnosů oproti tomu směřuje k dalšímu nakládání již obstaraného zisku, tak jsem se rozhodl tyto věci od sebe v rámci kapitoly oddělit.

6.1. Hospodářská kriminalita

Hospodářská kriminalita je množinou mnoha různých jednání směřujících proti fungování hospodářského systému. Definování hospodářské kriminality nese několik úskalí, kromě výše zmíněné složitosti ekonomiky práci policejních orgánů komplikuje také rychlý vývoj hospodářství, což vede k výskytu nových forem jednání a útoků.¹⁶³ V této oblasti je mimo

¹⁶² NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Euromunion, 2003. ISBN isbn80-7317-026-4. Str.124 - 126

¹⁶³ NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5. Str. 353

jiné problematické i to, že pachatelé používají legální nástroje, které jsou ale využity k obstarání nelegálních zisků.

Problematikou definice této kriminality se zabýval již ve 30. letech minulého století americký kriminolog Edwin H. Sutherland, který tehdy označil tato jednání jako „*White-Collar Criminality*“¹⁶⁴ tedy tzv. kriminalitu bílých límečků. Pachatel této kriminality se vyznačuje vysokým sociálním postavením, profesionalitou a zkušenostmi v obchodním styku a obecně ve společnosti. Jako příklad konkrétních činů Sutherland uvedl zkreslování účetnictví, manipulace na burze, korupci, daňové podvody, konkurzní podvody a další.¹⁶⁵

V pracích současné české odborné veřejnosti se vyskytuje několik různých definic hospodářské kriminality. Jako první bych uvedl vymezení hospodářské kriminality dle prof. Oty Novotného. Ten charakterizoval hospodářskou kriminalitu jako:

„a) kriminalitu zaměřenou proti hospodářskému řádu a jeho fungování, při které dochází i ke zneužívání hospodářských nástrojů (např. směnek a šeků) nebo

b) veškerou kriminalitu pachatelů činných v hospodářském životě společnosti v členění na trestné činnosti proti státním financím (např. daňové trestné činy), proti národnímu hospodářství (např. neoprávněné podnikání), proti podniku (např. nekalá soutěž) a proti veřejnosti (např. poškozování spotřebitele) nebo

c) veškerou kriminalitu vyskytující se v oblasti ekonomiky (nejen trestné činy hospodářské dle hlavy II. zvláštní části trestního zákona, ale i trestné činy proti majetku uvedené v hlavě IX. zvláštní části trestního zákona, pokud jsou realizovány v ekonomice).“¹⁶⁶

Z této definice, která je označována jako trestněprávní, lze vyčíst stěžejní znaky tohoto druhu kriminality. Chráněným zájmem, proti kterému směřují útoky pachatelů, je hospodářství (či ekonomika) a jeho řádné fungování. Důležitým faktem je také to, že neplatí rovnice: hospodářská kriminalita = hospodářské trestné činy (v trestním zákonu obsaženy v hlavě II., v současném trestním zákoníku obsaženy v hlavě VI.), ale že pod tento druh kriminality spadají nemalou četností i některé z majetkových trestných činů, pokud k jejich páčání dochází v rámci ekonomiky.

¹⁶⁴ SUTHERLAND, Edwin Hardin. *White collar crime*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1949. ISBN 978-0313242274. Převzato z JELÍNEK, Jiří, ed. *Organizovaný zločin: (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty) : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2014, trestní sekce*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 9788075020680. Str. 16

¹⁶⁵ Tamtéž str. 18

¹⁶⁶ NOVOTNÝ, O.: O otázkách hospodářského trestního práva, Právní praxe, roč. 1997

Dalším možným způsobem je definování z pohledu kriminalistiky. Z této skupiny bych vybral vymezení Viktora Porady, podle kterého je hospodářská kriminalita:

„kriminalitou ve své podstatě nenásilnou, avšak s mimořádným sociálním a ekonomickým dopadem na vnitřní stabilitu státu. Značná část jejich projevů je složitým občanskoprávním, ekonomickým a trestněprávním problémem, jehož řešení vyžaduje speciální odbornost a stálé inovování znalostí jak u pracovníků příslušných orgánů státní správy, tak i orgánů činných v trestním řízení.“¹⁶⁷

Z výše uvedeného bych vyzdvihl především fakt, že hospodářskou kriminalitu je nutné vnímat také jako velké nebezpečí pro hospodaření jednotlivých států a jejich vnitřní stabilitu. Nepotlačovaná hospodářská kriminalita, která dokáže destabilizovat poměry na daném území, může fungovat jako spouštěč pro další protiprávní jednání obyvatel daného státu. Porada také zdůrazňuje potřebu odbornosti policejních a dalších státních orgánů, pokud má být hospodářská kriminalita úspěšně postihována.

Z oboru kriminologie bych zde použil pracovní charakteristiku ze studií IKSP, jejíž autorkou je Drahuše Kadeřábková. Hospodářská trestná činnost je charakterizována jako:

„úmyslné protiprávní jednání, kterým pachatel dosáhl zpravidla vysoký finanční prospěch na úkor jiného subjektu či jiných subjektů. Základem obsahového vymezení zůstala skupina trestných činů pojmenovaná trestním zákonem jako hospodářské, ale vzhledem k výrazným negativním důsledkům zanechávaným v hospodářské sféře kriminálními aktivitami vlastními i jiným, především majetkovým, trestným činům je tento základ rozšířen o skupinu trestných činů podle §248, 250, 255, 256, 256a, 256b trestního zákona.“¹⁶⁸

Z této definice lze vyčíst důvod, proč se hospodářské trestné činnosti dopouští skupiny organizovaného zločinu, a tím je dosahování vysokých finančních zisků. I Kadeřábková zdůrazňuje, že je nutné do této kriminality řadit další trestné činy jako jsou zpronevěra, podvod, trestné činy při správě cizího majetku a trestné činy proti věřiteli. Kadeřábková v dané práci také uvádí, že do hospodářské kriminality zařazuje i formy, kterými dochází k legalizaci výnosů z trestné činnosti, s tímto názorem se však já neztotožňuji.¹⁶⁹

¹⁶⁷ PORADA, Viktor. *Kriminalistika*. [1. vyd.]. Brno: Cerm Akademické nakladatelství, 2001. ISBN 80-7204-194-0.

¹⁶⁸ KADEŘÁBKOVÁ, Drahuše. *Hospodářská trestná činnost a její projevy: dílčí závěrečná studie úkolu "Výzkum organizovaného zločinu v České republice II"*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-67-3. str. 3-4

¹⁶⁹ Legalizaci výnosů z trestné činnosti je věnována druhá část této kapitoly.

Jako poslední definici bych zde uvedl vymezení organizované hospodářské kriminality podle Miroslava Němce, který přímo vymezuje hospodářskou kriminalitu jako aktivitu organizovaného zločinu. Ovšem je důležité zdůraznit, že hospodářskou kriminalitu páchají i subjekty odlišné od skupin organizovaného zločinu. Definice dle Němce zní takto:

„Organizovaná hospodářská kriminalita je plánovitě a snahou po zisku nebo moci motivované páchaní hospodářských trestných činů, dotýkajících se jak individuálních, tak i kolektivních práv, vyznačujících se převážně útoky latentní povahy směřujícími proti důvěře k hospodářskému systému jako celku nebo proti některému jeho institutu, zejména proti organizaci trhu, zájmům spotřebitelů, regulaci zahraničního obchodu, hospodářské činnosti podniků – za předpokladu, že se tohoto trestného činu účastní více než dvě osoby, které mají mezi sebou rozděleny úkoly, jednají konspirativně, používají struktur podobajících se živnosti nebo obchodu a používají násilí nebo jiných prostředků vhodných k zastrašení či ovlivňují alespoň jednu z těchto sfér: hospodářství; politiku; hromadné sdělovací prostředky; státní či veřejnou správu; justici; policii.“¹⁷⁰

V tomto vymezení jsou patrné znaky Němcovy definice organizovaného zločinu, kterou jsem citoval již v první kapitole této práce (plánovitost; snaha po zisku; více než dvě osoby; výčet ovlivňovaných objektů). Jako hlavní znaky hospodářské kriminality Němec uvádí:

- „Snahu po dosažení neoprávněných zisků
- Útoky proti individuálním a kolektivním právům
- Útoky proti hospodářskému systému a jeho institutům
- Převážně latentní jednání“¹⁷¹

Pojem hospodářských trestných činů ve výše uvedené definici je třeba chápat jako činy, které směřují proti hospodářskému mechanismu, nikoliv pouze jako činy, které jsou v Trestním zákoníku zařazeny do příslušné hlavy. Němec totiž nerozlišuje mezi hospodářskými a majetkovými delikty, ale i podvod a zpronevěru, pokud jsou zaměřeny proti hospodářství, zařazuje pod pojem hospodářských deliktů.¹⁷²

¹⁷⁰ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN isbn80-7317-026-4. Str.128-129

¹⁷¹ Tamtéž str. 127

¹⁷² Tamtéž Str. 127-128

Z výše uvedených definicí vyznívá, že hospodářská kriminalita má závažné následky pro daný stát, pachatelům umožňuje získání velkého prospěchu, směřuje proti hospodářskému systému a je to množina většího množství různorodých činů.

6.1.1. Formy hospodářské kriminality

V předchozí části jsem se snažil prokázat, že hospodářská kriminalita je skupinou mnoha různých jednání a deliktů. V této části bych chtěl uvést, která konkrétní jednání lze pod tento pojem podřadit.

Chmelík, Hájek a Nečas ve své publikaci uvádějí tento rozsáhlý výčet typických způsobů páchání hospodářské kriminality:

- „zpronevěry svěřeného majetku (defraudace),
- podvody různého druhu a charakteru,
- tzv. fakturační podvody, kdy pachatel odebírá zboží se sjednaným odkladem plateb, s úmyslem odebrané zboží nezaplatit,
- úvěrové podvody, kdy pachatel získá úvěr s uvedením nepravdivých údajů, nebo podstatné údaje zamlčí, či úvěr použije k jinému než sjednanému účelu,
- dotační a subvenční podvody, kdy předmětem útoku jsou dotace či subvence především ze státních prostředků; jako u předchozího jsou tyto prostředky lákány pod nepravdivými záminkami či jsou použity na jiný než určený účel,
- pojistné podvody
- zneužívání důvěrných informací k vlastnímu obohacení (tzv. insider trading),
- tzv. nevěrná správa spočívající v porušení povinností převzatých smluvně nebo uložených zákonem,
- machinace při veřejných soutěžích a dražbách,
- nedodržování předpisů o vedení účetnictví,
- padělání peněz, šeků a cenných papírů,
- zkrácení daně,
- neodvádění daní a dalších povinných plateb,
- nedovolená výroba a distribuce lihu a tabákových výrobků bez zaplacení spotřebních daní,
- podloudnictví, tj. pašování různého zboží,
- různé machinace v investičních společnostech a fondech (např. uzavírání nevýhodných opčních a termínovaných obchodů; ztrátové obchody s cennými papíry atd.)
- tzv. tunelování firem, kdy je různými machinacemi snižována hodnota firmy, aktiva jsou různými způsoby vyváděna a převáděna na jiné subjekty. (odčerpávání zisku, nájezdnictví, provizní činnost, snižování ceny podniku)¹⁷³

¹⁷³ CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. Úvod do hospodářské kriminality. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-86898-13-X. str. 43-46

Jako zvláštní formu této kriminality autoři uvádějí ještě korupci. Z daného seznamu je patrné, že hospodářská kriminalita je množinou vzájemně nesouvisejících činů, jejichž společným jmenovatelem je to, že směřují proti hospodářství. U těchto činů nelze tedy hledat podobnost v rámci způsobu páchaní a typických stop. Je logické, že vyšetřování nedovolené výroby lihu bude od policejních orgánů vyžadovat jiné znalosti a postupy než například machinace v investičních nebo obchodních společnostech. Oproti tomu, jak sem se snažil uvést již v kapitole o historii organizovaného zločinu, moderní pachatelé jak hospodářské kriminality obecně, tak organizované hospodářské kriminality tyto znalosti mají buď přímo v rámci získaného legálního vzdělání, nebo pro svou organizaci získávají osoby s těmito znalostmi použitím vydírání nebo podplácení.

Vymezení jednání ekonomické (hospodářské) kriminality lze najít i v rámci činnosti Rady Evropy. V jednom z doporučení jsou uvedeny příklady této kriminality. Pod tuto kriminalitu lze podle této mezinárodní organizace zahrnout:

- „kartelové trestné činy,
- podvodné postupy a zneužívání ekonomické situace,
- podvodné opatřování nebo zneužívání státních a mezinárodních dotací,
- počítačová kriminalita (např. krádeže dat, porušení tajemství, manipulace s počítačovými daty),
- podvodné (falešné) firmy,
- padělání účetních závěrek společnosti a trestné činy související s účetnictvím,
- podvody ke škodě věřitelů (např. úpadek, porušování práv k duševnímu a průmyslovému vlastnictví),
- podvody vůči spotřebitelům (zejména falšování či zavádějící označení zboží, trestné činy proti veřejnému zdraví, zneužívání či nezkušenosti spotřebitele),
- nekalá soutěž (včetně podplácení zaměstnanců konkurenční společnosti) a klamavá reklama,
- daňové trestné činy a úniky v oblasti sociálních plateb podniků,
- celní delikty (vyhýbání se celním povinnostem, porušování kvótních omezení),
- trestné činy týkající se peněz a měny,
- trestné činy související s burzovními obchody a bankami (např. burzovní operace a zneužívání nezkušenosti veřejnosti),
- trestné činy proti životnímu prostředí.¹⁷⁴

Vymezení skutků hospodářské kriminality dle Rady Evropy již na první pohled působí rozsáhleji než předchozí odborné vymezení. Především činy proti životnímu prostředí nejsou typickým příkladem tohoto druhu kriminality. Je zde také patrné uvedení pojmů,

¹⁷⁴ Doporučení Výboru ministrů členských států Rady Evropy o ekonomické kriminalitě (Recommendation No. R (81) 12 on economic crime); citováno z NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5. Str. 354

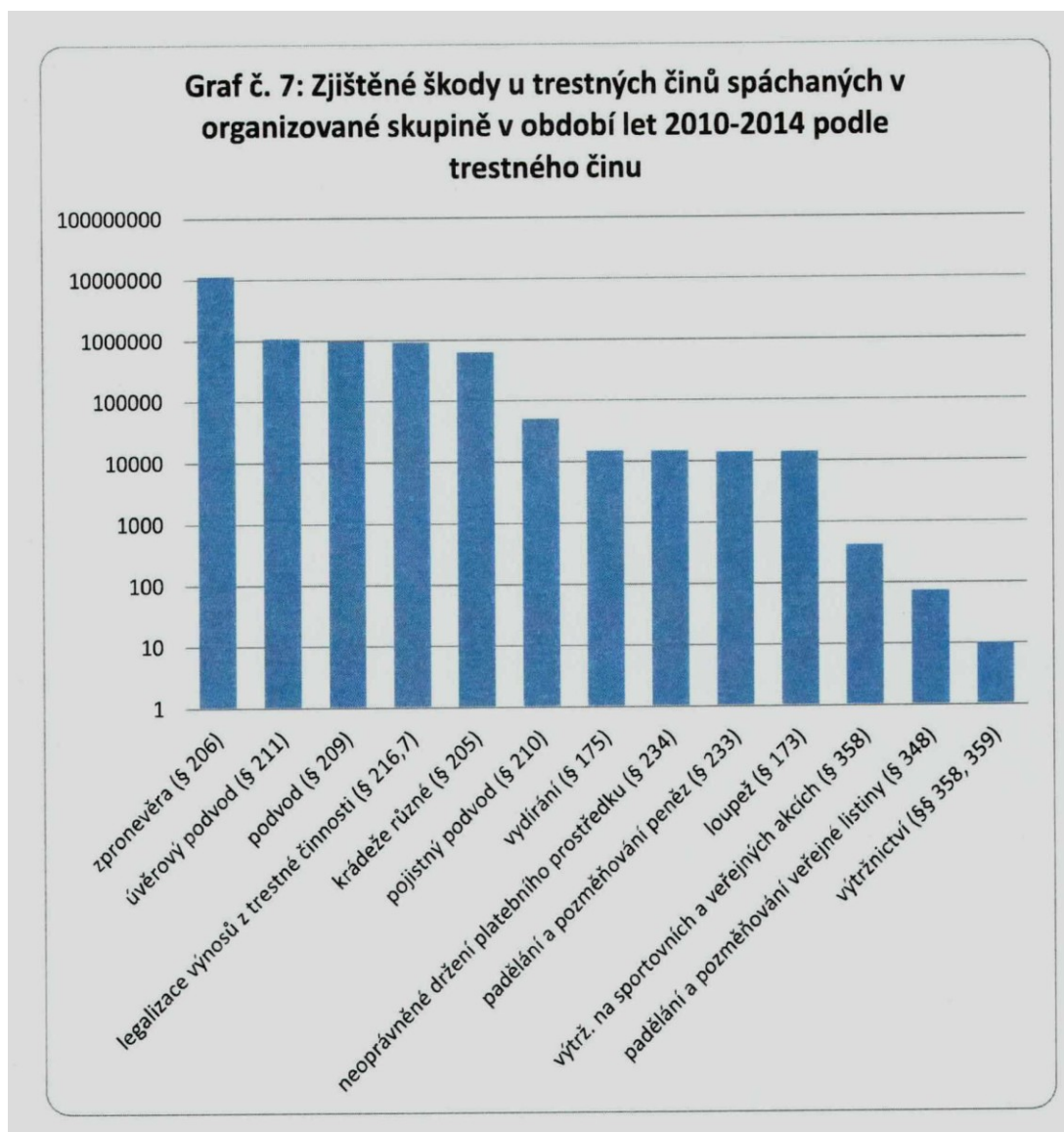
kteřé jsou v rámci celé činnosti Rady Evropy stěžejní: kartelové dohody, ochrana spotřebitele. Oproti tomu bych vyzdvihnul uvedení počítačové kriminality, o které se mnoho odborníku shoduje, že se jedná o budoucnost nejen hospodářské kriminality, ale i o budoucí primární, či jednu z primárních činností organizovaného zločinu.

Za nejčastější formy hospodářské kriminality páchané organizovaným zločinem uvádí Němec tyto jednání:

- „obchod s nelegálně získaným zbožím,
- nezákonný obchod s jaderným a toxickým materiálem,
- padělánÍ zboží a jeho značek (tzv. obchodní a výrobní pirátství),
- subvenční podvody,
- podvodné konkurzní řízení,
- pozemkové podvody,
- bankovní podvody
 - o podvod na bankovním zákazníkovi,
 - o podvody s úvěrovými kartami a cestovními šeky,
- padělánÍ peněz.¹⁷⁵

V závěru této podkapitoly je nutné výše uvedené teorie vztáhnout k praxi. Opětovně bych zde využil data z Koncepce boje proti organizovanému zločinu. Níže uvedený graf ukazuje zjištěné škody trestných činů, které byly spáchány organizovanými skupinami. Nejedná se tedy o statistiku čistě organizovaného zločinu, ale pro znázornění výše škod jednotlivých trestných činů páchaných v určité míře organizovanosti je tento graf dostačující. Z tohoto grafu je zřejmé, že předními činy, pokud jde o výši škody, jsou zpronevěra a podvody (jak obecný podvod, tak specifické formy podvodu). Z hospodářských trestných činů v užším smyslu (tedy z těch činů, které jsou zařazeny do hlavy VI. zvláštní části TZ.) jsou uvedeny činy: a) Neoprávněné držení platebního prostředku (§234 TZ.); b) PadělánÍ a pozměňování peněz (§233 TZ.). Mezi trestné činy generující největší objemy škod patří i legalizace výnosů z trestné činnosti, která se nachází na stejné úrovni jako obecný a úvěrový podvod. Závěrem lze tedy konstatovat, že co do objemu zjištěných škod převažují trestné činy, které lze v určité míře zařadit do hospodářské kriminality.

¹⁷⁵ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN isbn80-7317-026-4. Str. 136 - 161

176

6.2. Legalizace výnosů z trestné činnosti

Legalizace výnosů z trestné činnosti, označované také jako tzv. praní špinavých peněz, je proces, jehož cílem je přeměnit nelegálně získané finanční prostředky na prostředky, které lze následně použít již zcela legálním způsobem k dalším aktivitám (podnikání, nákupy nemovitostí, cenných papírů, drahých kovů atd.). Podstatou tohoto procesu je zakrytí nezákonného původu výnosů z původní trestné činnosti tak, aby tyto výnosy působily jako, že byly získány zákonným způsobem. Jak vyplývá z dat vládní Koncepce, za sledované období mezi lety 2010 – 2014 došlo v ČR k odhalení škod způsobených legalizací výnosů

¹⁷⁶ KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015–2017 přijatá usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2014 č. 919

ve výši 1 miliardy korun.¹⁷⁷ Podle dat Finančního akčního výboru (Financial Action Task Force) dosahují objemy „vypraných“ peněz kolem 3% světového hrubého domácího produktu, což odpovídá hodnotě kolem 1,6 biliónu dolarů.¹⁷⁸ Z výše uvedeného vyplývá, že zlegalizované zisky nejsou nezanedbatelným nebezpečím a je nutné, jak z pohledu jednotlivých států, tak v rámci mezinárodní spolupráce, se boji proti „špinavým“ penězům věnovat. Z pohledu snižování výskytu organizovanému zločinu jsou zabránění legalizování zisků a zabavování nelegálního majetku úspěšnými prostředky boje proti organizovanému zločinu.

6.2.1. Fáze legalizace výnosů

Proces, kterým dochází k očištění nelegálně získaných prostředků, je třífázový. Prvním krokem je zavedení finančních prostředků (především hotovosti) do finančního oběhu. Tento krok slouží především k tomu, aby došlo k přeměně hotovostních prostředků, s kterými se hůře manipuluje, na bezhotovostní prostředky. Toto lze uskutečňovat různými způsoby. Mezi nejčastější metody patří tzv. smurfing¹⁷⁹ - ukládání menších obnosů (pod limitní hodnoty stanovené k prokazování původu peněžních prostředků) na bankovní účty prostřednictvím bezúhonných osob (tzv. bílých koní). Historicky využívanou metodou byla i klasická přeprava peněz v hotovosti na území tzv. daňových rájů (Panama, Kajmanské ostrovy, Bermudy a další), kde je liberální přístup k daňovým a finančním předpisům. Avšak, jak uvádí Petr Liška, tato metoda je problematická z důvodu, že lze takto přepravovat jen menší obnosy¹⁸⁰, což pro velké zločinecké organizace není výhodné. Němec jako další možnost zavádění peněz do oběhu uvádí také využívání podniků, kde dochází k velké manipulaci s hotovými penězi, jako jsou restaurace a obchodní domy.¹⁸¹

Druhou etapou je zahlazování stop nezákoných zisků, Liška označuje tuto část jako tzv. namydlení, jehož podstatou je oddělení výnosů od jejich nezákonného zdroje.¹⁸² Tyto výnosy, které jsou již v bezhotovostní formě, putují prostřednictvím elektronického

¹⁷⁷ KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015–2017 přijatá usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2014 č. 919

¹⁷⁸ Money Laundering. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris: FATF-GAFI, 2018 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>

¹⁷⁹ CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Úvod do hospodářské kriminality: komentář*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9813-X. str. 67

¹⁸⁰ LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. Praha: Radix, 1997. ISBN 80-86031-09-8. Str. 7

¹⁸¹ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-731-7026-4. Str. 227

¹⁸² LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. Praha: Radix, 1997. ISBN 80-86031-09-8. Str. 13

platebního styku mezi větším množstvím různých bank a států, včetně bankovních institucí ve výše zmíněných daňových rájích. Cílem této elektronické cesty kolem světa je zakrytí původu peněz, aby nebylo možné dohledat, odkud skutečně pocházejí. V této fázi jsou využívány i rozličné krycí společnosti, kdy dané výnosy mají získat podobu zisků z legálního podnikání daných společností.¹⁸³

Závěrečnou fází je návrat a vlastní legalizace v užším smyslu. Výnosy již s puncem legálně získaných prostředků se vrací do země původu a do rukou původních pachatelů, kteří tak získávají pozici čestných podnikatelů. Tyto prostředky jsou následně použity k nákupu nemovitostí, akcií specifických podniků, cenných papírů, zlata a dalších drahých kovů. Tyto investice směřují jednak k obstarání stabilních, zákonných a bezrizikových zisků, dále také ke zlepšení podmínek pro páchaní trestné činnosti např.: založení či převzetí dopravních firem pro usnadnění pašování; založení či převzetí společností nakládajících s chemickými látkami pro usnadnění výroby drog; založení či převzetí institucí nakládajících s peněžními prostředky jako jsou kasina, směnárny, loterijní společnosti, následně umožňující rychlejší legalizaci hotovostních prostředků.¹⁸⁴

Z historie ČR se smutným příkladem, jak zlegalizovat výnosy z trestné činnosti, staly privatizační procesy v 90. letech minulého století. Odpor tehdejších politiků, především předsedy vlády Václava Klause¹⁸⁵, k problematice špinavých peněz způsobil, že mnoho dle Němce „kriminálních živlů, šmelinářů a bývalých veksláků“¹⁸⁶ využilo tzv. malé privatizace, k tomu aby zlegalizovali velké množství peněz pocházejících z kriminální činnosti a následně v podobě investic k získání vlivu v konkrétních podnicích.

6.2.2. Opatření proti legalizaci výnosů v Trestním zákoníku

Zavedení trestných činů v §216 (legalizace výnosů z trestné činnosti) a §217 TZ (legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti) pro ČR vyplývalo z mezinárodních závazků, ke kterým se ČR zavázala. Tyto požadavky vychází především z *Úmluvy Rady*

¹⁸³ CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Úvod do hospodářské kriminality: komentář*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9813-X. str. 68

¹⁸⁴ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-731-7026-4. Str. 231

¹⁸⁵ Václav Klaus je údajně autorem výroku, že nelze rozlišovat mezi čistými a špinavými penězi. Viz: DOLEJŠÍ, Václav. Sedmdesát perel Václava Klause. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/sedmdesat-perel-vaclava-klause-dz6-/domaci.aspx?c=A110616_115459_domaci_mhk

¹⁸⁶ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-731-7026-4. Str. 134

Evropy č. 141 o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu (tzv. Štrasburská úmluva),¹⁸⁷ a dále tato podmínka vychází i z předpisů EU.¹⁸⁸

Skutková podstata tohoto činu je v §216 TZ koncipována takto:

„Legalizace výnosů z trestné činnosti

(1) Kdo zastírá původ nebo jinak usiluje, aby bylo podstatně ztíženo nebo znemožněno zjištění původu

a) věci, která byla získána trestným činem spáchaným na území České republiky nebo v cizině, nebo jako odměna za něj, nebo

b) věci, která byla opatřena za věc uvedenou v písmenu a), nebo

kdo jinému spáchání takového činu umožní nebo se ke spáchání takového činu spolčí, bude potrestán odnětím svobody až na čtyři léta, peněžitým trestem, zákazem činnosti nebo propadnutím věci; spáchá-li však takový čin ve vztahu k věci, která pochází z trestného činu, na který zákon stanoví trest mírnější, bude potrestán tímto trestem mírnějším.

(2) Odnětím svobody na šest měsíců až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve vztahu k věci ve větší hodnotě, nebo

b) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného větší prospěch.

(3) Odnětím svobody na dvě léta až šest let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 jako člen organizované skupiny,

b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci pocházející ze zvlášť závažného zločinu,

c) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci ve značné hodnotě,

d) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, nebo

e) zneužije-li ke spáchání takového činu svého postavení v zaměstnání nebo své funkce.

(4) Odnětím svobody na tři léta až osm let nebo propadnutím majetku bude pachatel potrestán,

a) spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech,

b) spáchá-li takový čin ve vztahu k věci v hodnotě velkého rozsahu, nebo

c) získá-li takovým činem pro sebe nebo pro jiného prospěch velkého rozsahu.“

Tento paragraf obsahuje dvě základní skutkové podstaty. Je postihováno samotné jednání zastírající původ uvedených věcí, ale také umožnění takového procesu, tedy jednání, které lze označit za účastenství ve formě pomoci, ale které je v tomto případě pozvednuto na pachatelství.¹⁸⁹ S umožněním legalizace souvisí i zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, pokud daná osoba nesplní požadavky stanovené tímto zákonem, může být stíhána podle druhé aliney

¹⁸⁷ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. Str. 2154

¹⁸⁸ Např. Společné opatření přijaté Radou na základě článku K3 Smlouvy o Evropské unii o praní špinavých peněz, identifikaci, sledování, zmrazování, zadržení a konfiskaci zisků ze zločinu (CELEX 498X0699)

¹⁸⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5. Str. 2155

odst. 1 §216 TZ.¹⁹⁰ Z okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby bych chtěl vyzdvihnout spáchání tohoto činu jako člen organizované skupiny (odst. 3 písm. a) §216 TZ) a také spáchání daného činu ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech (odst. 4 písm. a) §216 TZ). Je zřejmé, že zákonodárce si uvědomil, že legalizace výnosů úzce souvisí s organizovaným zločinem, a zvláště u mezinárodní organizované skupiny je stanoveno, že dostačuje pouhé spojení s takovou skupinou, oproti tomu u českých skupin jsou stíháni její členové. Jsou tedy postihovány i osoby, které se samotnou zločineckou organizací přímo nejsou spojeni, ale pro tyto organizace provádějí systematicky některé transakce v rámci legalizačního procesu.¹⁹¹ Pokud jde o statistická data o páčání tohoto trestného činu (jak úmyslné, tak nedbalostní varianty), tak je uváděno za období 2010 - 2014 zjištění 70 případů.¹⁹²

Dalším ustanovením, které je zmiňováno jako ustanovení proti praní špinavých peněz, je nové ochranné opatření v §102a TZ – zabránění části majetku. Toto ustanovení je reakcí na novou legislativu EU v boji proti praní špinavých peněz a financování terorismu, konkrétně se jedná o závazek ze **Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii**. S ohledem na boj proti organizovanému zločinu směrnice deklaruje toto: „Mezi nejúčinnější prostředky boje proti organizovanému zločinu patří stanovení přísných právních postihů organizovaného zločinu, jakož i účinné odhalování a zajišťování a konfiskace nástrojů a výnosů trestné činnosti a výnosů z ní.“¹⁹³ Z pohledu EU je tedy stěžejním nástrojem odčerpávání nelegálních výnosů a konfiskace majetku zločineckých organizací. Implementace této směrnice byla do §102a TZ provedena mimo jiné takto: „Zabránění části majetku

(1) Soud může uložit zabránění části majetku pachateli, který byl uznán vinným úmyslným trestným činem, ... pokud pachatel takovým trestným činem pro sebe nebo pro jiného získal nebo se snažil získat majetkový prospěch a soud má za to, že určitá část jeho majetku je výnosem z trestné činnosti vzhledem k tomu, že hodnota majetku, který pachatel nabyt nebo převedl na jinou osobu nebo do majetku ve svěřenském fondu v době nejdéle 5 let před

¹⁹⁰ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizovaná a doplněná vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. Str. 678

¹⁹¹ Např. v současné době je v parlamentu návrh, který směřuje proti praní špinavých peněz, na kterém se účastní mimo jiné advokáti. Více např. zde: SATTLER, Robert. Vláda a Piráti chtějí prolomit advokátní mlčenlivost. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2018 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/ceska-advokatni-komora-pirati-jakub-michalek-mikulas-ferjencik-tomas-sokol-16g-zpravy-domov.aspx?c=A180306_103330_in_domov_rsa

¹⁹² KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015–2017 přijatá usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2014 č. 919

¹⁹³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii

spácháním takového trestného činu, v době jeho páchaní nebo po jeho spáchání, je v hrubém nepoměru k příjmům pachatele nabytým v souladu se zákonem nebo byly zjištěny jiné skutečnosti odůvodňující takový závěr.“

Nejdůležitější částí tohoto ustanovení je fakt, že k zabavení majetku může dojít, pokud je soud přesvědčen, že daný majetek pravděpodobně pochází z trestné činnosti.¹⁹⁴

6.2.3. Další opatření proti legalizace výnosů z trestné činnosti v českém právním řádu

Za hlavní mimotrestní zákonná opatření proti praní špinavých peněz jsou Ministerstvem financí¹⁹⁵ uváděny dva zákony: zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a výše zmiňovaný zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. První uvedený zákon stanovuje limit výše plateb v hotovosti za kalendářní den mezi jedním poskytovatelem platby a jedním příjemcem platby. Je stanovena povinnost, že platby nad limit musí být provedeny bezhotovostně, a pokud nejsou takto provedeny, je příjemce povinen platbu tímto způsobem odmítnout.¹⁹⁶

Druhý zmiňovaný zákon uvádí jednak legální definici, co je legalizace výnosů a financování terorismu, a dále stanovuje povinnosti pro povinné subjekty (především banky a finanční instituce) ohledně identifikace klientů, uchovávání informací o provádění obchodů, a také definici a postup pro odhalování, oznamování a další povinnosti (včetně školení zaměstnanců) při prověřování podezřelých obchodů¹⁹⁷. I tento zákon reflektuje legislativu EU, konkrétně uvádí:

a) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/849 ze dne 20. května 2015 o předcházení využívání finančního systému k praní peněz a financování terorismu, o změně nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 648/2012 a o zrušení směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES a směrnice Komise 2006/70/ES;

b) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1889/2005 ze dne 26. října 2005 o kontrolách peněžní hotovosti vstupující do Společenství nebo je opouštějící;

c) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/847 ze dne 20. května 2015 o informacích doprovázejících převody peněžních prostředků a o zrušení nařízení (ES) č. 1781/2006.

¹⁹⁴ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3. Str. 474.

¹⁹⁵ Zákonná opatření proti praní špinavých peněz. *Psfv.cz* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2014 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/penize-a-ucty/prani-spinavych-penez>

¹⁹⁶ K 1.7.2017 byl denní limit stanoven na 270 000 Kč. - §4 zákona č. 254/2004 Sb.,

¹⁹⁷ Definice podezřelého obchodu z uvedeného zákona je přílohou č. 3 této práce.

Definice legalizace výnosů je daným zákonem v §3 odst. 1 stanovena takto:

(1) Legalizací výnosů z trestné činnosti se pro účely tohoto zákona rozumí jednání sledující zakrytí nezákonného původu jakékoliv ekonomické výhody vyplývající z trestné činnosti s cílem vzbudit zdání, že jde o majetkový prospěch nabytý v souladu se zákonem; uvedené jednání spočívá například

a) v přeměně nebo převodu majetku s vědomím, že pochází z trestné činnosti, za účelem jeho utajení nebo zastření jeho původu nebo za účelem napomáhání osobě, která se účastní páchaní takové činnosti, aby unikla právním důsledkům svého jednání,

b) v utajení nebo zastření skutečné povahy, zdroje, umístění, pohybu majetku nebo nakládání s ním nebo změny práv vztahujících se k majetku s vědomím, že tento majetek pochází z trestné činnosti,

c) v nabytí, držení, použití majetku nebo nakládání s ním s vědomím, že pochází z trestné činnosti, nebo

d) ve zločinném spolčení osob nebo jiné formě součinnosti za účelem jednání uvedeného pod písmeny a), b) nebo c).

Je zřejmé, že tato charakteristika je obsáhlejší než vymezení skutkové podstaty trestné činu v §216 TZ. Přímou je v této definici uvedeno, že cílem této činnosti je vzbuzení dojmu, že daný prospěch byl získán legálně. Jsou také demonstrativně uvedeny některé možnosti, jak legalizace výnosů probíhá. Výslovně je také uvedeno, ještě podle staré terminologie, páchaní tohoto jednání ve zločinném spolčení. S ohledem na to, že se po událostech na Slovensku¹⁹⁸ začíná téma organizovaného zločinu a legalizace výnosů z trestné činnosti opět řešit i v rámci širší veřejnosti, tak si osobně myslím, že jednou z možných změn v rámci této problematiky by mohlo být inkorporování upravené definice z tohoto zákona do výkladových ustanovení trestního zákoníku. Jedná se o více méně formální změnu, ale vzhledem k tomu, že boj proti výnosům z trestné činnosti je v EU opět aktuální, tak širší definice v základním kodexu českého trestního práva hmotného by se mohla stát jedním z úvodních kroků, jak lépe potlačovat organizovaný zločin.

¹⁹⁸ Vražda novináře Jána Kuciaka ze dne 22. 2. 2018 viz. Vražda novináře Jána Kuciaka a jeho snoubenky. *Ceskatelevize.cz* [online]. 2018 [cit. 2018-03-23]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/specially/2405482-vrazda-novinare-kuciaka>

Závěr

Když jsem začínal psát tuto práci, Evropou zmítala migrační krize a časté teroristické útoky. O organizovaném zločinu se tehdy veřejně nemluvílo, a ani na úrovni legislativy se žádné převratné kroky nepřipravovaly. Primární místo na evropské i národní úrovni zaujímal boj s terorismem. Přišlo mi, že z tehdejších vyjádření se hrozba organizovaného zločinu smrškla pouze na pašerácké sítě provozující nelegální migraci. Tyto okolnosti mimo jiného mně přivedly k tomu, že jsem si organizovaný zločin zvolil jako ústřední téma této práce. Nyní, když tuto práci dopisuji, se situace změnila. Vražda slovenského investigativního novináře Jána Kuciaka z 22. února 2018, za kterou pravděpodobně stojí italská mafie, ukázala, že organizovaný zločin je stále aktuální hrozbou. Věřím, že v tomto případě dojde nejenom k potrestání pachatelů, ale budou následovat i další změny, které zabrání, aby se podobná situace již neopakovala.

Hlavní motivem mé práce bylo analyzovat problematiku organizovaného zločinu a jeho pachatelů z pohledu kriminality, které se tyto osoby dopouští. Na předchozích stranách jsem se pokusil dokázat, že nebezpečnost organizovaného zločinu tkví mimo jiné v tom, že tito pachatelé jsou schopni páchat na profesionální úrovni velké množství různých trestních činů. Kritériem pro výběr konkrétních skutků je především vysoká ziskovost daných jednání. V současnosti tuto podmínku splňují především hospodářská kriminalita a nelegální obchodování s drogami, dříve to byly únosy, vydírání a bankovní loupeže. Tímto se dostávám i k jedné z dílčích otázek, které jsem si položil. Tedy, zda má na páchané formy kriminality vliv vývoj organizovaného zločinu, potažmo vývoj celé společnosti. Studiem historie celosvětových zločineckých syndikátů jsem zjistil, že tyto organizace zvládají velmi pružně reagovat na změny společnosti (průmyslové a robotické revoluce, zavádění nových technologií, globalizaci atd.), stejně tak se rychle adaptují na politické změny. Ani světové válečné konflikty minulého století nebyly pro organizovaný zločin větší překážkou.

Může se zdát, že toto pojetí organizovaného zločinu je zbytečné, protože v ČR se zatím vyskytují spíše specializované organizované skupiny (např. tzv. konkurzní mafie kolem soudce Berky) a nikoliv tisíce členné zločinecké syndikáty jako jsou Yakuza nebo Cosa Nostra, které mají schopnost provádět více kriminálních aktivit zároveň. Avšak tento

mezinárodní organizovaný zločin se může z části vyskytovat i na našem území, a také je možné, že v blízké budoucnosti některá tuzemská organizace dosáhne pozice, kdy v menší míře bude schopná konkurovat těmto zločineckým „gigantům“. Proto je dobré tyto věci znát a zkušenosti ze zahraničí využívat, pokud by tuzemské skupiny dokázali být komplexní jako světové zločinecké organizace.

Ne všechny cíle, které jsem si dal, se mi povedlo řádně splnit. Jsem si vědom, že u některých závažných činů jsem zůstal pouze u jejich uvedení bez nějaké hlubší analýzy, ale rozhodl jsem se pro metodu, že uvedu výčet všech častých činností organizovaného zločinu, s tím že se více do hloubky zaměřím na tři vybrané druhy kriminality. Také si plně uvědomuji, že této práci může být vytýkáno, že se skoro nevěnuje nástrojům a prostředkům, které slouží k potírání organizované kriminality. Původně jsem chtěl tomuto tématu několik stránek věnovat, ale jak sem během psaní zjišťoval složitost celé této problematiky, usoudil jsem, že by nebylo důstojné boj s organizovaným zločinem „odbýt“ několika stranami, když se jedná o téma, které by vystačilo na samostatnou diplomovou práci.

Definitivní potlačení organizovaného zločinu je bohužel otázkou vzdálené budoucnosti. To ovšem není důvod, aby se v boji s touto kriminalitou nepokračovalo. Uvědomuji si, že některé nástroje, které by mohly být účinné, jsou v rozporu s principy demokratického právního státu, avšak nelze tyto principy opustit a používat proti organizovanému zločinu jeho vlastní metody. Pro úspěšný boj s touto kriminalitou je nutné, aby se dále rozvíjely jak policejní metodiky a postupy, tak aby i legislativní proces přinášel policejním orgánům nové účinné nástroje, jak stíhat pachatele organizovaného zločinu. Vzhledem k tomu, že organizovaný zločin je fenomén mezinárodní, je velmi podstatné, aby i nadále pokračovala mezinárodní spolupráce policejních a justičních orgánů, a to nejen v konkrétních případech, ale i ve vzájemných školeních policistů a při hledání nových nástrojů. Neméně důležitá je personální stránka. Je nezbytné, aby stát vychovával mladé neúplatné policisty a státní zástupce, kteří budou mít odhodlání zasvětit své životy boji proti organizovanému zločinu a aby jim zajistil dostatečné pracovní a finanční podmínky. Platí totiž, že i sebelepší zákon či ustanovení potřebuje lidi, kteří budou dbát na jeho dodržování a stíhat jeho nedodržení.

Seznam zkratek

ČR – Česká republika

ČSR – Československá republika

DEA - Drug Enforcement Administration, česky: *Národní úřad pro kontrolu obchodu s drogami*, jedna z regulačních federálních agentur Spojených států amerických, která se zabývá bojem proti pašování a distribuci drog

EU – Evropská Unie

IKSP - Institut pro kriminologii a sociální prevenci, který je výzkumným a analytickým pracovištěm v oblasti kriminologie a trestní justice, zřízeným Ministerstvem spravedlnosti České republiky

OBOZ - Odbor pro boj s organizovaným zločinem Policie ČR

OSN – Organizace spojených národů

TZ – Zákon č. 40/2009 Sb., Trestní zákoník

T.O.S. (t. o. s.) – trest odnětí svobody

ÚOOZ - Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Policie ČR

URNA - Útvar rychlého nasazení Policie ČR

USA – Spojené Státy Americké

Seznam zdrojů

• Seznam použité literatury

- ALBINI, Joseph L. *The American Mafia: genesis of a legend*. New York: Appleton-Century-Crofts, 1971. ISBN 0390015202.
- CÉDILOT, André., André NOËL a Michael GILSON. *Mafia Inc.: the long, bloody reign of Canada's Sicilian clan*. Toronto: Random House Canada, c2011. ISBN 9780307360403.
- CEJP, Martin, VLADIMÍR BALOUN ... ET AL. *Organizovaný zločin v České republice III*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 80-733-8027-7.
- CEJP, Martin. *Vydírání jako jedna z forem organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1995.
- HRABÁLEK, Martin, SMOLÍK, Josef, Tomáš ŠMÍD a Vladimír VAĐURA, ed. *Organizovaný zločin a jeho ohniska v současném světě*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2007. ISBN 978-80-210-4438-8.
- CHMELÍK, Jan, Pavel HÁJEK a Stanislav NEČAS. *Úvod do hospodářské kriminality: komentář*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005. Vysokoškolské učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-868-9813-X.
- JAROŠ, J.: Činnost vyšetřovatele při vyšetřování sebevražd a podezřelých úmrtí, rigorózní práce, Akademie Policejního sboru v Bratislavě, Bratislava 2003.
- JELÍNEK, Jiří, ed. *Organizovaný zločin: (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty) : sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference Olomoucké právnické dny, květen 2014, trestní sekce*. Praha: Leges, 2014. Teoretik. ISBN 9788075020680.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 6. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Leges, 2017. Student (Leges). ISBN 978-80-7502-236-3.
- KADERÁBKOVÁ, Drahuše. *Hospodářská trestná činnost a její projevy: dílčí závěrečná studie úkolu "Výzkum organizovaného zločinu v České republice II"*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-67-3.

- KAPLAN, David E. a Alec DUBRO. *Yakuza Japan's criminal underworld*. 25th anniversary ed. Berkeley: University of California Press, 2012. ISBN 05-209-5381-9.
- KMENTA, Jaroslav. *Kmotr Mrázek*. Praha: JKM, 2009. ISBN 978-80-903603-4-1.
- KONRÁD, Zdeněk, Viktor PORADA, Jiří STRAUS a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika: kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2015. ISBN 978-80-7380-547-0.
- KROUPA, Janek a Zdeněk ČECH. *Zločin jako profese: pravda o velkém spiknutí : od Davida Berdycha přes podivné důstojníky policie až k Františku Mrázkovi--*. 2. vyd. V Praze: Daranus, 2011. ISBN 978-80-87423-26-4.
- LIŠKA, Petr. *Praní špinavých peněz v České republice*. Praha: Radix, 1997. ISBN 80-86031-09-8.
- LUNDE, Paul. *Organizovaný zločin: zasvěcený průvodce nejúspěšnějším odvětvím světa*. Praha: Mladá fronta, 2009. ISBN 978-80-204-1997-2.
- MAREŠOVÁ, Alena. *Násilí uplatňované organizovanými skupinami a organizovaným zločinem: (analýza vybraných případů vražd a vydírání)*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN isbn80-7338-022-6.
- MUSIL, J. Připravit se včas na boj s organizovanou kriminalitou. *Česká kriminalistika*. 1992, č. 2, s. 25
- MAREŠOVÁ, Alena, Martin CEJP, Michal KARBAN, Milada MARTINKOVÁ, Jiří VLACH a Simona DIBLÍKOVÁ. *Analýza trendů kriminality v roce 2015*, Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2016. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-162-2.
- NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003. ISBN 80-7317-026-4.
- NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko, 1995. ISBN 80-206-0472-3.
- NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003. ISBN 80-7312-018-6.

- NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 3., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-377-5.
- NOVOTNÝ, O.: O otázkách hospodářského trestního práva, Právní praxe, roč. 1997.
- POJMAN, Petr. *Ruský a ukrajinský organizovaný zločin: hrozby a rizika pro ČR v kontextu globalizace organizovaného zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-80-7338-129-5.
- PORADA, Viktor. *Kriminalistika*. [1. vyd.]. Brno: Cerm Akademické nakladatelství, 2001. ISBN 80-7204-194-0.
- SCHEINOST, Miroslav. *Konvence OSN a další dokumenty k organizovanému zločinu*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. Prameny (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-86008-91-6.
- SLUŠNÝ, Jaromír. Černá kniha českých bestiálních vrahů: nejslavnější kriminální případy dvacátého století. V Praze: XYZ, 2006. ISBN 80-87021-06-1.
- SOULEIMANOV, Emil. *Organizovaný zločin*. Praha: Auditorium, 2012. ISBN 978-80-87284-27-8.
- SUTHERLAND, Edwin Hardin. *White collar crime*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1949. ISBN 978-0313242274.
- ŠÁMAL, Pavel, František PÚRY a Stanislav RIZMAN. *Trestní zákon: komentář*. 6., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2004. Komentované zákony (C.H. Beck). ISBN 80-7179-896-7.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2010. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-109-3
- UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. *The globalization of crime a transnational organized crime threat assessment*. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime, 2010. ISBN 9789211302950.

• Seznam použitých internetových zdrojů

- Zákonná opatření proti praní špinavých peněz. *Psfv.cz* [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2014 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <https://www.psfv.cz/cs/penize-a-ucty/prani-spinavych-penez>

- SATTLER, Robert. Vláda a Piráti chtějí prolomit advokátní mlčenlivost. *Lidovky.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2018 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/ceska-advokatni-komora-pirati-jakub-michalek-mikulas-ferjencik-tomas-sokol-16g-/zpravy-domov.aspx?c=A180306_103330_ln_domov_rsa
- DOLEJŠÍ, Václav. Sedmdesát perel Václava Klause. *IDNES.cz* [online]. Praha: MAFRA, 2011 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/sedmdesat-perel-vaclava-klause-dz6-/domaci.aspx?c=A110616_115459_domaci_mhk
- Money Laundering. *Fatf-gafi.org* [online]. Paris: FATF-GAFI, 2018 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.fatf-gafi.org/faq/moneylaundering/>
- Operace "AYGO". *Www.policie.cz* [online]. Praha: Celní správa České republiky, 2016 [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/operace-aygo.aspx>
- Transnational Crime and the Developing World. *Gfintegrity.org* [online]. Washington: Global Financial Integrity, 2017 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.gfintegrity.org/report/transnational-crime-and-the-developing-world/>
- Za pašování kokainu z Brazílie dostal dealer šest let, druhý podmínku. *Www.idnes.cz* [online]. České Budějovice: IDNES, 2017 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: https://budejovice.idnes.cz/soud-tresty-pasovani-kokain-horak-utroby-nizke-brazilie-pem-/budejovice-zpravy.aspx?c=A170619_104612_budejovice-zpravy_khr
- V pražském supermarketu našli kokain mezi banány. Stál by miliardu. *Www.ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 2015 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1517438-v-prazskem-supermarketu-nasli-kokain-mezi-banany-stal-miliardu>
- BOHUSLAV, Lukáš. Trestná činnost související se zneužíváním návykových látek [online]. Právnická fakulta Univerzita Karlova v Praze, 2009 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/21798/RPTX_2009_1_1_1220_HR099_303447_0_80462.pdf?sequence=1
- RADIMECKÝ, Josef. *Česká drogová politika 1993 – 2003: analýza vývoje - 1. část* [online]. Praha: Klinika adiktologie 1. LF UK a VFN v Praze, 2006 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z:

<http://www.adiktologie.cz/cz/articles/detail/90/210/Ceska-drogova-politika-1993-2003-analyza-vyvoje-1-cast>

- Česko je stále největším producentem pervitinu v Evropě. Wwww.ihned.cz [online]. Economia, 2010 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <http://domaci.ihned.cz/c1-42061990-cesko-je-stale-nejvetsim-producentem-pervitinu-v-evrope>
- Trestné činy související s drogami. Wwww.epravo.cz [online]. Praha: EPRAVO.CZ, 2002 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/trestne-ciny-souvisejici-s-drogami-15570.html>
- Loupež století: Saleta dostal devět let a musí zaplatit 154 milionů. Wwww.ceskatelevize.cz [online]. Praha: Česká televize, 2013 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1060963-loupez-stoleti-saleta-dostal-devet-let-a-musi-zaplatit-154-milionu>
- Za krádež půl miliardy dostali Procházka i Čermák 9 let vězení. Wwww.idnes.cz [online]. IDNES.CZ, 2012 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: https://praha.idnes.cz/za-kradez-pul-miliardy-dostali-prochazka-i-cermak-9-let-vezeni-pt6-/praha-zpravy.aspx?c=A120110_093608_krimi_js
- FENCL, Jiří. Přepadení obrněného vozu vyneslo 150 milionů. Wwww.euro.cz [online]. Mladá fronta, 2002 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <https://www.euro.cz/byznys/prepadeni-obrneho-vozu-vyneslo-150-milionu-863799>
- Zajímavosti o bankovních loupežích. Wwww.kriminalistika.eu [online]. Česká lípa: Miloslav Jedlička, 1999 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/kuriozity/banka.html>
- Obvinění v kauze Zádamského gangu vysoudili odškodné osm milionů. Wwww.idnes.cz [online]. IDNES.CZ, 2017 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/soud-zadamskeho-gang-odskodne-dkd-/krimi.aspx?c=A170525_123512_krimi_mpl
- Orlický vrah odsouzený na doživotí chce na svobodu, soud žádost zamítl. Idnes.cz [online]. IDNES.CZ, 2017 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/ludvik-cerny-zmena-jmena-zamecnik-orlicky-vrah-propusteni-vezeni-1c1-/krimi.aspx?c=A171004_110518_krimi_iri
- Před 20 lety vytáhli první mrtvolu. Orličtí vrazi cpali oběti do sudů. IDNES.cz [online]. Praha: MAFRA, 2015 [cit. 2018-03-20]. Dostupné z:

Před 20 lety vytáhli první mrtvolu. Orličtí vrazi cpali oběti do sudů Zdroj:

https://zpravy.idnes.cz/pripad-orlickych-vrazd-ma-vyroci-20-let-dx7-/domaci.aspx?c=A150710_142517_domaci_pku

- Orlický vrah odsouzený na doživotí chce na svobodu, soud žádost zamítl. *Idnes.cz* [online]. IDNES.CZ, 2017 [cit. 2017-10-25]. Dostupné z: https://zpravy.idnes.cz/ludvik-cerny-zmena-jmena-zamecnik-orlicky-vrah-propusteni-vezeni-lc1-/krimi.aspx?c=A171004_110518_krimi_iri
- Legendy kriminalistiky: Orlické vraždy. *Ceskatelevize.cz* [online]. Praha: Česká televize, 2016 [cit. 2017-10-31]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10993853591-legendy-kriminalistiky/316292320130006-orlicke-vrazdy/>
- Ivan Roubal. *Kriminalistika.eu* [online]. Česká lípa, 1999 [cit. 2017-10-27]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/muzeumzla/roubal/roubal.html>
- Orlické vraždy. *Kriminalistika.eu* [online]. Česká Lípa: Miloslav Jedlička, 1999 [cit. 2017-10-24]. Dostupné z: <http://kriminalistika.eu/muzeumzla/kopac/kopac.html>
- Sebevraždy [online]. Praha: Český statistický úřad, 2017 [cit. 2017-10-07]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/sebevrazdy_zaj
- Policisté z Berdychova gangu jsou na svobodě, za dobré chování. *Lidovky.cz* [online]. Praha: Martin Samek, 2012 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/policiste-z-berdychova-gangu-jsou-na-svobode-za-dobre-chovani-pt5-/zpravy-domov.aspx?c=A120823_200247_ln_domov_sm
- Akce F. Soud začne řešit kauzu expolicistů spojovaných s kmotrem Mrázkem a Berdychovým gangem. *iROZHLAS.cz* [online]. Radek Kedroň, Ondřej Golis, 2016 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/akce-f-soud-zacne-resit-kauzu-expolicistu-spojovanych-s-kmotrem-mrazkem-a-berdychovym-gangem_201609120530_ogolis
- Luhaňská brigáda dostala nové tresty. *Brnensky.denik.cz* [online]. Olomouc, Brno: Jan Němec, 2009 [cit. 2017-05-08]. Dostupné z: <http://brnensky.denik.cz/zlociny-a-soudy/luhanska-brigada-dostala-nove-tresty20091022.html>
- St. Valentine's Day Massacre. *History.com* [online]. History.com Staff, 2009 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.history.com/topics/saint-valentines-day-massacre>

- 18th and 21st Amendments. History.com [online]. History.com Staff, 2010 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.history.com/topics/18th-and-21st-amendments>
- Italští mafiáni skrápějí krev katolické světce, líčí politolog rituál. Lidovky.cz [online]. MAGDALENA SLEZÁKOVÁ, 2014 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: http://www.lidovky.cz/italsti-mafiani-skrapeji-krevi-katolicke-svetce-lici-politolog-ritual-1km-/zpravy-svet.aspx?c=A140709_165407_in_zahranici_msl
- Italian Trial Looks at Mafia-State Pact. Occrp.org [online]. Lorenzo Bodrero, 2013 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <https://www.occrp.org/en/investigations/1955-italian-trial-looks-at-mafia-state-pact>
- 338 GUILTY IN SICILY IN A MAFIA TRIAL; 19 GET LIFE TERMS. *Nytimes.com* [online]. Palermo: ROBERTO SURO, 1987 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.nytimes.com/1987/12/17/world/338-guilty-in-sicily-in-a-mafia-trial-19-get-life-terms.html>
- HAIL CESARE! The Life and Times of Cesare Mori, the Scourge of the Mafia. *Americanmafia.com* [online]. Cleveland: Mike La Sorte, 2005 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: http://www.americanmafia.com/Feature_Articles_302.html
- Analysis: Japan tries, again, to cut corporate ties to yakuza. Reuters.com [online]. Tokio: Linda Sieg, 2011 [cit. 2017-05-06]. Dostupné z: <http://www.reuters.com/article/us-japan-yakuza-idUSTRE7A726F20111108>
- TRIADS AND ORGANIZED CRIME IN CHINA. Factsanddetails.com [online]. Jeffrey Hays, 2008 [cit. 2017-05-05]. Dostupné z: <http://factsanddetails.com/china/cat8/sub50/item300.html>
- Co je organizovaný zločin. *Policie.cz* [online]. Policie ČR, 2016 [cit. 2017-05-31]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/co-je-organizovany-zlocin.aspx>

- **Seznam použitých právních předpisů**

- **Právní předpisy ČR**

- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

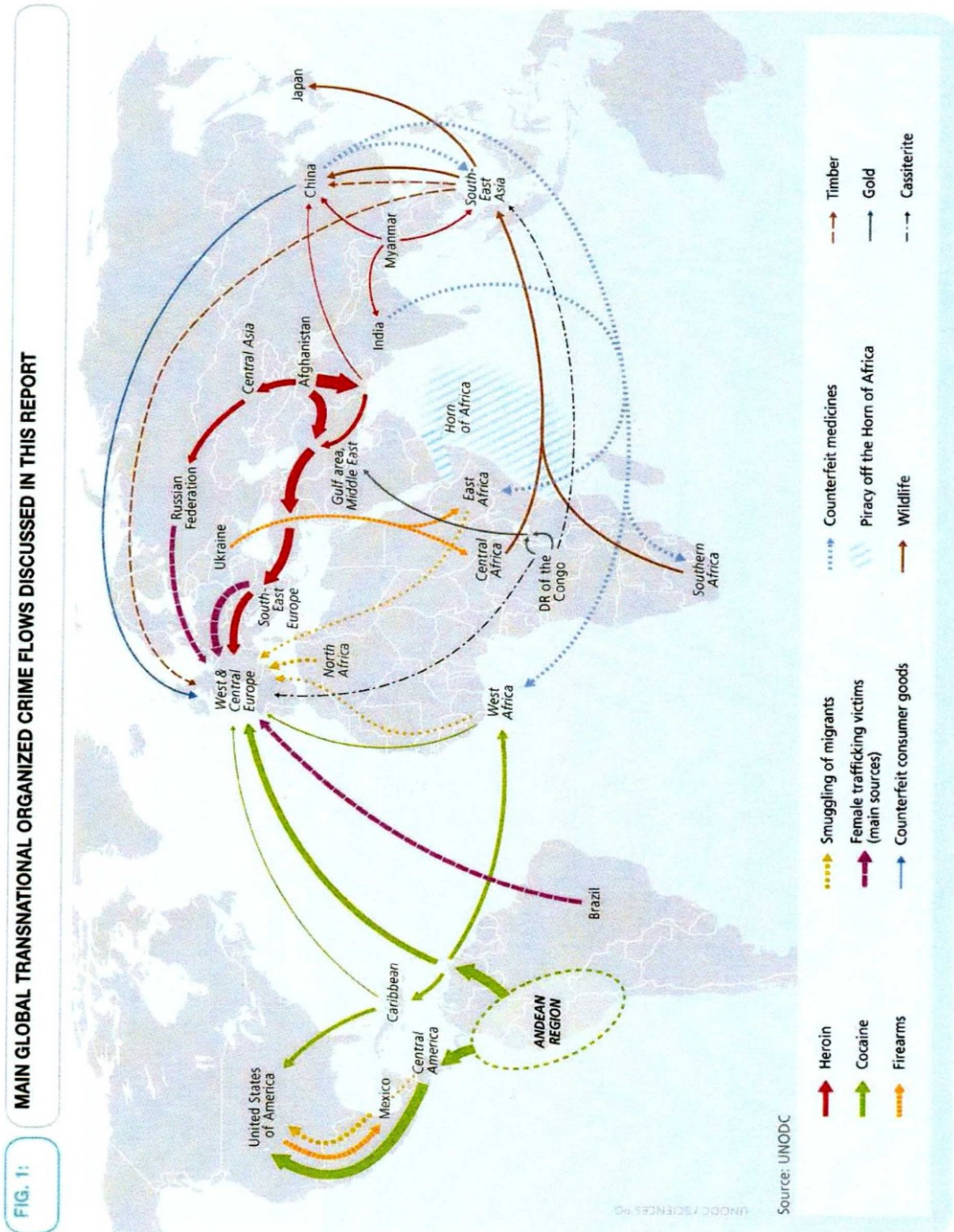
- Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- **Právní předpisy EU**
 - SPOLEČNÝ POSTUP z 21. prosince 1998 přijatý Radou na základě Článku K3 Smlouvy o Evropské Unii, o tom, že trestným činem je účast ve zločinecké organizaci v členských státech Evropské unie (98/733/JHA)
 - Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/42/EU ze dne 3. dubna 2014 o zajišťování a konfiskaci nástrojů a výnosů z trestné činnosti v Evropské unii
- **Právní předpisy OSN**
 - Úmluva OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami ze dne 20. prosince 1998.
 - Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu a protokoly k této úmluvě ze dne 15. prosince 2000.
- **Právní předpisy Rady Evropy**
 - Úmluva o praní, vyhledávání, zabavování a konfiskaci výnosů ze zločinu ze dne 18. prosince 1995.
 - Doporučení Výboru ministrů členských států Rady Evropy o ekonomické kriminalitě (Recommendation No. R (81) 12 on economic crime)

- **Vládní koncepce a strategie, výroční zprávy specializovaných útvarů**
 - KONCEPCE BOJE PROTI ORGANIZOVANÉMU ZLOČINU NA OBDOBÍ LET 2015–2017 přijatá usnesením vlády ze dne 12. listopadu 2014 č. 919
 - Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2016[online]. Praha: Ministerstvo vnitra České Republiky, 2017 [cit. 2017-10-07]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/zprava-o-situaci-v-oblasti-vnitri-bezpecnosti-a-verejneho-poradku-na-uzemi-ceske-republiky-v-roce-2016.aspx>
 - Národní protidrogová centrála Výroční zpráva 2016. [Http://www.policie.cz](http://www.policie.cz) [online]. Policie ČR [cit. 2018-02-22]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zprava-npc-za-rok-2016.aspx>
 - *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2015* [online]. Praha: NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI, 2016 [cit. 2017-10-27]. Dostupné z: https://www.drogy-info.cz/data/obj_files/32232/780/VZ_2015_fin_web_vc-opr-tab-3-1_v04.pdf

Seznam příloh

- **Příloha č. 1:** Hlavní trasy a oblasti kriminálních aktivit mezinárodního organizovaného zločinu
- **Příloha č. 2:** Trasy pašování heroinu z Afghánistánu do Evropy a Ruska (tzv. balkánská a severní trasa)
- **Příloha č. 3:** Definice podezřelého obchodu dle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- **Příloha č. 4:** Výnosy jednotlivých forem kriminality páchané mezinárodním zločinem

Příloha č. 1: Hlavní trasy a oblasti kriminálních aktivit mezinárodního organizovaného zločinu

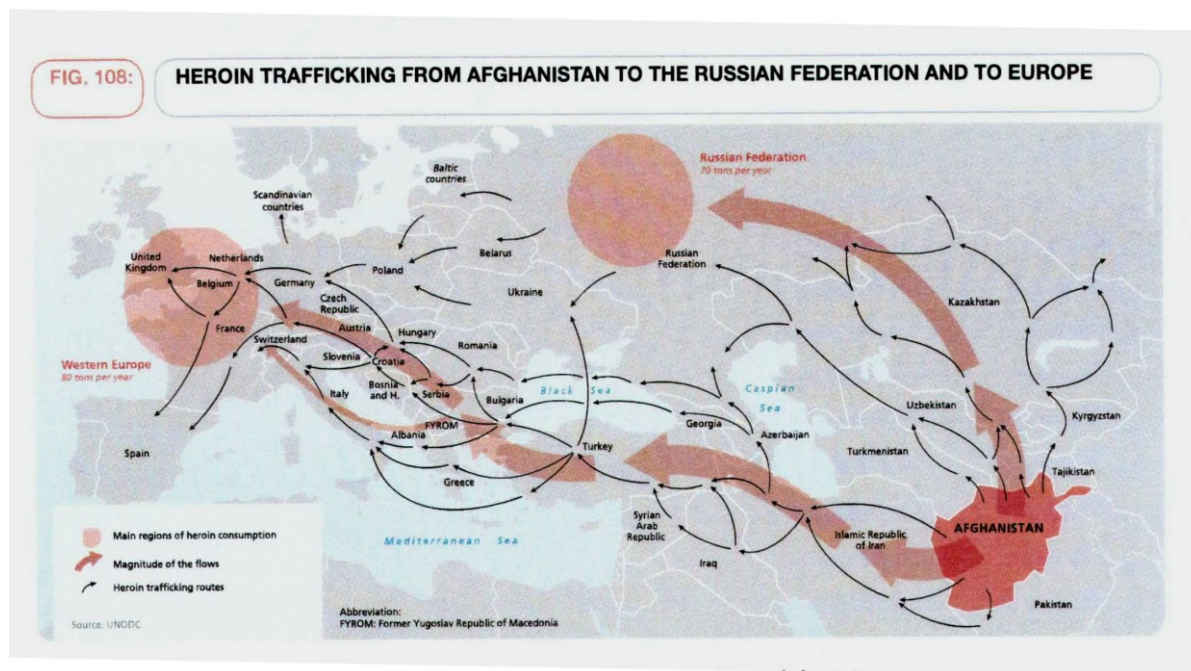

199

¹⁹⁹ Zdroj: UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. The globalization of crime a transnational organized crime threat assessment. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime, 2010. ISBN 9789211302950.

Výše uvedená mapa znázorňuje hlavní kriminální aktivity mezinárodního organizovaného zločinu a trasy, kterými se konkrétní návykové látky, zbraně či osoby dostávají ke svým cílovým uživatelům. Z drogových látek jsou zde uvedeny trasy heroínu (červené šipky) a kokainu (zelené šipky). Dále lze ze znázornění vyčíst trasy pašování zbraní (oranžované šipky), provozování nelegální migrace (žluté šipky), obchodování s ženami (fialové šipky) a ještě bych uvedl padělání zboží a léků (modré šipky). Tyto údaje vychází z dat OSN, konkrétně Úřadu pro drogy a kriminalitu (UNODC).

Příloha č. 2: Trasy pašování heroínu z Afghánistánu do Evropy a Ruska (tzv. balkánská a severní trasa)

200

²⁰⁰ Zdroj: UNITED NATIONS OFFICE ON DRUGS AND CRIME. The globalization of crime a transnational organized crime threat assessment. Vienna: United Nations Office on Drugs and Crime, 2010. ISBN 9789211302950.

Příloha č. 3: Definice podezřelého obchodu dle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

§ 6 - Podezřelý obchod

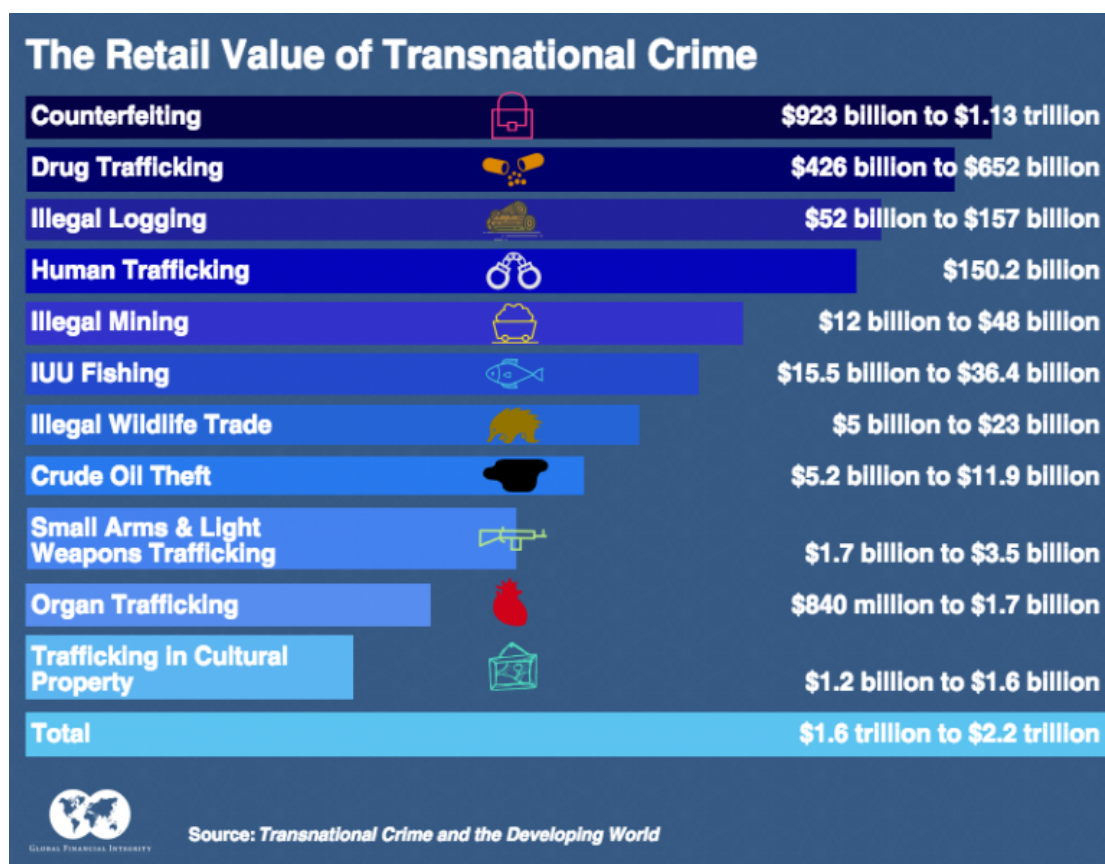
(1) Podezřelým obchodem se pro účely tohoto zákona rozumí obchod uskutečněný za okolností vyvolávajících podezření ze snahy o legalizaci výnosů z trestné činnosti nebo podezření, že v obchodu užitá prostředky jsou určeny k financování terorismu, nebo že obchod jinak souvisí nebo je spojen s financováním terorismu, anebo jiná skutečnost, která by mohla takovému podezření nasvědčovat, a to pokud například

- a) klient provádí výběry nebo převody na jiné účty bezprostředně po hotovostních vkladech,*
- b) během jednoho dne nebo ve dnech bezprostředně následujících uskuteční klient nápadně více peněžních operací, než je pro jeho činnost obvyklé,*
- c) počet účtů zřizovaných klientem je ve zjevném nepoměru k předmětu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,*
- d) klient provádí převody majetku, které zjevně nemají ekonomický důvod, anebo provádí složité nebo neobvykle objemné obchody,*
- e) prostředky, s nimiž klient nakládá, zjevně neodpovídají povaze nebo rozsahu jeho podnikatelské činnosti nebo jeho majetkovým poměrům,*
- f) účet je využíván v rozporu s účelem, pro který byl zřízen,*
- g) klient vykonává činnosti, které mohou napomáhat zastření jeho totožnosti nebo zastření totožnosti skutečného majitele,*
- h) klientem nebo skutečným majitelem je osoba ze státu, který nedostatečně nebo vůbec neuplatňuje opatření proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, nebo*
- i) povinná osoba má pochybnosti o pravdivosti získaných identifikačních údajů o klientovi.*

(2) Podezřelým je obchod vždy, pokud

- a) klientem nebo skutečným majitelem je osoba, vůči níž Česká republika uplatňuje mezinárodní sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí),*
- b) předmětem obchodu je nebo má být zboží nebo služby, vůči nimž Česká republika uplatňuje sankce podle zákona o provádění mezinárodních sankcí), nebo*
- c) klient se odmítá podrobit kontrole nebo odmítá uvést identifikační údaje osoby, za kterou jedná.*

Příloha č. 4: Odhadované výnosy jednotlivých forem kriminality páchané mezinárodním zločinem

201

Counterfeiting - Padělání

Drug Trafficking - Obchodování s drogami

Illegal Logging – Nedovolená těžba dřeva

Human Trafficking - Obchodování s lidmi

Illegal Mining - Nelegální těžba

IUU Fishing (Illegal, unreported and unregulated fishing) - Nelegální, nehlášený a neregulovaný rybolov

Illegal Wildlife Trade - Nelegální obchod s volně žijícími zvířaty

Crude Oil Theft - Krádež ropy

Small Arms and Light Weapons Trafficking - Obchod s ručními a lehkými zbraněmi

Organ Trafficking - Obchod s orgány

Trafficking in Cultural Property - Obchodování s kulturními statky

²⁰¹Transnational Crime and the Developing World. Gfintegrity.org [online]. Washington: Global Financial Integrity, 2017 [cit. 2018-03-19]. Dostupné z: <http://www.gfintegrity.org/report/transnational-crime-and-the-developing-world/>

Abstrakt v českém jazyce

Cílem této práce bylo zmapovat spektrum trestných činů a dalších kriminálních jednání, kterých se dopouští pachatelé organizovaného zločinu. Členové a podporovatelé zločineckých organizací páchají velké množství různých trestných činů, primárně s úmyslem obstarání nelegálních zisků. Některá jednání však směřují ke zlegalizování předchozích výnosů, k navázání styků v policii, justici a veřejné správě, nebo mají tyto skutky předejít odhalení dané skupiny. Konkrétní trestný čin může mít v celkové strategii subjektu organizovaného zločinu více významů. Takový čin je páchán jak k obstarání zisků, tak jako krycí aktivita (např. vraždy, vydírání).

Tato práce je rozdělena na tři části. První část, kterou tvoří kapitola 1, se věnuje teoretickému a právnímu vymezení pojmu organizovaný zločin a dalších souvisejících pojmů, jako jsou organizovaná skupina a organizovaná zločinecká skupina. Pro tyto charakteristiky je využito jak odborných pojednání, tak právní předpisů a to včetně mezinárodních úmluv, legislativy EU a zákonů ČR. V této části je také uveden demonstrativní výčet hlavních kriminálních aktivit organizovaného zločinu. Část druhá, kterou tvoří kapitoly 2 a 3, se zaměřuje na historický vývoj organizovaného zločinu a proměny páchané kriminality postupem času. Druhá kapitola se věnuje historickému vývoji celosvětových zločineckých syndikátů. Třetí kapitola popisuje působení organizovaného zločinu na území ČR od roku 1989. Třetí část, kterou tvoří kapitoly 4, 5 a 6, se zabývá bližší analýzou 3 vybraných druhů organizované kriminality: násilné, drogové a hospodářské. U každého druhu je vymezena role daných aktivit v organizovaném zločinu a dále také jak tuto problematiku reflektuje české trestní právo. U vybraných trestných činů jsou uvedeny případové studie z prostředí českého organizovaného zločinu. Teoretické teze jsou podloženy statistickými daty specializovaných útvarů Policie ČR a Ministerstva vnitra ČR.

Klíčová slova:

- Organizovaný zločin, organizovaná zločinecká skupina, formy kriminality

Forms of crime committed by organized crime - Abstract

The aim of this work was to map the range of criminal offenses and other criminal acts perpetrated by perpetrators of organized crime. Members and supporters of criminal organizations commit a large number of different offenses, primarily with the intention of obtaining illegal profits. However, some actions aim at legalizing previous revenues, establishing contacts in police, justice, and public administration, or to prevent these groups from being exposed. A specific crime may have multiple meanings in the overall strategy of the organized crime subject. Such an act is committed to both profits and cover-up (eg murder, extortion).

This work is divided into three parts. The first part, consisting of Chapter 1, deals with the theoretical and legal definition of organized crime and other related concepts, such as organized groups and organized criminal groups. For these characteristics, both professional treatises and legal regulations are used, including international conventions, EU legislation and the laws of the Czech Republic. This section also provides a demonstrative list of the main criminal activities of organized crime. The second part, consisting of chapters 2 and 3, focuses on the historical development of organized crime and the transformation of crimes over time. The second chapter deals with the historical development of global criminal syndicates. The third chapter describes the influence of organized crime in the Czech Republic since 1989. The third part, consisting of Chapters 4, 5 and 6, is engaged in further analysis of three selected types of organized crime: violent, drug and economic. The role of given activities in organized crime is defined in each type, as well as how this issue is reflected in Czech criminal law. Selected crimes include case studies from the Czech organized crime environment. Theoretical theses are based on statistical data of specialized units of the Police of the Czech Republic and the Ministry of the Interior of the Czech Republic.

Key words:

- Organized crime, organized crime group, forms of crime